

FLOTTANS MÄN

KAMRATSKAP

ÖRLOGSTRADITION

SJÖFÖRSVAR

Nr 2 2022

FLOTTANS MÄN

Tidskrift för Flottans Mäns Riksförbund

Nr 2 Juni 2022

Årgång 88

ISSN 0015-4431

Förbundets Högste Beskyddare:
AMIRALEN H.M KONUNG CARL XVI GUSTAF

Rikshedersordförande
Ewa Skoog Haslum, MARINCHEF

REDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIVARE:

Olle Melin - bmelinolle@gmail.com

Tel 070-530 01 77

Författarevägen 9, 371 63 LYCKEBY

GRAFISK FORMGIVNING:

Dag Åshage - epost: paul.assar@gmail.com

Fasanvägen 4, 373 43 RÖDEBY

TRYCKERI: Blockforum Stockholm

PRENUMERATION:

Kontakta kansliet. Kostnad 200 kronor/år. 4 nummer.

Kostnad lösnummer 60 kronor.

INFORMATION OCH ANNONSANSVARIG:

Bo Schagerberg, 070-521 44 39

bo.sch@bredband.net

ANNONSER:

Kontakta Anne-Louise Fröding, 054-86 06 83, 070-522 14 73

Epost: annelouise.froding@gmail.com

KANSLI:

Teatergatan 3, 111 48 Stockholm

Tel: 076-7786870

Öppet tisdagar 09-16

Internet: www.flottansman.se

Adress e-post: riksförbundet@flottansman.se

PLUSGIRONUMMER:

Riksförbundet: 5 88 19-4

Stora Tratten 35 80 22-2

FLOTTANS MÄNS RIKSFÖRBUND

Ordförande: Konteramiral Thomas Engevall

Tel: 070-588 75 89

Vice ordförande: Örlogskapten Göran Löfgren

Tel: 070-495 80 14

Förbundssekreterare:

Krister Hansén tel 070-381 03 12

kristerh@flottansman.se

Kanslichef: Örlogskapten Lennart Bresell

Tel kansliet: 076-778 68 70 Tel hem: 070-774 31 83

lennartbresell8@gmail.com

STORA TRATTEN (Arrendator LoF Stockholm)

PL 326, 130 25 Ingmarsö Tel: 070-20 30 743

Telefontid juni-augusti 09-10, 17-18

Ur innehållet:

Ledaren	3
Ett ubåtsliv	4-5
3.sjöstridsflottiljen	6
4.sjöstridsflottiljen	7
Sjöstridsskolan	8
Riksårmötet	

9-10

Marinen 500 år	12-14
Avmagnetiseringsstationen i Lysekil	

Vad en gammal bild kan berätta	23
Grimskär i Kalmarsund	24-25
En marin för Sverige	26-27
Närkhammars bilder	29
Fartygskavalkad	32-33
Linjeskeppet Rättvisan	36-39
Basareholmen	

Nya böcker	44-46
Lokalföreningar	48-57

Omslagsbild:

Med anledning av 500-årsjubileet besökte korvetten Härnösand staden Härnösand, där allmänheten passade på att ta en titt på korvetten.
Foto Maja Hansson

Nummer 3 2022 utkommer i sept. Manusstopp den 15 aug. och för lokalföreningar 10 aug.

Tack för förtroendet!

För exakt två veckor sedan embarkerade jag Baltic Star tillsammans med övriga deltagare och medföljande inför årets Riksmöte med vår förening. Vädret var i det närmaste perfekt med en svag bris, som inte gav någon som helst sjögång under färden över Norra Östersjön och in mot Finska viken och målet i Tallinn. Efter en god och trevlig förbrödringsmiddag med tillbehör och en god natts sömn i hytten var det så dags för Riksmötet. Det hela avlöpte väl och vår förre förbundsordförande Gunnar Bengtsson ledde förhandlingarna med traditionell säkerhet och svingade ordförandeklubban, så att den hördes väl i larmet från bogpropellern, som användes mot slutet av mötet, då vi närmade oss hamn.

På den senare delen av mötet förrättades som planerat val och jag fick det stora förtroendet att ta över ordförandeskapet i Flottans Män efter Örjan Sterner. När jag fick frågan av valberedningen för något år sedan, om jag var intresserad att ta över från Örjan, så var svaret inte givet från start, eftersom det är ett stort ansvar och inte en uppgift, som går att lösa ”med vänster hand”. Jag hade då själv varit medlem i lokalföreningen i Haninge sedan ett antal år, men ärligt talat aldrig varit där. Däremot har jag medverkat som medförfattare till symposiet och haft kring ”Jagarköp i Krig” 2015 och som föredragshållare för lokalföreningarna i Stockholm, Nynäshamn och Varberg och alltid slagits av den goda stämning, kamratskap och engagemang, som präglade verksamheten. Det kom att fälla avgörandet och svaret blev ändå rätt snabbt ett ”ja”, dock med förbehållet, att jag skulle ha avgått från aktiv tjänst, innan det gick att tillträda. Det gör jag nu den sista juli i år så ett överlapp på några månader gör inget i sammanhanget.

Just kamratskapet tror jag för de flesta av oss är huvudsälet till, varför vi väljer att vara medlemmar i Flottans Män. Det kamratskapet har också på ett eller annat sätt grundats i vår tjänstgöring ombord eller på andra befattningar i marinen och via ett medlemskap och vår verksamhet kan vi fortsätta att umgås med våra skeppskamrater och så att säga ”undvika att gå iland” ytterligare ett antal år.

De tre orden Kamratskap – Örlogstradition - Sjöförsvaret, som står på varje nummer av vår tidskrift, sammanfattar det hela på ett bra sätt. De orden kommer jag att försöka leva upp till och så klart också få hela Flottans Män att fortsatt leva upp till framöver. Även om jag aldrig varit någon som lusläst stadgar i de föreningar jag varit med i, så brukar ändå det syfte som anges först i sådana skrifter säga rätt mycket och § 2 i våra gemensamma stadgar inleds med texten:

”Verka för gemenskap och sammanhållning inom flottan/marinen, främja kamratskapet mellan dem som

tjänstgjort och tjänstgör vid flottan/marinen, vårda flottans/marinens traditioner, inom FLOTTANS MÄN och genom samhällskontakter i övrigt sprida upplysning om marinens uppgifter...”

Det tycker jag är en mycket bra målsättning och jag tycker också, att det har präglat alla de tillfällen, jag varit med på Flottan Mäns aktiviteter och det ska vi tillsammans bygga vidare på.

På Riksmötet berättade jag att jag gillar att åka längdskidor, men att jag inte är mycket för ”lappkast”, vare sig i skidspåret eller i verksamheten. Icke desto mindre så kommer vi att tillsammans behöva jobba en hel del framöver med frågor kring frågor rörande verksamhetens innehåll, central-lokal samverkan, återrekrytering (som är den mest avgörande på sikt för föreningens fortlevnad), förbandskontakter med flera områden. Vilka vägval vi ska ta i dessa frågor återstår för oss att mejsla ut tillsammans och jag ser fram emot den dialogen med alla lokalföreningar och medlemmar.

Jag har som egen ambition att besöka alla lokalföreningar senast inom loppet av tre år (förutsatt att jag inte blir avsatt...) för diskussioner och samkväm.

I det mycket mer kortsiktiga perspektivet är nu Marinens 500-årsjubileum i full sving och när jag skriver dessa rader har verksamheterna i såväl Kalmar (13 maj), Härnösand (20 maj) genomförts och firandena i Stockholm och Söderköping är säkert över, innan detta nummer av tidningen kommer ut. Kvar återstår verksamheten i Karlskrona den 12-14 augusti, Göteborg den 26-28 augusti och Malmö den 23-24 september. Vi är alla en del av denna 500-åriga historia, som vi också ska vara mycket stolta över tillsammans inom ramen för Flottans Män!

Thomas Engevall

Ett ubåtsliv

Vid medlemsmöte i Flottans Män Trelleborg berättade Fredrik "Figge" Hallström om sitt ubåtsliv. Berättelsen är här återgiven av Lars Engvall i Trelleborgsföreningen

Figge inledde med att berätta om grundstenarna för hans marina karriär lades redan i 14–15 års ålder ombord på familjens kosterbåt, med tidiga slag i Öresund för att nå Danmark för bunkring av skattefri öl för sig och sina seglarkompisar. En annan grundsten för det framtida ubåtslivet var ett fritt månadskort på badhuset. Kortet användes flitigt, både på och under ytan.

Nästa steg mot karriären var mönstringen för militär-tjänstgöring. Figges önskan var att få bli placerad i flottan, men förrättaren meddelade, att det var fullt och att alternativen var P 7 eller Lv 4. Tre veckor senare fick han inkallelseorder till A 6 i Jönköping!!

För att rädda sig undan Jönköping sökte han som officersaspirant till Flottan och blev antagen tillsammans med 89 andra aspiranter. Ett problem under aspirant-tiden, åtminstone i början, var kollegors och officerares oförståelse av Trelleborgsdialekten. Antalet aspiranter trimmades under de tre första månaderna ned till 45, till vilka Figge hörde efter medveten skärpning. Han var populär bland de närmaste kamraterna genom användning av sin raggarbil som garderob och omklädningshytt till civila kläder vid helgledighet från lördag eftermiddag till söndag kväll.

Därefter följde tiden som aspirant på Älvsnaven och efter den tiden hade Figge tänkt sluta i flottan. Han blev dock lockad att fortsätta tre månader mot en bonus på 1 500 kronor och blev kadett på Sjökrigsskolan. Han började gilla, vad han gjorde och blev därför ett lättfångat byte för Flottan. Efter en tid av teoretiska studier och praktik på minsvepare valde han att fortsätta som ubåts-officer, vilket påbörjades med detaljerade studier av ubåtar under sex månader.

År 1975, efter fem års förberedelser, var det så dags för den första "riktiga" kommenderingen som sambandsofficer på *Sjöhästen*. Detta följdes sedan av ett femtontal olika befattningar under de kommande 30 åren, som till mycket stor del var placerade under vattnet. En del glimtar från dessa är:

- Figge undergick utbildning till tungdykare 60 meter och tjänstgjorde därefter på den gamla *HMS Belos* med kaptens grad.
- Som manöverofficer på den första Näckenubåten var utarbetandet av manualer en tidsödande uppgift, vilket gjordes vid kaj i Malmö.
- Som sekond på *Sjölejonet* fick Figge möjligheten att prova kungens mössa på däck, medan Hans Majestät besökte fartygets inre.

Ubåtsbärningsfartyget *Belos*

Ett ubåtsliv

- Figge tjänstgjorde som fartygschef på *Sjölejonet* och *Sjöbjörnen* (1984 – 85). Han slog vad med Chefen för Marinen om, att han kunde lura bort flottans nya kustkorvetter fullständigt. Det slutade med att Figge vann och efter påminnelse fick han sin flaska - nästan ett år senare.
- Vid leveransen av ubåten *Västergötland* i närvaro av Hans Majestät Konungen tackade Figge, som förste fartygschef, för dopgåvorna och nämnde att ändringen av namn på ubåtar från marina varelser till landskap inte var odelat positivt. Men han lovade Hans Majestät att med modern slagkraft kommer ubåten att lyckas med försvaret av landskapets kustremsa på 3 km.
- Vid ett utbytesbesök hos den franska marinens Agostaubåt frapperades Figge av den ineffektiva kommunikationen mellan officerarna, där ordergivning och respons endast skedde mellan två närliggande grader. Tre till fyra steg var därför ofta nödvändiga för att få en order verkställd och bekräftad.
- Efter 15 år till sjöss landade Figge på Militärhögskolan för en tvåårig Högre Teknisk Kurs, där han fick möjligheter att bekanta sig med datorer.
- Därefter blev det Försvarets materielverk och ut-

Berättaren som tung dykare

Ubåten Gotland

veckling av ledningssystem för ubåtar, vilket tydligen utfördes med gott resultat. Det ledde till chefskap för utprovning av systemen på den nya ubåtenstypen Gotland.

- Nästa anhalt var Försvarmaktens Högkvarter, där Figge aldrig kände sig hemma. Alla tidigare anställningar hade präglats av laganda och samarbete, medan det här var konkurrens om pengarna mellan försvarsgrenarna och även internt mellan vapengrenarna inom marinen. Om man någon gång behövde stanna lite längre på toaletten, kunde man, vid återkomsten till skrivbordet, åtminstone på papperet, ha förlorat en framtida ubåt eller en torpedtyp. Positivt var, att han fick ta emot stipendium av Chefen för Marinen för ett på fritiden utvecklat datorprogram, som fortfarande var i användning 15 år senare. Genom att klokt utnyttja all sin sparade semester lyckades han få avsluta sin tjänstgöring på Högkvarteret i förtid.

- Efter ovanstående besvikelse kom drömjobbet, vilket var fartygschef på den nya och nuvarande *HMS Belos*. Det var förutom en del rutinuppgifter, ett "frifräsande" uppdrag med intressanta praktiska bärgningar och mycket internationellt samarbete. Chefskapet varade i fyra år. Notabla bärgningar var DC-3an, en fiskebåt utanför Gotland och en stor ubåtsförtöjningsponton (50x8x3m).

- Karriärens sista två år, innan förtidspensioneringen 2006, spenderades med diverse stabsarbeten, som efter pension fortsatte på konsultbasis och varade fram till 2017.

Lars Engvall

Berättaren

3. sjöstridsflottiljen

Samövningar i oroliga tider

det allt försämrade säkerhetspolitiska läget övar marinen kontinuerligt med våra utländska partners. Ett stort antal örlogsfartyg från olika nationer har under våren varit aktiva i Östersjön. Förutom de planerade övningarna som Baltops, så sker ofta mindre övningsmoment, som planeras med kort varsel.

Här några bilder från tidigare i vår, då minröjningsfartyget *HMS Vinga* övade tillsammans med den amerikanska jagaren *USS Forrest Sherman*. Övningarna ägde rum i norra Östersjön. Jagaren genomförde därefter ett örlogsbesök i Stockholm.

Foto: *HMS Vinga*

4. sjöstridsflottiljen

Med sommaren i antågande ser vi tillbaka på vårens händelser och verksamhet. Det är svårt att jämföra våren 2022 med något annat år, då säkerhetsläget har utvecklats på det sätt, det nu har gjort. Tiden, som nu råder, ställer höga krav på flexibilitet, då saker förändras fort. Det, som nyligen var otänkbart, är nu fullt naturligt rimligt. För flottiljen innebär detta mer verksamhet och en ökad aktivitet, då våra enheter är en naturlig och viktig del i det aktiva försvaret. Där är flottiljen, tillsammans med andra, de vitala delarna för att vara just aktiva för att kunna möta utvecklingen och händelser i vårt närområde. Något som inte vore möjligt utan vår professionella och lojala personal.

Givet denna situation är det riktigt glädjande att Marinen nu har fått leverans av *HMS Gävle* från FMV efter genomförd modifiering. Hon är nu utrustad med nya toppmoderna sensorer och ledningssystem. På flottiljen är *HMS Gävle* ett efterlängtat tillskott till våra tillgängliga fartyg. Hon är redan en viktig och naturlig enhet i vår verksamhet och i vårt bidrag till den ständigt pågående sjöövervakningen. Detta innebär, att vi ökar såväl flottiljens som Marinens tillgänglighet och uthållighet. Till detta har flottiljen nyss välkomnat årets kull av värnpliktiga. De genomför nu förbandsskedet i sin utbildning, något

som vi kallar för sjökursen. Våra värnpliktiga är en viktig resurs för flottiljens krigsförband och sjökursen ger dem den grundläggande utbildningen. Samtidigt med detta tränas och upprätthåller vi även förmågan hos ordinarie personalen på flottiljens divisioner.

I skrivande stund råder det många frågor runt ett kommande medlemskap i NATO. Ur ett förbandsperspektiv kan jag konstatera, att vi redan nu har återkommande övningar med de marina NATO-förbanden, vilka regelbundet uppträder i Östersjön. Dessutom pågår just nu förberedelserna för deltagandet i den kommande internationella övningen BALTOPS 22, där NATO utgör en stor del. Även 4.sjöstridsflottiljen har ett självklart deltagande i övningen med två fartyg från flottiljen. Interoperabiliteten för detta finns på plats redan idag i vår marina verksamhet och ombord på fartygen, då våra procedurer och metoder är framtagna utifrån NATO-standard.

Givet det säkerhetspolitiska läget fortsätter flottiljen sitt idoga arbete med närvaro till sjöss. Detta för att upprätthålla och värna den svenska suveräniteten och därmed trygga vår frihet.

Robert Schöllin

Sjöstridsskolan

Mer än 50 nationer och 70 civila organisationer har tränats i militärt och civilt samarbete i Viking 22. Den maritima delen fanns i Karlskrona

Sjöstridsskolans simulatorhus af Chapman fylldes i månadsskiftet april/maj av de marina deltagarna i VIKING 22. Omkring 130 personer tränades under tio dagar i de internationella stabsprocedurer, som används i ett fredsfrämjande syfte under kris eller krig.

Viking är en datorstödd multinationell stabsövning, där händelsemomenten kommuniceras via datanätverk. Spelet leds från Sverige och det stora flertalet på cirka 1 000 militärer, civila och poliser finns i Enköping och därutöver fanns svenska deltagare även i Uppsala, Karlskrona och Kungsängen. Globalt medverkade personer från nio platser i sex olika länder.

Övningen bygger på ett samarbete mellan Sverige och USA och har pågått sedan 1999. Sedan starten har övningen successivt växt från att ha varit en militär övning under Partnerskap för fred till att nu innefatta också FN och humanitära aktörer.

På MCC, Maritime Component Command i Karlskrona kom deltagarna främst från Sverige och Finland. Kommendör Patrik Lillqvist från Finland har varit övningsledare och hans ställföreträdare har varit kommandörkapten Bernt Andersson från Sverige.

- Utöver att träna på att jobba med stabsprocedurer är en av övningens främsta syfte att låta deltagarna knyta kontakter och lära känna kollegorna från Sverige och Finland. Ju oftare vi kan träffas och interagera desto bättre blir det i händelse av skarp incident, säger Bernt Andersson.

Det, som skiljer Viking från andra internationella övningar är, att alla deltagande organisationer och länder har sina egna träningsmålsättningar. Viking är alltså inte bara en militär övning, utan även en samarbetsplattform för att öka förmågan både inom den egna organisationen och mellan aktörer, som kommer vara inblandade vid en verklig krissituation.

Viking 22 baseras på ett internationellt scenario, som bygger på nordisk geografi, men innehållet är hämtat ur moderna konflikter och de processer, som används operativt under övningen är desamma som vid insatser. Detta ger svenska officerare en utmärkt möjlighet att öva tillsammans med internationella kollegor inom ramen för gemensamma operationer.

Michaela Linge

Foto: Michaela Linge

Per Nilsson, Site Director och Bernt Andersson, Dep COM MCC

Ställföreträdande marinchef Peder Ohlsson besöker övningen

Diskussioner och planering följs av representanter från OTM; observers, trainers and mentors, som kontinuerligt återkopplar till deltagarna.

Riksårsmötet 2022

Riksårsmötet var tillbaka i normala rutiner efter pandemin och genomförde 8 – 10 maj ombord på m/s *Baltic Queen* med en dags uppehåll i Tallinn.

Första dagen genomfördes som vanligt lokalföreningskonferens och förbrödringsmiddag.

Själva riksårsmötet gick i rask takt under ledning av vår hedersordförande Gunnar Bengtsson. Det enda, som egentligen avvek från rutinerna, var valet av ny ordförande och ett enigt årsmöte utsåg Thomas Engevall till ny förbundsordförande.

Vår nye ordförande presenteras på annan plats i tidningen.

Under årsmötet delades utmärkelser ut till förtjänta medlemmar (se lista).

Efter årsmötet tog de flesta chansen att från buss se

Tallinn och efter bussturen fanns möjlighet att på egen hand utforska Estlands huvudstad.

Dagen avslutades med bankett. Vid banketten talade vår nya ordförande och gav en kort inblick i, hur han tänker sig det kommande arbetet.

En annan höjdpunkt vid banketten var, när avgående ordföranden Örjan Sterner meddelade, att vår kanslichef, Lennart Bresell, tilldelats SMKR guldmedalj för sitt eminenta arbete i riksförbundets tjänst.

Ansvariga för genomförandet var lokalföreningen i Nynäshamn under ledning av Kjell Johansen och man har all anledning att vara nöjda med arrangemangen. Ett stort TACK till föreningen i Nynäshamn för ett mycket väl arrangerat riksårsmöte.

Olle Melin

Delar av styrelsen samlad. Från vänster Lars Ingvar Elofsson, Cawe Johansson, Lars Erik Uhlegård, Lennart Bresell, Krister Hansén, Thomas Engevall och Göran Löfgren

Förbundsordförande Thomas Engevall förärar Lennart Bresell SMKR guldmedalj. Foto Ulla Melin

Idste medaljör var Kurt Ekstrand från Haninge, 95 år

Tre medlemmar som förärades hedersankare. Från vänster Stieg Andersson Västerås, Göran Löfgren och Olle Melin från Karlskrona

Ordförande i Nynäshamnsförening, Kjell Johansen, överrätter blommor till rederiets representant. Foto Ulla Melin

Ett antal årsmötesdeltagare samlade vid Monumentet för kommunismens offer i Tallinn. Foto Ingvar Stenmark

Minnesmärket för kommunismens offer är tillägnat alla ester, som drabbades av Sovjetunionens terror, från ockupation av Estland den 17 juni 1940 till Estlands självständighet återställdes den 20 augusti 1991. Den tyska ockupationen mellan augusti 1941 och september 1944 är inte temat här. Under den Sovjetiska ockupationen förlorade Estland var femte invånare, många tiotusen flydde och över 75 000 människor mördades, fängslades eller deporterades. Monumentet är liksom hela Estland riktat ut mot havet. Tågen med de deporterade gick åt andra hållet, till Sibirien. I den tvåhundra meter långa tunnelns svarta metallväggar är namnen på över 22 000 personer, som aldrig återvände hem, inmejslade. De mördades eller gick under, de dog på okända platser utan gravar. Här och var låg nu blommor och ljus. Monumentets mörka tunnel har blivit en grav att gå till.

Medaljörer

Lof	Stockholm	Ankarmedalj i guld nr 192	Krister Hansén
Lof	Stockholm	Ankarmedalj i guld nr 198	Birgitta Nordenbris
Lof	Stockholm	Ankarmedalj i guld nr 201	Sven Sahlsten
Lof	Stockholm	Ankarmedalj i guld nr 204	Per-Ertik Tibblin
Lof	Stockholm	Ankarmedalj i guld nr 205	Carl-Olof Berglund
Lof	Nynäshamn	Ankarmedalj i guld nr 206	Björn Wideberg
Lof	Nynäshamn	Ankarmedalj i guld nr 207	Björn Asplund
Lof	Karlskrona	Ankarmedalj i guld nr 202	Ingvar Stenmark
Lof	Ängelholm	Ankarmedalj i guld nr 208	Bertil Lundvall
Lof	Härnösand	Ankarmedalj i guld nr 209	Carl Bertil Andersson
Lof	Haninge	Ankarmedalj i guld nr 210	Jan-Hardy Abramsson
Lof	Haninge	Ankarmedalj i guld nr 211	Hans von Konow
lof	Norrköping	Ankarmedalj i guld nr 203	Ove Kumlöv
Lof	Karlskrona	Ankarmedalj i silver nr 306	Lars Sager
Lof	Trelleborg	Ankarmedalj i silver nr 312	Thomas Ohlsson
Lof	Trelleborg	Ankarmedalj i silver nr 313	Jan Lundqvist
Lof	Trelleborg	Ankarmedalj i silver nr 314	Ronny Trulsson
Lof	Trelleborg	Ankarmedalj i silver nr 315	Bengt Grip
lof	Trelleborg	Ankarmedalj i silver nr 317	Bengt Åkesson
lof	Trelleborg	Ankarmedalj i silver nr 318	Jan Ohlsén
lof	Karlshamn	Ankarmedalj i silver nr 319	Gunilla Lindell
Lof	Haninge	Ankarmedalj i silver nr 320	Kurt Ekstrand
Lof	Gotland	Hedersankare nr 118	Eric D. Nilsson
lof	Karlskrona	Hedersankare nr 121	Göran Löfgren
Lof	Karlskrona	Hedersankare nr 124	Olle Melin
lof	Karlskrona	Hedersankare nr 126	Dag Åshage
lof	Stockholm	Hedersankare nr 125	Fredrik Scholander
Lof	Västerås	Hedersankare nr 120	Stieg Andersson

Under banketten syns Ulla Melin Karlskrona, Stig Ödmark Nynäshamn och Göran Löfgren Karlskrona. Foto Olle Melin

Vår fantastiska guide, Reet Frid.
Foto Göran Löfgren

Långresejubileum i Karlskrona

78 medlemmar av besättningen från långresan med *HMS Karlskrona* 1987 - 88 samlades i Karlskrona den 21 maj, när 35 årsjubileum firades.

Programmet inleddes med att sekonden, Gunnar Bergljung, förrättade inmönstring av de närvarande och f.d. kadett, Jörgen Pettersson i Modellsalen informerade om läget i flottan/Marinen idag. (fartygschefen Anders Hallin avled i april år 2021).

Eftersom både 5-10-15-20-25-och 30 årsjubileer tidigare genomförts, så kände de flesta varandra fortfarande väl, dock ska väl sägas, att många ändå ser lite mognare ut än för 35 år sedan. Därefter fortsatte samlingen med besök på *HMS Ckr* i örlogshamnen och sedan mingel, långresehistorier, fika och baguette på Marinmuseum. Efter besättningens omklädsel m.m. så samlades alla för middag i Sjöofficerssällskapets lokaler vid Amiralitetsstorget. Monika och hennes anställda på mässen ordnade, som vanligt, fin dukning med tio runda bord, god mat och dryck. Konditorn i besättningen, Urban Nyberg, tidigare årets konditor i Sverige, förgyllde kaffet med lite extra godsaker. Middagen inleddes med en tyst minut för avlidna besättningsmedlemmar (12 man).

Långreseminnen, några tal, sång och musik flödade glatt under hela kvällen och säkert också senare under natten. Höjdpunkterna under resan var Buenos Aires, Rio de Janeiro och Djävulsön i topp. Det pratades också om minnena från Honolulu, Acapulco, New Orleans och kungens och drottningens besök ombord (New Sweden

Organisationskommittén: från vänster vpl/systemtekniker Fredrik Schreiber, sekonden Gunnar Bergljung, kadett Karin Svensson, vpl/systemtekniker Magnus Forsbrand och vpl/kock Sam Artmark

350 år) i Wilmington och New York. När klockan var 0100 fick festen gå ner i varv och avslutas enligt reglerna på mässen. Ett lyckat 35-årsjubileum för långresan 87/88 var till ända och alla var överens om att träffas igen om fem år.

*Gunnar Bergljung /
Sekond*

Besättningen samlad i Modellsalen.

500-årsjubileet har satt fart

Kalmar 13 - 14 maj

Lars Einarsson talar. I bakgrunden Marinens musikkår

Marinens 500-årsjubileum har inletts. Förutom de tidigare inslagen av mer varaktig karaktär (boken, marschen och filmerna) har vi inletts våra firanden med allmänheten. Den 13 - 14 maj var vi på plats i Kalmar, samtidigt med mässan Kalmar Water Expo.

Marinen representerades av HMS Belos och 1.ubflottiljen verkade som genomförare av det första publika eventet. Besökarna kunde ta del av information om gårdagens, dagens och morgondagens Marin. Uppvisningar med URF:en, infostationer och virtuella besök ombord på marinens enheter stod på

Foto Michaela Linge

Foto Michaela Linge

Ställföreträdande marinchefen brigadgeneral Peder Ohlsson överlämnar den från Kronan bärgade kanonen till Lars Einarsson från Kalmar museum

programmet och såväl Marinens musikkår som Hemvärnets musikkår i Blekinge underhöll. Den månghövda publiken kunde, i snålblåst från öster, tala med våra duktiga och engagerade medarbetare. Ställföreträdande Marinchefen, brigadgeneral Peder Ohlsson, mötte företrädare för civilsamhället och informerade om marinens verksamhet. Höjdpunkten på Kalmarbesöket var, när den av *Belos* nyligen bärgade sista 36-pundiga kanonen från regalskeppet *Kronan* högtidligen överlämnades till Kalmar länsmuseum. Den

mottogs under pompa och ståt av den mångåriga projektledaren för Kronanutgrävningarna, Lars Einarsen, och utgör ett utmärkt exempel på civil-militär samverkan. Våra dykare får värdefull dyktid i skarp miljö och Kalmar Länsmuseum, i det här fallet, ges värdefull assistans i sitt för, vårt kulturarvs bevarande, så viktiga arbete.

Varför Kalmar undrar kanske en del? Av flera skäl blir svaret.

Kalmar var under en kort period, innan Karlskrona grundades, flottans isfria hemmahamn och här har

byggts örlogsfartyg och dykningarna på *Kronan* är och har under flera decennier varit en viktig del i utbildningen och fortbildningen av våra marina dykare. Sjöfartshögskolan är dessutom lärosäte för våra officerare i sin navigatoriska och marintekniska utbildning.

Huvudprojektledaren framför sitt varma tack till Kalmar kommun och 1.ubåtsflottiljen för utmärkt värdskap och stilfullt genomförande.

Johan Melin

Härnösand 20 - 21 maj

Nästa anhalt i vårt firande var Härnösand. Härnösand, som under många år var navet i det marina försvaret av norra Sverige. I strålende solsken kunde Härnösandsborna möta Marinen, denna gång förtjänstfullt genomfört av 4.sjöstridsflottiljen, som sig bör tog med sig korvetten, som bär stadens namn. Förutom försvarsupplysning, virtuella

besök ombord och möjligheter att samtala med vår personal kunde publiken ta del av *HMS Härnösands* kajshow, där besättningen visade upp några av de förmågor korvetten besitter.

Marinchefen Ewa Skoog Haslum, träffade civilsamhället och informerade om Marinens arbete och inte minst den säkerhetspolitiska situationen i Europa. Södertörns Hemvärnsmusikkår konserterade.

Härnösands kommun ställde helhjärtat upp och genomförde parallellt med vår utställning en marin mässa. Uppslutningen idet fina vädret var god och besökarna verkade trivas utomordentligt bra.

Huvudprojektledaren framför sitt varma tack till Härnösands kommun och 4.sjöstridsflottiljen för utmärkt värdskap och stilfullt genomförande.

Johan Melin

En stor allmänhet passade på att ta en titt på korvetten Härnösand. Foto Maja Hansson

Uppvisning från korvetten Härnösand. Foto Maja Hansson

Vår marin 500 år

Så är den då distribuerad – marinens jubileumsbok *Vår marin 500 år*.

Det är ett omfattande bokverk i två band, vardera på cirka 400 sidor, del 1 åren 1522 – 1899 och del två åren 1900 – 2022 som nu finns tillgänglig. Huvudredaktör har varit Claes-Göran Dahl som även har skrivit många av avsnitten. Till hans hjälp har funnits cirka 40 andra skribenter.

Det var inte oväntat, att viss kritik skulle komma. Kritiken gick oftast ut på frågan: varför kom inte det och det med. Men jag anser det är en bedrift att skildra marinens 500 år på 800 sidor. Här kan man ta fram det gamla talesättet – *i begränsningen röjer sig mästaren*.

Upplägget med att i en historisk kronologi lägga till några enskilda episoder är mycket tilltalande.

Det här är ett bokverk, som man inte börjar läsa på sidan 1 och sträckläser till sidan 400 i band nummer två. Nej, se det som ett uppslagsverk och har Du börjat med ett avsnitt, så lockas Du att läsa flera. Boken är skriven i en ledig och läsvärd stil.

Boken är också mycket proffsig, vad gäller layout och det mycket omfattande bildmaterialet förhöjer läs-värdet avsevärt.

Redaktören Claes-Göran Dahl är värd all uppskattning och vi gläds med honom, när han senare i år tar emot Stiftelsen Sveriges Sjömanshus utmärkelse, Årets litteraturpris.

En stor eloge ska även förläggaren Thomas Borggren ha.

Flottans Män fick en egen utgåva med ett långt kapitel om föreningen. Inte mindre än 490 böcker beställdes – imponerande!

Olle Melin

Medarbetare bokbelönades

Den 18 mars kunde Thomas Borggren från Attunda skeppsförlag AB dela ut bokverket *Vår Marin 500 år* till medarbetare i Karlskrona, som varit behjälpliga i arbetet med bokverket. Belöningen blev just bokverket.

För egen del kan jag bara säga, att det var stimulerande att få vara med i detta gigantiska bokverk.

Jag kan för egen del uttrycka mig med det lilla men ändå så stora ordet TACK!

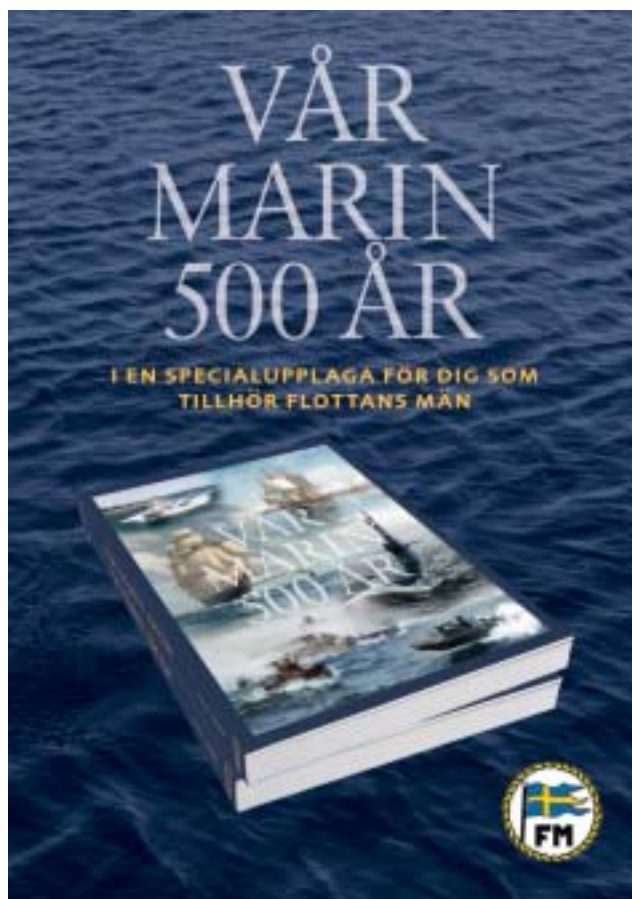
Olle Melin

Bildtext

Från vänster

Sven-Otto Ullnér, Olle Melin, Susann Lindblom, Rolf Edwardson. Fredrik Lindén och Per-Erik Nyström.

Foto Thomas Borggren

Vem är jag

Jag har av redaktören blivit ombedd att skriva en kortfattad presentation av mig själv, så ni vet vilken marin bakgrund jag har, nu när jag blivit ordförande i Flottans Män.

Jag är född i Malmö men mina föräldrar (och jag) flyttade till Dalarna redan då jag var ett år, först till Ludvika och sedan till Falun, som jag kom till när jag var fem år. Där finns ju sjön Runn, som var platsen för min första segelbåtsfarenhet, men kopplingen till sjön kom egentligen från västkusten och Skredsvik, där min morfar och mormor hade ett sommarställe långt in i Gullmarsfjorden och där "basen", dvs "GullB", låg inom synhåll. Röjdykareleverna syntes ofta simma förbi utanför vår strand och jag och min kusin var nära att sänka morfars eka mer än en gång, när vi skulle ut "och gunga" i minsveparnas svall, som de drog upp på väg ut eller in i fjorden.

Både marinen och flygvapnet hade bra rekryteringsmaterial och både flyg- och mariningenjör verkade som spännande jobb. Falun är kanske inte den rekryteringsstad man tänker på i första hand för marinens del, men från det högstadium jag gick på, är vi tre i samma årsklass som har tillbringat hela vår yrkeskarriär i marinens tjänst. Först ut var Peter Cullemark, som tog värvning direkt efter nian och omedelbart blev "sailor" i kamratkretsen. Han gick alldeles nyligen i pension. Jag och Magnus Westerlund började efter gymnasiet och Magnus gick i pension som tillhörande helikoptersystemet för några år sedan och jag själv kommer att gå i pension den siste juli i år. Inte illa för en inlandsskola.

Hursomhelst, min marina karriär tog sin början på Kungl. Sjökrigsskolan 1979, där jag var en av elva mariningenjöraspiranter. Till hösten väntade långresa med *HMS Älvsnabben*, som gjorde sin sista resa, vilken gick i västerled. En fantastisk resa på många sätt där jag som kuriosas var den, som fångade den första flygfisken, som en natt låg och sprattlade i minrälsen. Efter hemkomsten väntade ett halvår som kadett ombord på torpedbåten *Strömstad*. Det var en fantastisk tid och jag tror så här i efterhand, att det halvåret nog varit avgörande för att jag kom att stanna kvar. *Älvsnabben* var fantastisk som resa och upplevelse, men tiden på *Strömstad* som visade vad en sammansvetsad besättning kan åstadkomma och hur trevligt, inspirerande det är att vara en del av ett sådant gäng, var något helt enastående. Med några få kortare undantag har hela karriären visat på likartade upplevelser, oavsett om det varit till sjöss eller i land.

Efter kadettsommaren vidtog civilingenjörsutbildning på Chalmers med en sommarkurs vid KA och på Verkstadsskolan i Karlskrona och efter det ytterligare ett knappt halvårs utbildning på BÖS/KSS, innan mariningenjörsexamen våren 1985.

Som nyutexaminerad löjtnant och mariningenjör började jag på FMV 1985 och fick ansvaret för Sjöegenskapsproven på korvetten *Stockholm*, som då var alldeles ny och genomgick provturer. Jag fick även vara med om att ersätta flottans då äldsta fartyg *HMS Urd*, byggd 1929, mot en "ny" *Urd* byggd 1960. Om det kan man skriva en egen artikel, men det var onekligen lärorikt.

Efter ett år vidtog en lång tid med sjögående befattningar som inkluderade 1. maskinist på patrullbåten *Starkodder*, divisionsingenjör på 13. patrullbåtsdivisionen, 2. stabsingenjör på Flaggen, Chef

för provtursenheten Smyge och slutligen stabsingenjör på Flaggen 1993-95.

Efter dessa 10 år i sjötjänst fick jag förmånen att gå ett års utbildning på US Naval War College i Newport, som ligger i USA:s minsta delstat, Rhode Island, strax söder om Boston. Det, som inte finns i Rhode Island, är "Rhode Islandsås", så när vi beställde in detta, fattade de inte var det var och det visade sig var en uppfinning av kocken Thore Wretman och är en helt svensk uppfinning.

Efter ett år i USA var det dags för "payback" och jag var då ett drygt år lärare vid Försvarshögskolan inom det militärtekniska området, innan jag återkom till FMV för att efter en tid bli projektledare för Visbyprojektet under knappa fem år. Även det var en fantastisk tid, om än inte utan utmaningar. Det går dock att konstatera så här i efterhand, att de fem Visbykorvetterna är otroligt lyckade fartyg och riktiga arbetshästar i dagens marin. De belackare, som hävdade, att smygteknik och offensiv förmåga var "helt fel" och aldrig mer skulle behövas i det fredliga innanhavet Östersjön, är det rätt tyst från sedan länge...

Efter FMV var det dags för tjänst i Högkvarteret, där jag först hade ett antal stabschefsbefattningar för att 2010 bli ansvarig för den strategiska utvecklingen av ledningssystem och informationshantering i en befattning som heter CIO (Chief Information Officer), möjligen en bit ifrån skeppsbyggnadskonsten men ändå med många likheter, där det gällde att kombinera många olika viljor och bestämda uppfattningar till någon form av helhet, som fungerar. Som ett led i detta fick jag efter ett par år ta över arbetet med Försvarsmaktens nya strategiska ledningssystem för ekonomi och myndighetsledningssystem, PRIO.

Efter det så fick jag möjligheten att bli konteramiral och Försvarsslogistikchef, när befattningarna för materiellanskaffning och logistik slogs ihop. Som sådan hade jag ansvaret för att leda fyra förband (Försvarsmaktens Logistik, Försvarsmaktens Tekniska skola, Försvarsmedicincentrum samt Trängregementet) och att vara huvudansvarig för materiellplanen och alla beställningar, som Försvarsmakten lade till FMV.

Uppenbarligen ville "högre chef", att jag skulle ta ansvar för de beställningar, som var lagda, då jag efter tre år 2017 åter kom till FMV för tredje gången och där fick ansvaret att säkerställa att Försvarsmaktens beställningar omhändertogs. Det gick då inte att säga, att det var fel på beställningarna, i vart fall inte till en början. 2019 justerade FMV sin organisation något och jag blev då chef för FMV Ledningsstab, som enklast kan beskrivas som FMV stabschef och FMV högste militära befattningshavare (ca 5 % av FMV anställda är yrkesofficerare). Det är inget direkt marint jobb och när jag nu lämnar i juli efter sammanlagt 43 år, så lämnar jag över jobbet till en armégeneral. Det marina amiralsjobbet på FMV innehas f.ö. av en brigadgeneral, Patric Hjorth, som precis som jag är mariningenjör och har en bakgrund i såväl amfibiesystemet som i flottan.

Privat så är jag gift med Catarina och har tre vuxna döttrar. Vi flyttade 1998 från Karlskrona, där vi träffades och hade bostad i fem år i ett hus på Långö upp till Tyresö, där vi fortfarande bor. Fritidshuset finns strax norr om Gävle och på Torö i Nynäshamns skärgård. Även huset i Skredsvik finns kvar, även om det inte är vårt eget, men vi är ändå där några veckor varje år. Icke tjänstetid ägnas åt föreningsliv (Örlogsmannasällskapet, Krigsvetenskapsakademien, Neptuniorden och nu så klart Flottan Män). Därutöver ska de hus, vi har få sig en rejäl renovering, det har inte hunnits med i tillräcklig omfattning. Enbart "krigsviktigt" avhjälpande underhåll har de senaste åren vidtagits på de tre husen. Det ska bli ändring på det! Väl mött på våra möten och aktiviteter framgent!

Thomas Engevall

Hantverk utan kompromisser!

För 25 år sedan var vi med och la grunden till det som i dag är Sveriges nya ölkultur. Vi visste att öl kunde vara så mycket mer än en "stor stark" och vi vågade tro på det vi gjorde. Landsort Lager har funnits med sedan 2002 och är fortfarande en av våra storsäljare. Våra öl bryggs helt utan kompromisser, med de bästa råvaror världen kan erbjuda och vi lovar att fortsätta brygga vår öl – precis som vi vill ha dem!

NYNÄSHAMNS

ÅNGBRYGGERI

Lövlundsvägen 2-4. Telefon 08-520 212 13. www.angbryggeri.se

Instagram: [@nynashamns_angbryggeri](https://www.instagram.com/nynashamns_angbryggeri)

facebook: Nynäshamns Ångbryggeri

**Att börja dricka i tidig ålder
ökar risken för alkoholproblem.**

hermes
REDOVISNING AB

Lars-Erik Nilsson

Auktoriserad Redovisningskonsult

Vi erbjuder hjälp med;
Bokföring, moms, lönehantering
bokslut, årsredovisning och deklaration

Box 33, 263 21 Höganäs mail: hermes.redovisning@telia.com
Tel 042-33 20 15 fax 042-34 19 16 mobil 070-339 12 99

Prisbelönad författare

Stiftelsen Sveriges Sjömanshus litteraturpris för 2022 har tilldelats Claes-Göran Dahl, huvudförfattare till bokverket *Marinen 500 år*.

Prissumman är på 20 000 kronor.

Utdelningen av priset sker vid Bok- och Biblioteksmässan i Göteborg den 23 september.

Flottans Män GRATULERAR!

Stockholm 2022-03-23

Claes-Göran Dahl
Claesgoran.dahl@gmail.com

Stiftelsen Sveriges Sjömanshus Litteraturpris

Jag har härmed glädjen att meddela att Stiftelsens Direktion vid sitt sammanträde den 11 mars beslutat att tilldela Dig

Stiftelsen Sveriges Sjömanshus Litteraturpris 2022.

Prissumman är i år 20 000 kr.

GRATULERAR!

Olle Melin

Claes-Göran Dahl

Poststationen Märsgarn 1953 - 1964

Ar 1944 köpte mina föräldrar Harry och Karin Johansson en sommarstuga i Årsta Havsbad och år 1953 började Harry som Postmästare på Märsgarn. På sommarloven fick min tvillingbror Hans och jag följa med honom till postkontoret och hjälpa till med diverse sysslor såsom att räkna pengar, sortera post till fartygen med ett fack för varje fartyg. De roligaste var att bränna gammalt papper i sopugnen på Norra Märsgarn och äta lunch på marketenteriet med glass som efterrätt.

Andra spännande upplevelser var lunchbjudningar ombord till fartyg, som låg förtöjda utefter jagarbryggan. Vi blev serverade i officersmässan och efter lunchen fick Hans och jag titta runt på fartyget. Vi fick också besöka tandläkaren och hårfrisören, som fanns på ön.

Det var många civila som jobbade på Märsgarn, som

hade sin post och löner förlagda till postkontoret. Dit hänvisades också de två fiskarna, som var bosatta på Vitsgarn.

Harry ordnade med brännvinsleveranser till dem från sina arbetskamrater på Stockholm 20 på Ringvägen. Flaskorna kom paketerade i trälådor med träull.

Under sommarmånaderna tog Harry sin egen roddbåt från Årsta havsbad till Märsgarn och på återresan stannade han ofta till och fiskade på öarna runt omkring.

Under åren som postmästare på Märsgarn lärde Harry känna många officerare och högbåtsmän i Kustflottan som jag senare kom att träffa under min värnpliktstjänstgöring ombord på jagaren *Småland* 1968.

När Poststationen stängde 1964 jobbade Harry som postmästare på Stockholm 15 vid Slussen fram till sin pensionering 1972.

Olof Johansson

Posten på Hårsfjärden. Harry Johansson till vänster

Bryggan på Vitså. I bakgrunden vattenbåten *Unden* och provianttransportfartyget *Freja*

Robotkryssaren Moskva

Den 14 april 2022 gick den ryska robotkryssaren *Moskva* till botten utanför Ukrainas kust i Svarta havet. Uppgifterna om bakgrunden till haveriet är motstridiga. Från Kreml hävdas att brand utbrutit ombord, dock inte beroende på fientlig beskjutning. Kan det ha varit så att frityrolja i gunrumsköket fattat eld?

Från ukrainsk sida hävdas, att man beskjutit fartyget med sjömålsroboten Neptun och därvid fått in två träffar, som orsakat den brand, som blev fartygets öde. Amerikansk underrättelsetjänst bekräftar dessa uppgifter.

Kryssaren *Moskva* hette ursprungligen *Slava* och tillhörde Atlantklassen med systerfartygen *Marisal Ustinov*, *Varjag* och *Ukraina* (!). Kryssaren *Slava/Moskva* sjösattes 1979 och togs i tjänst 1983. Hon var 186,6 meter lång och 20,8 meter bred. Deplacement 11 490 ton och hon kunde göra upp mot 32 knop med hjälp av fyra gasturbiner. För normal drift användes två dieselmotorer.

Slava/Moskva har under åren genomgått flera större reparationer och livstidsförlängningar. Det senaste stora arbetet avslutades juli 2020, men hon kom inte i tjänst förrän i februari 2021 och hon var vid förlisningen flaggskepp för den ryska Svarta Havsflottan. Besättningen har normalt uppgått till cirka 600 man och det är okänt om ytterligare personal, t.ex. marininfanteri, hade förlagts ombord med anledning av kriget med Ukraina. Den 18 april visade rysk TV en ceremoni i Sevastopol, där de från *Moskva* bärgade sjömännen och officerarna stod uppställda. På bilderna kunde cirka 100 man räknas in. Var övriga ca 400 - 500 man tagit vägen, nämndes inte. Det är troligt att många av dem vårdades för olika skador, men flertalet torde ha följt fartyget i djupet. Det ryska TV-inslaget gled också förbi ett berg av blommor och kransar samt band med inskriptionen *Moskva*. Att de

Robotkryssaren Moskva

Robotkryssaren Moskva brinner

ryska uppgifterna, att inga dödsoffer hade krävts under branden och den följande totalförlusten inte varit med sanningen överensstämmande torde vara uppenbart.

Krister Hansén

Specialist på båtjuridik!

Kostnadsfri kortare telefonrådgivning

www.halleradvokatbyra.se

www.batjuristen.se

+46 (0)520-22 10 20 Håller Advokatbyrå AB, Box 68, 461 22 Trollhättan

HÅLLER
ADVOKATBYRÅ

Speljakten på Lindholmen i Karlskrona

Samtidigt som Chapman under 1700-talet producerade ett stort antal linjeskepp och fregatter byggdes också en s.k. speljakt, som är en nöjesbåt för den tiden.

En replika av Speljakten gjordes delvis skrovfärdig vid Marinmuseum och har färdigställts av Varvshistoriska föreningen i Karlskrona.

Projekt Speljakten

I samband med att Marinmuseum firade modellkammarens 250 årsjubileum år 2002, donerade teknologie doktor Ulf G Lindén tre miljoner kronor till Museet. Gåvan avsåg forskning och utveckling av modellkammaren och dess historia. En del av donationen ska användas till, att bygga en fullskalareplik av en av modellerna.

Modellen, som man beslutade bygga, blev en speljakt, konstruerad av af Chapman. Modellen har troligen använts som arbetsmodell.

Demonstrationsmodell av en speljakt. Speljakt är ett gammalt ord för lustjakt. Ruffen är inredd med en öppen spis, två soffor med sidenmadrasser, dekorerade skott (väggar) och rutig matta på durken (golvet). Riggen

saknas. Modellen finns med i Karlskronas modellkammarens inventarieförteckning från år 1804.

Speljakten är cirka åtta meter lång, exklusive ett peke på 3,6 meter. Bredden är 3,1 meter och totalhöjden cirka 12 meter, inklusive mast och rigg. Båten har byggts i ek.

Speljakten på plats. Foto Bo Lindahl

Bygget startade i Slip och Barkasskjulet på Stumholmen våren 2003 i Marinmuseums regi

Arbetet på gick under 2003 - 2004, med uppsättning av spant och bordläggning.

Marinmuseums nya organisation och målsättning, att inte arbeta med repliker innebar, att arbetet stoppades 2004 och sponsorn avbröt samarbetet.

Bygget låg stilla fram till 2012, då Marinmusei Vänner köpte skrovet för 100 kronor.

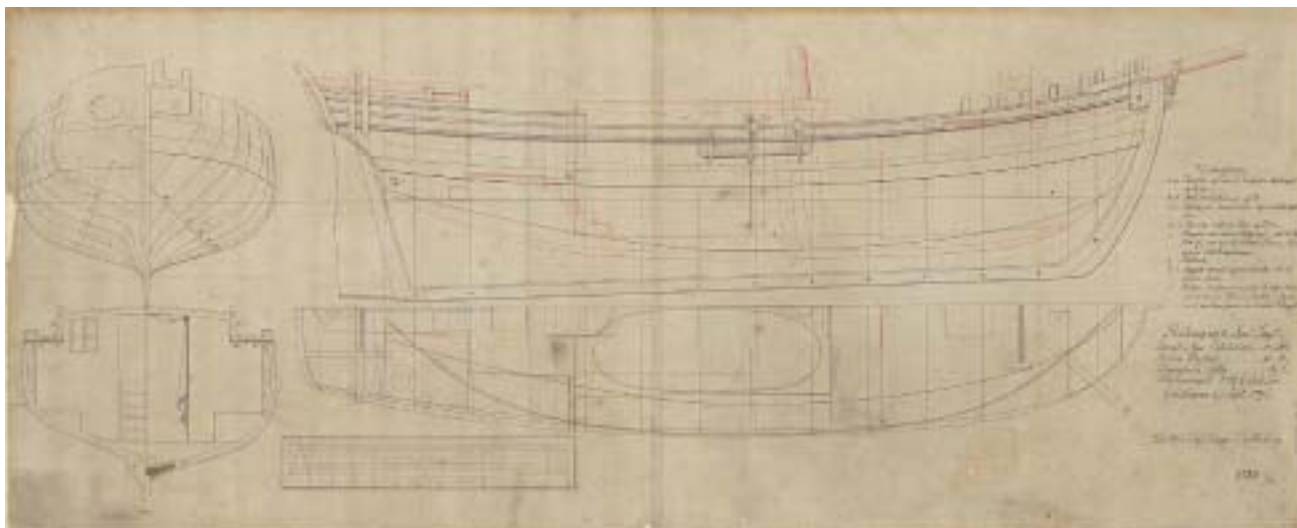
Varvshistoriska Föreningen i Karlskrona (VHFK) erbjöd sig att färdigställa projektet, med målsättning att kunna visa det på land, då VHFK menade att detta var den långsiktigt bästa lösningen.

Skrovet transporterades till Lindholmen sommaren 2012 och placerades under tak i Slitaget, virkesupplaget utanför Repslagarebanan.

Med ett bidrag på 50 000 kronor till material satte ett gäng medlemmar i VHFK igång arbetet att bygga klar speljakten. Speljakten togs in i Vasaskjulet, där arbetet fullbordades.

Tyvärr satte pandemin käppar i hjulet och arbetet stod stilla under cirka två år. Nu är speljakten klar och flyttad till den plats i Vasaskjulet, där hon kommer att bli. Man har nu startat riggningen av Speljakten och där har man fått förstärkning av förre riggmästaren vid Marinmuseum, Nisse Gustavsson.

Olle Melin

Linjeritning till speljakt 1796-09-07 vid Sjöhistoriska museet

Utsikt från bunkern mot dykdalber med luftslingor

Stationen är belägen vid Gullmarsfjordens mynning på Grötö i Lysekil. Vid det besök, jag deltog vid, guidades vi av föreståndaren Mats Brattberg och på plats fanns även Mats företrädare, radioamatören Sven-Gösta Swärd, som hade ordnat med, att vi fick göra besöket.

Till havs består anläggningen av en mängd ledningar på olika djup och i luften samt ett antal sonder. Stationen är inrymd i en bunker och här finns maskinhallar med generatorer, transformatorer och reservkraft samt ett operatörsrum med en hel del elektronik.

Marinen strävar efter att hålla sin flotta neutral för påverkan av magnetminor. I alla fartyg finns det elslingor monterade, vilka är orienterade längsmed och tvärs skeppet. Dessa strömsätts automatiskt allt efter behov,

för att i kombination med jordmagnetismen eliminera magnetisk påverkan. På avmagnetiseringsstationen fastställs fartygens signatur för magnetfält, tryck och ljud, med hjälp av mätslingor och andra sensorer. Vid behov avmagnetiseras sedan fartyget med lågfrekvent växelström i en skapad magnetisk nollfältsmiljö.

Stationen har tre reservkraftsaggregat. För den energikrävande avmagnetiseringen

finns två dieselmotorer med tillhörande generatorer från den utrangerade ubåten *Nordkaparen*.

Den stora generatoren i maskinhallen har varit i tjänst under mer än etthundra år. Från början fanns den på Stockholms Spårvägar och kom med tiden till Lysekil på det tidiga sextiotalet, då avmagnetiseringsstationen byggdes. Däremellan fanns generatoren en tid på en likadan

Sven-Gösta Swärd, tidigare föreståndare

Stationens föreståndare Mats Brattberg visade oss runt

station i Göteborg, en station som sedan ersattes av anläggningen i Lysekil.

Avmagnetiseringsstationer finns även i Stockholm och Karlshamn. Danska marinen har anlitat vår station i Lysekil regelbundet. Stationen ligger mycket närmare till för flottbasen i Fredrikshamn, jämfört med det andra alternativet för danskarna, som är en station i nordtyska Kiel. Därför ger flottenheter med den röda och vita tvåtungade Dannebrogen ibland en extra glans åt Gullmarsfjorden.

Hans-Christian Grusell

*Foto Hans Christian Grusell
(bylinebild)*

Reservkraft från diesel som tidigare funnits i ubåten Nordkaparen

Manöverbordet

En jättegenerator som på sin tid brukades vid Stockholms Spårvägar

*Starkström på
mer än tusen
ampere*

*Mats demonstrerar
en signaturmodell*

*Danska fregatten Willemoes,
F362 vid avmagnetiseringssta-
tionen. I förgrunden dykdalberna
med Kablage*

Historia

Flottan och kustartilleriet i en gemensam historia

Ångkorvetten *Balder* byggdes vid Örlogsvärfet i Karlskrona åren 1867 – 1870. Hon sjösattes den 11 juli 1870. Hon gjorde ett flertal långresor och den sista var 1900 – 1901 och gick till bl.a. Saint Barthélemy. Vid hemkomsten utrangerades *Balder* och 1911 såldes hon för upphuggning.

Hur kommer då kustartilleriet in i bilden? Kustartilleriet fick ofta överta antikviteter från flottan och i detta fall rörde det sig om *Balders* ångslup, som placerades på KA 2 och Kungsholmen, där hon fick namnet *Pelikanen*. Det är om denna ”*Pillekaunen*”, som nedanstående episod ska ha inträffat.

Vid ett tillfälle skulle ångslupen föras från Kungsholmen till Karlskrona. Uppdraget anförtröddes åt en gammal flaggjunkare, som legat ”sjökommenderad” på fästningen längre än de flesta och därför ansågs besitta erforderliga navigatoriska färdigheter.

Färden gick bra, men vid själva tilläggnen bar det sig inte bättre, än att ångslupen gick rätt i kajen och skadades, med påföljd att det blev krigsrätt om saken.

Tillsagd av krigsdomaren att redogöra för förloppet, berättade flaggjunkaren med talande och yviga gester följande:

- Jag beordrades att föra ångslupen *Pillikaunen* från Kungsholmen till Kongsbroun sistlidne toursdag. I maskin hade jag en åu huvudets vägnar någont säre fountad eildare, benämnd Måurtensson.
- Jag satte kurs på Kaulskrona och stävade

meid god faurt mot Smöiasken, påu vilken eitt antaul madrasser fråun Flottans Sjukhus voure utlagda för väidring.

- Ouh, Harr doummare, deit vaur ett harligt väider, solen skein och måusarna skreik och rount omkring plaskade småu våugor, när den vita Pillekaunen gleid fram liksom en svaun.

- Jag roundade Smöirasken och närmade mej Kongsbroukajen och jaug gladde mej på förhand åut en lyckad manöiver. Påu behöriigt auvstånd beourdrade jaug stopp i maskin – å si påu sautan – jaug fick stopp i maskin. Vid själva tilläggnen beourdrade jaug foull faurt back, men si dåu fick jaug foull faurt fram och såu smällde den vackra *Pillikaunen* rätt in i Kongsbroukajen.

- Dåu stack den doumme Måurtensson oupp sitt lea, lourviga tryne genom maskinkappen och fråugade:

- Vau vau dei?

- Och dåu sau jaug:

- Jau, vau dei vau, sir du inte, din sautans talgkatt, att båuten bleiv en enda bouckla.

Den här historien är säkert en s.k. vandringshistoria och har förmodligen inte inträffat. I Karlskrona förknippas, förutom historien från KA 2, episoden av de legendariska båtsmanskorpralerna Kisse Barg och Knöilen Mattsson.

Olle Melin

Ångkorvetten Balder

Vad en gammal bild kan berätta

I samband med första världskrigets utbrott 1914 stationerades två flygbåtsförare, Malmqvist och Sundstedt, med flygplan i Karlskrona på Stumholmen.

Verksamheten utökades successivt och namnet Karlskrona flygstation etablerades. På Stumholmen byggdes hangarer, expeditioner, verkstäder m.m.

Bilden, som är från åren efter 1914, visar en båthamn, som kom att ersättas av hangar nr 1, som numera är rivna. Där denna hangar låg, byggdes skjutbana för eldhandvapen och andra utbildningsanordningar för Karlskrona örlogsskolor.

Marinens första flygbåt skänktes av en bryggeridirektör Neumüller och gick under namnet bryggarkärran.

Verksamheten på Stumholmen pågick fram till 1949, men redan 1926 i samband med att försvarsgrenen Flygvapnet sattes upp, blev flygstationen ett detachement till Roslagens flygkår i Hägernäs, F 2K.

En unik svensk fartygstyp sjösattes 1933. Det var flygplanskryssaren *Gotland*, som förenade de traditionella kryssaregenskaperna med ett hangarfartygs egenskaper. Hon kunde medföra åtta spaningsflygplan och därmed förbättrades möjligheterna till spaning och övervakning väsentligt.

Bilden från Stumholmen är tagen av Gunnar Svensson, en gång verksam som flygare vid marinflyget.

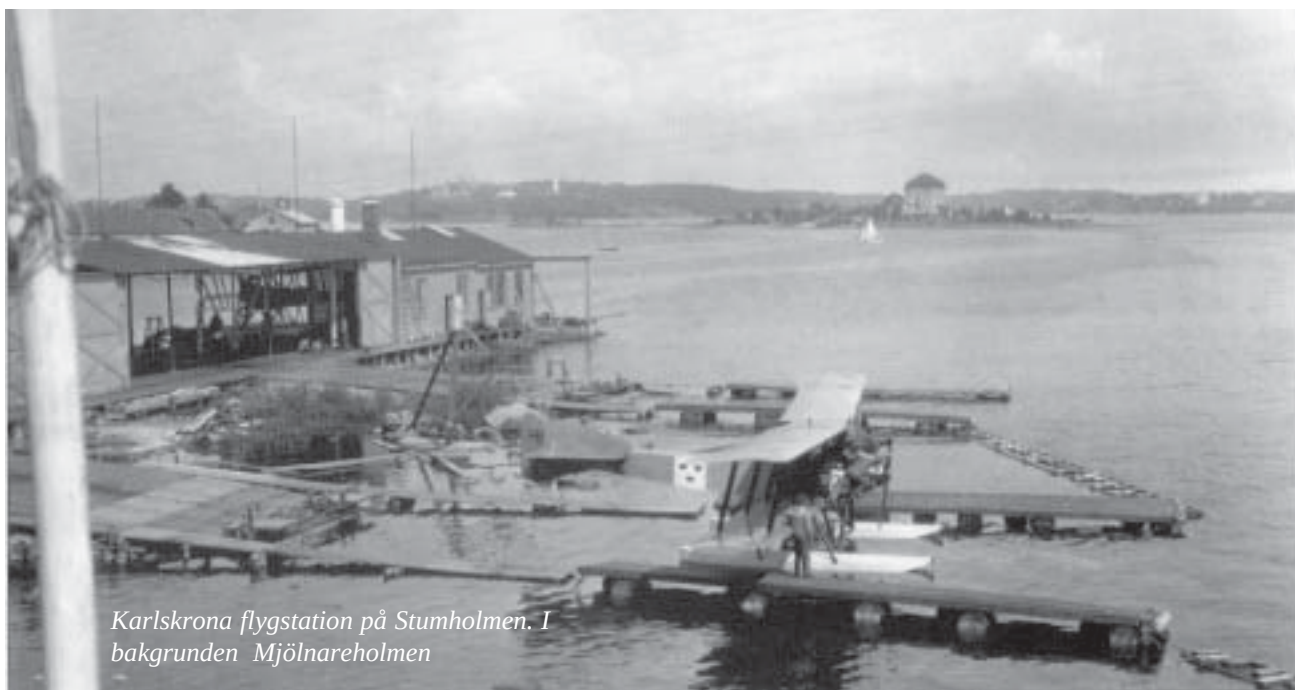
Olle Melin

Flygplanskryssaren *Gotland*. Arkivbild

Hangar 4 på Stumholmen. Byggt på F 2-tiden, idag disponerad av Marinmuseum. Foto Olle Melin

Karlskrona flygstation på Stumholmen. I bakgrunden Mjölhareholmen

Grimskär från Kalmar slott

Grimskär i Kalmarsund

Före och under andra världskriget byggdes ett stort antal minstationer runt hela vår kust. I Kalmarsund byggdes stationer i Kalmar, Oskarshamn och Västervik.

I Kalmar byggdes den första minstationen på Tjärhovet på fastlandet för att 1959 flytta ut till den lilla ön Grimskär och förbandet minspärtrupp Kalmar kom att finnas kvar till och med försvarsbeslutet 1988, varvid de utlagda minorna togs hem.

Fram till mitten av 1600-talet låg Kalmar stad väster om slottet. Hamnen låg i det, som nu är Slottsfjärden. Utanför hamnen fanns ett bälte av holmar. Senare tiders utfyllnader har täckt över alla dessa utom en; Grimskär. Ordet "grima" är på andra håll i landet känt från avrättningsplatser. Det kan vara på samma sätt här. Under det tidiga 1500-talet nämns ett Stegylholm – Stegelholmen – som kan vara Grimskär.

Grimskär hade ett stort strategiskt värde. Eftersom Kalmarsund är grunt och mycket stenigt, har fartygen i alla tider varit tvungna att hålla sig i rännorna. Rännan till den gamla hamnen går just söder om Grimskär. Öster om ön går stora rännan eller djuprännan, som är det gängse namnet. Den, som behärskade Grimskär, behärskade båda.

År 1508 föreslogs första gången, att ön skulle befästas. Detta upprepades sedan flera gånger, utan att något hände.

Lena Arén i "halvfärdig" minstation

Först under nordiska sjuårskriget 1563 - uppfördes ett blockhus på ön. Detta föll snart.

När Kalmarkri-

Bernt Olsson vid periskophuven

På väg till Grimskär med minstationsutrustning

Del av gamla fästningen

get började 1611 var Grimskär åter obefäst. Kalmar stad intogs av danskarna och förstördes i grunden.

Första gången en permanent befästning på Grimskär nämns är 1623. Gustav II Adolf fruktade, att hans kusin, kung Sigismund av Polen, som hade krav på den svenska tronen, skulle förklara Sverige krig. I augusti 1623 fick slottets befälhavare order att sluta bygga på Kalmars landbefästningar och i stället flytta allt manskap – 400 man – till Grimskär. Dessa 400 man byggde en fyruddig stjärna, som ännu syns. Knektarna gjorde grovarbetet, men murverken krävde yrkesfolk.

Redan 1625 skadades såväl Grimskärs som slottets befästningar svårt i en storm. Skansen reparerades, men väder och vind fortsatte att gå hårt åt den. Byggnadsräckenskaper från 1600-talets mitt visar, att kronan underhöll skansen, men trots detta förföll den. Först sedan det s.k. Skånska kriget brutit ut 1675, förstärktes Grimskär.

Bernt Olsson ser till att rätt tid visas

Under Skånska kriget sattes skansen på sitt svåraste prov. Efter slaget vid Köge bukt den 1 juli 1777, drog sig resterna av den svenska flottan upp till Kalmar. Flottan skulle skydda sig själv och försöka blockera farleden. Detta misslyckades och danskar och holländare härjade och brände på Öland och i Norra Möre. Men Kalmar stad undkom förödelse tack vare, att flottan låg som den gjorde.

Efter kriget började kronan planera en ny befästning på Grimskär. Men inget gjordes.

Grimskär sattes aldrig mera i krigsdugligt skick. Smärre reparationer skedde, men några större arbeten gav man sig inte på. 1795 byggde militära myndigheter för sista gången på Grimskärs skans. 1822 utdömdes Kalmars samtliga befästningar och med detta inleddes en ny, civil tid för Grimskär.

Lotsarnas och fyrens Grimskär

År 1837 övertog Kungliga Lotsverket Grimskär. Härför skulle fartyg lotsas genom den farliga passagen förbi Kalmar.

En fyr, som skulle hjälpa dem att undvika grunden vid Prästör och föra dem rätt in i rännan, byggdes. En fyrmästare anställdes och ett hus uppfördes på skansens sydöstra spets.

I början av 1850-talet uppfördes en ny fyr på ön. Den var ritad av arkitekten och konstnären A T Gellerstedt och godkänd av Gustav von Heidenstam. Fyren var sammanbyggd med fyrmästarbostället. Själva fyrlyuset var placerat 13,5 meter över vattenytan. I samband med detta byggde uppfördes en pir, så att båtar lättare kunde lägga till.

År 1865 ersattes denna fyr med en ny, som var två meter högre än den gamla. Den låg, där det första huset legat. Grunden finns ännu kvar. 1884 byggdes ytterligare ett hus på ön. Gaveln på detta målades vit för att fungera som sjömärke.

Lotsuppassningsstället flyttades 1931 in till Kalmar. Fyren fanns kvar till 1940, då den ersattes med Prästörs fyr, som står fritt i vattnet.

Grimskärs skans är byggnadsminnesmärke sedan 1935.

Bernt Olsson i trappan till minstationen

Minspärtröpp Kalmar

Det var på denna skans, som minstationen byggdes 1959. Minstationen betjänade två mineringar, en i djuprännan och en i rännan mellan Kalmar och Färjestaden på Öland. Stationen utrustades med minstationsinstrumentering M 3, en instrumentering, som fanns kvar till nedläggningen. Innan minstationen byggdes, fanns en äldre minstation på Tjärhovet, där det även ingick två så kallade syftstationer, belägna på Tjärhovet respektive söder om Kalmar slott.

När Ölandsbron stod färdig 1972, utgick mineringen i "Ölandsrännan". Minspärtröppen Kalmar upphörde som förband 1988 och i början av 1990-talet tömdes stationen på utrustning och minorna togs upp. Efter detta överfördes stationen till Statens fastighetsverk, som ansvarade för skansen i övrigt.

Minspärtröppen var underställd en försvarsområdesgrupp i Kalmar och hade lydnadslinjer till flottans bevakningsområde Bo 9, som styrde förbandet, vad gäller sjöbevakning och sjöövervakning. BK/Fo 15 var mobiliseringsmyndighet.

År 2004 öppnades stationen för allmänheten i samband med arrangemanget Hemliga rum. Därefter utrustades minstationen med den utrustning, som normalt ingår i ett förband av detta slag. Undertecknad hade förmånen att tillsammans med Lena Arén på nytt bygga upp minstationen. Man kan säga att Lena stod för den estetiska delen av utställningen och undertecknad för det praktiska arbetet. All utrustning, som behövdes kom från Marinbasen.

Jag kan i sammanhanget inte bortse från den insats som förre rektorn i Kalmar, Bernt Olsson, har stått för. Bernt var under ett stort antal år, först ställföreträdande minspärtröppchef och därefter, under 1970-talet chef. Som sådan var han kvar till nedläggningen 1988. Han har genomfört ett antal övningar av olika slag och efter nedläggningen ett stort antal visningar av stationen.

Olle Melin

Textunderlag från Länsmuseet i Kalmar.

Foto Olle Melin

Arkivbilder

Interiör minspärtröpp Kalmar

En Marin för Sverige

fortsättning från nr 1/2022

Vi fortsätter här artiklarna från Kungl Örlogsmannasällskapet om marinens framtid och vad gäller frågan om, hur marinen ska bemannas. Denna gång behandlas personalkategorierna officerare och specialistofficerare. Observera att denna artikel är ett inlägg i debatten om marinens framtid. Den kan jämföras med verkligheten i artikeln om utbildning, som finns på annan plats i tidningen.

Personalkategorierna

Personalförsörjningsfrågan har i Försvarsmakten ofta fokuserat på att rekrytera, men mindre på att behålla personalen. Båda perspektiven är lika viktiga. En generell åtgärd, som skulle gynna marinens rekrytering är, att marinen tillåts rekrytera och utbilda sin egen personal och tydligt ge dem den marina prägel, som kännetecknar marinens yrken.

Försvarsgrensgemensam utbildning är viktig, men bör första komma i samband med den högre officersutbildningen.

Officerare

Marinen 2030 har dubbelt så många yrkesofficerare (OFF/K) som idag; 1000 mot dagens 500. Officerare bör rekryteras brett ur såväl de egna sjömans- och soldatleden, som genom aspirantutbildningar eller genom de olika sätt, som officerare kan rekryteras.

Officersutbildning

Marinen behöver styra och äga sin egen officersutbildning i större utsträckning än idag. Utbildningssystemet är i huvudsak riktigt, men i synnerhet för officersutbildningen leder den försvarsgemensamma utbildningssynen till att ingen försvarsgren blir riktigt nöjd med kunskaper hos officerarna, som examineras från Officersprogrammet (OP).

Utbildningen behöver också rymmas inom de tre år, som Officersprogrammet omfattar och inte som idag kräva omfattande marinspecifik kompletteringsutbildning. För de officerare, som kommer in i yrket genom "fler vägar in", d.v.s. personer, som redan har en akademisk examen, är det centralt, att den kortare officersutbildning de delges uppfyller de krav på nyutexaminerade officerare, som marinen ställer; kunskap inom ett stridsområde samt nautisk kompetens för att kunna tjänstgöra som vakthavande officer till sjöss i ett stridsfartyg respektive plutonchef i amfibie- och markförband.

Förberedande officerskurs

I det system, som beskrivs, finns en kortare förberedande officerskurs "FOK". Den genomförs före officersutbildningen oavsett vilken väg till officersutbildning, som

den blivande kadetten gått. Den utformas av marinen och ska säkerställa en gemensam marin grund inför det att kadetterna går vidare i officersutbildningssystemet. FOK ska också genomgå av dem, som ska krigsplaceras som värnpliktiga befäl i krigsorganisationen.

OP Sjöstrid

En viktig beståndsdel i den akademiska utbildningssynen är, att marinens egen erfarenhet ska utforma dess utbildning och inom officersutbildningen är det därför angeläget för Försvarshögskolan utgående från av marinen formulerade tydliga krav på kompetens tas fram en utbildningslinje *OP Sjöstrid*, som bättre beskriver, vad officerseleverna ska utbildas mot. Dagens beteckning "nautik" leder tanken fel, om vad som är huvudsak och bisak i kompetensen.

En utbildningsexpedition bör övervägas att åter ingå i utbildningen, för att stärka de marina aspekterna och sjömansyrkets särart – långa tider till sjöss.

OP Amfibie

Amfibiesystemets officerare bör också utbildas inom marinen, så att den gemensamma förmågan att kunna verka mot fiendens sjö- och markstridskrafter blir tydlig, men kan där så är lämpligt, delta i utbildningar vid andra stridsskolor än marinens egna. För blivande truppofficere är praktisk utbildning och truppföring nödvändiga delar av en sådan utbildning. Det kan inte läggas på marinen "att ta hand om sådan".

I officerarnas vidareutbildning bör liksom idag ett utbildningssteg finnas mot befattningar i nivån stridsledningsofficer/sekond respektive kompanichef. Dessa utbildningar kan antingen läsas i delar under flera år eller som en mer sammanhängande utbildning. Möjligheten att systematiskt varva praktisk tjänstgöring med vidareutbildning är unikt för Försvarsmaktens kompetensförsörjning och måste tillvaratas. Även i denna vidareutbildning måste dock fokus ligga på nödvändiga kunskaper. Alltför fastlåsta kurser i långa program måste undvikas.

Utbildning mot värnpliktig officer behövs framförallt i amfibiesystemet och Marinbasens markförband. Lämpliga befälsuttagna ska därför genomgå en "förberedande officerskurs" om cirka tre månader efter sin grundut-

bildning och kunna krigsplaceras som värnpliktiga officerare. Det bör givetvis vara möjligt även för en anställd soldat att söka sådan utbildning och kunna krigsplaceras som värnpliktig officer efter sin anställning.

Aspirantutbildning

När marinen ska växa, måste det finnas olika vägar för att t.ex. bli officer. En av dem är att göra grundutbildning, där ett intresse för yrket kan komma att väckas och sedan söka officersutbildning.

Det bör också vara möjligt att genomgå en aspirantutbildning för dem, som redan tidigt är inriktade på officersyrket. En sådan utbildning ska likna en grundutbildning och följas av en förberedande officerskurs. Aspiranter ska redan vid grundutbildningens start uppfylla de personliga och skolmässiga kraven för officersutbildning. En aspirantutbildning bör utvecklas för flottan, i stor utsträckning likna den fartygsinriktade grundutbildningen och därmed också innehålla tjänstgöring ombord, men innehålla delar, som är särskilt avsedda att förbereda aspiranten för den kommande officersutbildningen. Utbildningsdelar, som huvudsakligen leder mot sjömansnivå, ska minskas till förmån för exempelvis aspirantsegling, praktisk navigation, ledarskap och allmän strids-tjänst. Den efterföljs, om individerna under sjötjänsten bedöms lämpliga efter tre månader lång förberedande officerskurs (FOK), varefter godkänt resultat gör, att officersutbildning kan på börjas.

För amfibie- och markförbanden bör aspirantutbildningen innebära en grundutbildning mot befälsbefattning och likaså följas av FOK. En godkänd aspirant, som inte fortsätter till officersutbildning ska kunna krigsplaceras som värnpliktig officer.

Specialistofficerare

Marinen bör fortsätta rekrytera specialistofficerare ur sjömans- och soldatkategorin. Specialistofficersförsörjningen kan stärkas genom att fortsätta utvecklingen med befattningar högre upp i marinen och Forsvarsmakten för de mest erfarna specialistofficerarna, så deras utveckling inte avstannar. Dessa ska finnas såväl i högre staber som vid specialiserade fackcentra som TKSE, MUSAC, MWDC m.m. Erfarna specialistofficerare bör i högre utsträckning breddas genom tjänstgöring vid närstående myndigheter, exempelvis FMV, FRA och GOI eller tjänstgöra vid vissa svenska försvarsindustrier.

Även "fler vägar in" bör öppnas för specialistofficerare, där ett flertal högskoleutbildningar (exempelvis sjöingenjör, sjuksköterskeutbildning, logistik) är högst relevanta för marinen, inte minst inom marinens avancerade tekniska yrken.

Anmärkning

TKSE Telekrigsstödenhet

MUSAC Marinens undervattenssensoranalyscentral

MWDC Maritime Warfare Data Center

Korvetten Gävle tillbaka i marinen

År 2012 togs korvetten *HMS Gävle* ur tjänst för att halvtidsmodifieras. Detta skedde vid Saab/Kockums och arbetet är nu avslutat och korvetten har återbördats till Forsvarsmakten och 4.sjöstridsflottiljen i början av maj.

Nu fortsätter arbetet med den andra korvetten i serien, *HMS Sundsvall*, som beräknas kunna återlämnas till 4.sjöstridsflottiljen senare i år.

Ordervärdet för modifiering av de två korvetterna är cirka 1,3 miljarder kronor.

Några av förändringarna är ny sensorpark med förbättrade radarfunktioner, nya system för stridsledning och navigation samt inte minst totalrenovering av skeppsköket.

Med tanke på världsläget våren 2022 är, är korvetten en välkommen förstärkning.

Olle Melin

Det kom en bild

En av våra läsare har skickat in en bild på Olle Melin som trumslagare. Bilden är tagen av Kjell Forsbrand i Vämöparken i Karlskrona under Trädgårdsmässan i maj 2022.

Här Olle Melin - vår f.n. mest och bäst kunnige i marin militärmusikhistoria - fortfarande aktiv vid trummorna.

Kjell Forsbrand

Nytt frimärke

Med anledning av, att Marinen fyller 500 år 2022, har Postnord gett ut ett jubileumsfrimärke i tre versioner.

Den 27 april, utgivningsdagen, presenterades frimärkena på Sjöhistoriska museet och de som så önskade hade möjlighet att få sina eventuellt köpta märken signerade av formgivare och illustratörer. Henrik Karlsson är den, som svarat för designen av jubileumsmärkena.

Chefen för marinen, Ewa Skoog Haslum och representant från Postnord genomförde presentationen.

Postnord beskriver frimärkena så här.

- Skeppet Lybska Svan, som köptes från Lübeck av Gustav Vasa, var ett av tio fartyg som ankom Slätbaken den 7 juni 1522. Därför räknas det datumet som den svenska flottans, och därmed också marinens, födelsedag. Kanonröret i brons tros vara en trofé som erövrats i strid
- Den tretungade svenska örlogsflaggan och marinens vapen.
- Högteknologisk ubåt i Blekingeklassen, modell A26, som är under produktion. A26 är utrustad med en flexibel sluss i fören, där dykare ta sig ut och in.

Arket som frimärkena sitter på är ett sjökort över delar av Stockholms skärgård och där illustreras materiel, som har använts, och fortfarande används vid marin sjöfart, till exempel Stridsbåt 90H, Helikopter 4 utrustad med sonar för ubåtsjakt, kompassros och sextant.

Nu är det fritt fram att köpa dessa märken, där priserna är:

Rullfrimärke	26 kronor
Förstadagsbrev	108 kronor
Motivblad	86 kronor
Miniark	78 kronor

Olle Melin

Marinchefen med representant för Postnord

Förstadagsbrev

Miniark

Det nya frimärket

Motivblad

Ur Kjell Närkhammars fotoarkiv

Denna gång handlar det om minfartyget *Clas Flemming* i två versioner.

Marinledningen påpekade i en skrivelse till Kungl Maj:t år 1908, att flottan var i behov av ett särskilt fartyg, avsett för minfällning till sjöss. Det måste ha goda sjöegenskaper för att kunna uppträda utomskärs oberoende av väderförhållanden. Det måste också ha hög fart för att snabbt kunna lägga ut offensiva mineringar i skydd av mörker och nedsatt sikt och där- efter försvinna från platsen.

År 1909 beviljades medel för ett sådant fartyg och året efter beställdes minkryssaren *Clas Flemming* vid Finnbo- da varv, där hon sjösattes den 14 december 1912. Fartyget togs i tjänst i maj 1914.

Hon deltog i begränsad omfattning i neutralitetsvakten under första världskriget och hon deltog i ett antal övningar och var dessutom aktiv i att desarmera minor efter svenska kusten.

Under mellankrigstiden var hon ensam eller tillsammans med kryssaren *Fylgia* i Kustflottans spaningsavdelning. Hon var igång så mycket, att hennes maskineri

blev hårt förslitet och behövde en omfattande översyn, alternativt byte. Hon blev flottans dåtids enda fartyg med ett värmeluftsmaskineri framtaget av Götaverken.

1939 – 1940 utfördes en omfattande modernisering och reparation, varvid fartyget fick ett nytt utseende. En andra översyn genomfördes ganska tätt efter den första, varvid fartyget fick sitt sista utseende, bl.a. med tre skorstenar, där den mellersta var en dummy.

Efter ombyggnad togs fartyget i tjänst den 8 augusti 1940 och hon gjorde en mycket god tjänst under andra världskrigets neutralitetsvakt och eskorttjänst.

Efter avrustning vid krigsslutet lades *Clas Flemming* upp på Stockholms örlogsvarv. Hon utrangerades 1959, varefter skrovet utnyttjades som skjutmål. Hon såldes för skrotning hösten 1960 och skrotades i Ystad.

Olle Melin

Några data för *Clas Flemming*

Längd 80,0 meter, bredd 10,4 meter, djupgående 4,3 meter, fart 20 knop, displacement 1850 ton, minor cirka 200. Besättning 160 man.

Clas Flemming i ursprungligt skick. Arkivbild

Clas Flemming efter ombyggnad. Arkivbild

Stopp

Transclean 65 är en specialvätska som löser urinsten och andra hårda avlagringar i septiktank och rörledningar samt förbygger och förhindrar stopp i toalettssystemet.

Har du stopp i toalettssystemet? Rinner det långsamt? Svårt att tömma?

Luktär det från tanken? Då är det dags för Transclean 65.

Transclean 65 påverkar inte de nyttiga bakterierna i systemet, är miljövänligt och biologiskt nedbrytbart. Är inte skadlig för metaller, plast eller gummi. Har med framgång använts av yrkes- och kryssningsfartyg under många år.

Finns i väl sorterad marinhandel.

Kemiprodukter International AB www.kemiprodukter.com

Eugenie först att segla jorden runt

Nu när den svenska marinen firar 500-årsjubileum, passar det fint att erinra om den första världsomseglingen, som utförts av ett svenskt örlogsfartyg. Det var fregatten *HMS Eugenie* som 1851 - 1853 genomförde en omskriven segling jorden runt. Det var första gången i historien ett svenskt seglande örlogsfartyg lyckades med en sådan bedrift. Vi presenterar här en del fakta om den svåra seglingen, fartyget och dess ärorika historia.

Eugenie seglade inte runt Cap Horn, som var vanligt vid denna tid för att runda Sydamerikas sydspets. Chefen ombord, kommandörkapten Christian Adolf Virgin valde istället att segla genom det beryktade och farliga Magellans sund. Seglingen har beskrivits som den största bragden i den svenska marinens historia.

Magellans sund är 600 kilometer långt och på sina ställen bara ett par kilometer brett och bitvis mycket svårnavigerat. Året runt är sundet utsatt för hårda, oftast västliga vindar och starka tidvattenströmmar med upp mot tio knops fart. Höjdskillnaden kan vara så mycket som tolv meter.

Chef ombord var kommandörkapten Christian Adolf Virgin. Vid återkomsten till Sverige 1853 befordrades Virgin till konteramiral.

Initiativet till *Eugenies* resa togs till stor del av prins Oscar Fredrik (blivande Oscar I), sjöministern Julius von Platen och utrikesministern Gustaf Stierneld. Syftet var bland annat att skydda och befrämja svensk handel över världen, att utföra vetenskapliga arbeten i Charles

Darwins fotspår samt att uppteckna nautisk information.

Under resan samlade medföljande vetenskapsmän in närmare 10 000 föremål, som än idag finns att beskåda i våra museer, inte minst på Naturhistoriska riksmuseet.

Det tog inte mindre än tio år att färdigställa *Eugenie*. Hon sjösattes 1846 och var i allt väsentligt ett arv från Chapmans sista konstruktioner från 1800-talets första år. *Eugenie* var en ren seglare, den näst sista, som byggdes för marinen.

Längden var 45 meter och bredden 12 meter. Segelytan var 1700 kvadratmeter och displacementet 1300 ton. *Eugenie* var ett vackert, starkt och välseglande fartyg, vilket starkt bidrog till att valet föll på henne, när det gällde att utse vilket fartyg, som skulle bli världsomseglare.

Den skicklige svenske konteramiralen och marinmålaren Jacob Hägg har målat många tavlor med främst seglande fartyg. På bilden, som vi visar, har han fångat *Eugenie*, när hon i hårt väder har passerat Magellans sund och löper ut i Stilla havet.

Den, som vill veta mer om detta, kan med fördel läsa en bok som skrivits av Häggs sonson son, kommandör Christer Hägg. Bokens titel är "Med *Eugenie* jorden runt". Boken utkom 1999 och kan kanske hittats antikvariskt. Jag hade turen att lyckas med det.

Hägg har också svarat för en mycket vacker bok om Jacob Häggs arbete som marinmålare och sjöofficer. Titeln är "Marinmålaren Jacob Hägg".

Uno Gradin

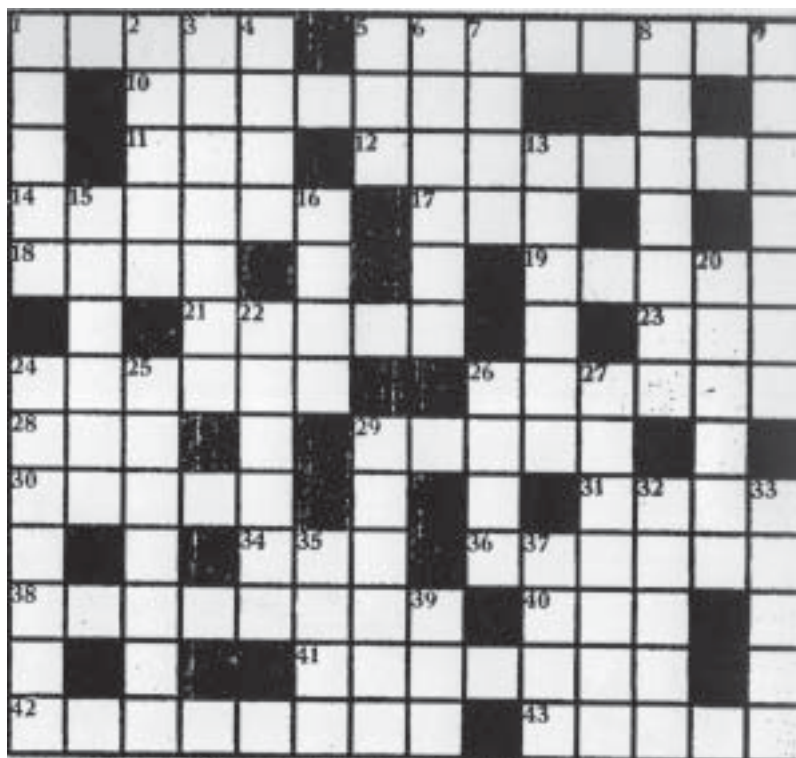

Amiralen Jacob Hägg har fångat *Eugenie* när hon i hårt väder har passerat det beryktade och farliga Magellans sund och löper ut i Stilla havet.

KORSORD NR 2

Vågräta ord

- 1 Sögs 12 ha bjudits att "svinga"
- 5 Inget för vild kuling
- 10 Omringar T-hövdingens bostad
- 11 Nästan veta eller vara övertygad
- 12 Mycket manstark
- 14 Firar i den som varit årets första
- 17 Det gemena är inte prickfritt
- 18 Vitaminrikt från kroppsfilter
- 19 Är såväl Sundsvall som Västerbotten
- 21 Ses som omtöcknad
- 23 Animal klut
- 24 Genant ekipageseparation
- 26 Kan sägas ha sminkade lock
- 28 Glödlampsband
- 29 Avsikt med ondsint garn
- 30 Det kan de, som med sleven är det
- 31 De nutida avger sällan bombjud
- 34 Mellandagsmål
- 36 Kan man skal och krås
- 38 Vanlig destination för jock
- 40 Ingår i ett "fritt Kuba"
- 41 Skyddsrum för små simmare
- 42 Önskar vi det oönskade
- 43 Luska fram!

Pristagare nr 1 - 2022 blev

Bengt Hylander, Norrtälje

Bengt Karlsson, Kallinge

Grattis!

Som vanligt kommer priser från Jonny Ekdahls produktion.

Lodräta ord

- 1 Den spåda aspen
- 2 Ventilationsbekymmer
- 3 Ersätta med approximation
- 4 Stad i Frankrike
- 5 Går att lita på med tillagd kareta
- 6 Kallas kanske en flott bostad
- 7 Utropa aha
- 8 Misstänkt kan adjektivformen bli,
men här kan det vara ni
- 9 Gör fans sina sådana
- 13 Kan vara klinkande
- 15 Som att orera med kryddörter
- 16 Känsla efter avätet julbord
- 20 Önskar förbättra kundkretsen
- 22 Behövdes ej för torsdagspunchen
- 24 Var Stig-Helmer
- 25 Otrevligt minne av epidemi
- 26 Gick knappast på ler och långhalm
- 27 Uttrycks ibland som pålägg
- 29 Är en mastartists upplevelse
- 32 Kajka vidare - hopsatt till ett folk
- 33 Adress "Gata Regerings"
- 35 Med nge blir prästen ngt som skjuter upp
- 37 Hörn hos Frasse och Klaura

Nu är det dags för korsord 2 – 2022. Lösning ska vara insänd senast 1 augusti 2022, under adress:

Redaktören Flottans Män

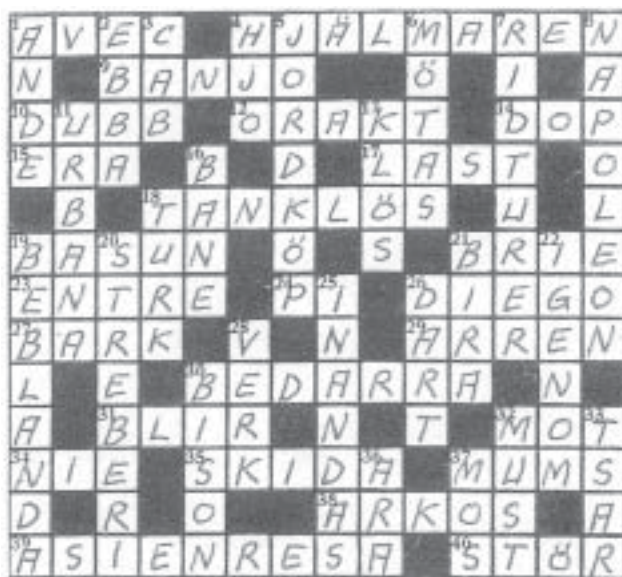
Författarevägen 9

371 63 LYCKEBY

LYCKA TILL!

Lösning nr 1 2022

Jonny Ekdahls Knåp och Knep

En liten kavalkad av fartyg, som tjänat marinen.

Marinen 500 år

Under 2022 fyller marinen 500 år. Femhundra år tidigare, år 1522, föddes den svenska flottan. Anledningen var havets och sjövägarnas avgörande betydelse i en orolig tid. Marinens närvaro har genom seklen, såväl i orostider som under lugnare perioder, varit viktig för Sveriges utveckling och självständighet. Femhundra år senare är betydelsen av havet och den svenska marinen minst lika stor, som när den bildades. Var med och fira marinen och alla de människor som under seklen gått till sjöss för Sveriges bästa.

Marinens födelse

Under 1500-talet skedde förändringar som påverkade den marina arenan i östersjöområdet. Handeln och sjöfarten ökade och sjöröveri var ett utbredd problem. Det land, som hade kontroll och makt över Östersjön, var det land som hade kontroll över handeln. Den danske kungen Kristian II erövrade Stockholm med sin flotta 1520 för att stärka sin position och kunna kontrollera han-

deln. Det krävdes en egen svensk flotta för att kunna befria Stockholm och därmed minska danskarnas dominans i Östersjön.

Gustav Vasa köpte tio bestyckade fartyg från Lübeck som levererades den 7 juni 1522 vid Slätbaken utanför Söderköping och den svenska marinen var därmed född.

500 år av hav människor och konflikter

Sjöfarten och handeln har länge varit en viktig grundsten för Sverige. Redan på 1350-talet infördes förbud mot att fälla ek, virket behövdes till skeppsbyggnad. Ekarnas betydelse för skeppsbyggnad var viktigt och en prioriterad fråga ända fram till mitten av 1800-talet. 1832 planterades det 300 000 ekar på Visingsö i Vättern för att kunna tillgodose marinens framtida behov i skeppsbygge. 1975 fick Försvarmakten besked att ekarna var klara för leverans.

1800-talet innebar att man gick från trä till järn och från segel till ånga och propeller. På 2000-talet bygger man nya örlogsfartyg i kompositmaterial.

Gustav Vasas flotta anländer till Slätbaken den 7 juni 1522.
Efter målning av Jacob Hägg

1600-tal. Regalskeppet Vasa

1800-talet.
Skruflinjeskeppet
Stockholm

1900-talet. Stridsbåt 90

1700-talet. Linjeskeppet Prins Gustav Adolf

Ekar på Visingsö

1900-talet. Flottans hittills största fartyg. Kryssaren Göta Lejon

1900-talet. Ubåtsvapnet. Ubåten Gotland

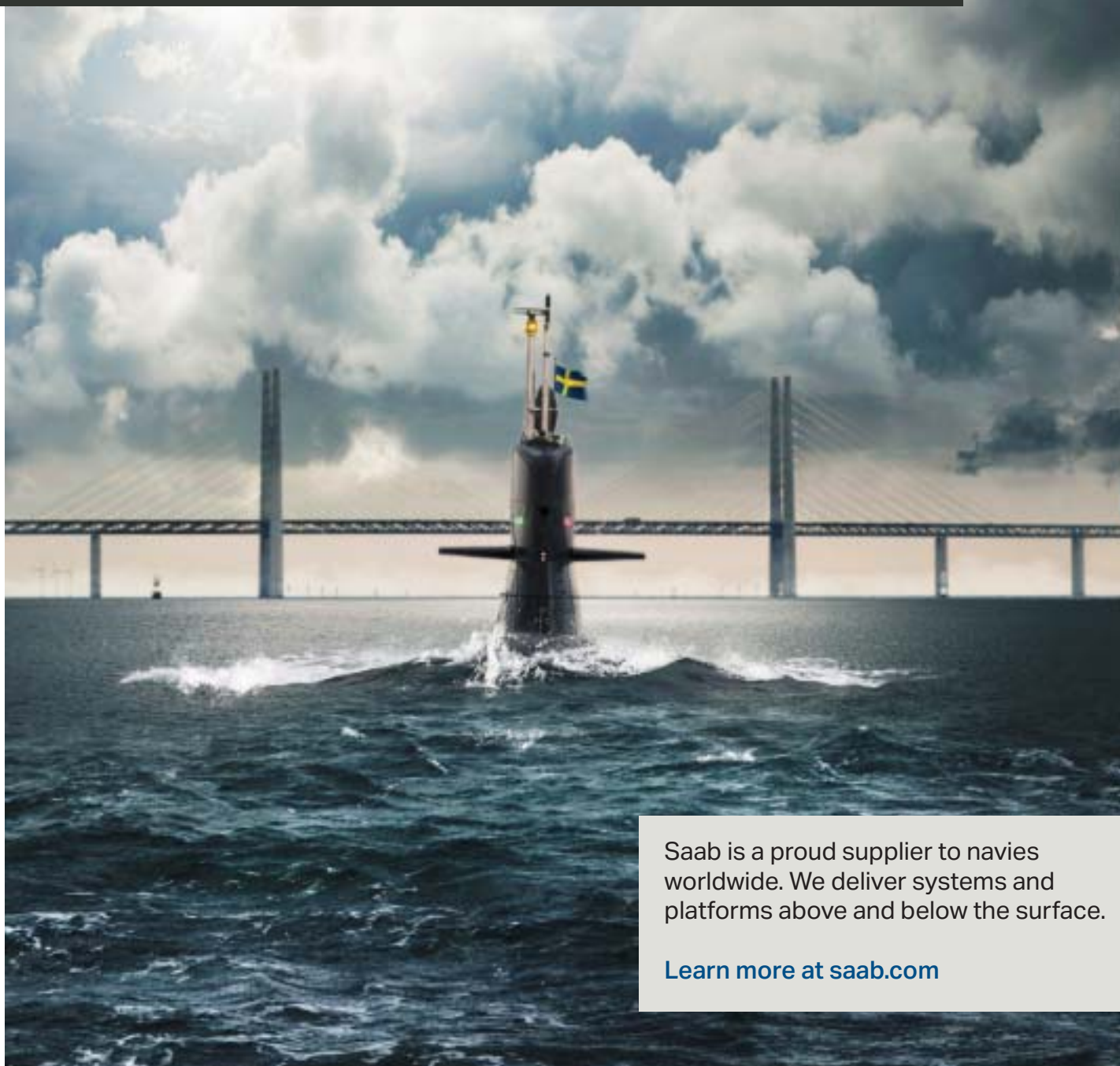

HMS Visby möter Ostindiefararen. Foto Helikopterflottiljen

2000-talet. Korvetten Härnösand

We Provide Technology To Keep the Oceans Open and Free

Saab is a proud supplier to navies worldwide. We deliver systems and platforms above and below the surface.

[Learn more at saab.com](https://saab.com)

SAAB

En hyllning till marinen 500 år

förra numret av tidskriften skrev jag om den konsert Marinens Musikkår utförde, när Amiralitetsförsamlingen som 500-årsgåva skänkte Marinen en komposition, Ulrica Pia, komponerad av den kände svenska kompositören Stefan Nilsson.

Nu har kompositionen kommit ut på CD och självklart är, att även här är det Marinens Musikkår, som framför stycket. Så här skriver kompositören själv om stycket.

Efter en inspirerande vistelse i Karlskrona i oktober 2020 kom jag hem fullmatad av magiska intryck och komponerandet av Ulrica Pia kunde starta. Jag fick tidigt en detaljrik och inspirerande förklaring, till vad verket skulle symbolisera. Insikten om de täta banden mellan marinen och kyrkan gjorde, att komponerandet blev mycket intressant och visade sig också göra gott för dramaturgin i musiken. Kontakten med församlingen och musikkårens företrädare har under hela processen präglats av tydlighet, stolthet och värdighet.

Två av verkets teman är komponerade för att stå för sig själva och kan arrangeras om för varierande sättningsar såsom bruksorkestrar, hemvärnskårer, kyrkorgel eller tramporgel etc.

Men skivan innehåller även annan musik. Inför 500-

årsjubiléet uppdrogs åt Marinens Musikkår att ta fram en jubileumsmarsch. Den marsch, som antogs var *Vår marin*, komponerad av Fredrik Gustafsson (f 1986) Han var vid tillfället orkesterbibliotekarie vid musikkåren. Självklart inleder denna marsch skivan. Den uruppfördes i januari 2022 av Marinens Musikkår.

Ytterligare ett antal marscher ingår i albumet; *Vår flotta* av Ivar Widner, *Dristigheten* av Andreas Hanson och *Reginamarsch* av Ernst Urbach.

Till detta kommer Hugo Alfvéns *En skärgårdssägen*, Evert Taubes *Så skimrande var aldrig havet*, Jonas Nydesjöes *Underwater Adventures* och Mats Janhagens *Song for Peter*. Dirigent vid inspelningen var Alexander Hanson.

Det är en enastående bra inspelning, som musikkåren åstadkommit – som vanligt, säger jag.

Initiativet till inspelningen togs av Marinens Musikkårs vänner och bidrag kom från Kungl Amiralitetsförsamlingen i Karlskrona och Källvikenstiftelsen.

Olle Melin

Om Du vill köpa skivan, görs detta genom Marinens Musikkårs vänner. Skivan kostar 125 kronor inklusive frakt.

Du kan göra på följande sätt för att beställa skivan;

1. Swish: 123 116 21 97
2. Plusgiro 217 38-0
3. Bankgiro 5214-8905

Även övriga inspelningar med musikkåren kan beställas via vänföreningen. Priset är detsamma.

OBS! Glöm inte ange namn och adress, samt vilken skiva du vill köpa.

Uppgifter om övriga CD-skivor hittar du på

www.marinensmusikkar.se/diskografi

Beställning kan skickas med mail:

mmv@marinensmusikkar.se

Du kan också ringa expeditionen 0455-858 33 eller 070-845 45 02

Linjeskeppet Rättvisan och Lars Wollin

Av Håkan Lundberg

Det ryska slagskeppet Rétwizan

Lars Wollin föddes 1734 i Simrishamn och gick i Trivialskolan där. Sommaren 1749 skickades han till Lunds universitet. Där och vid Uppsala universitet, som han även besökte, tillbringade han sju år. Han studerade vetenskaper och språk, som var lämpliga för en blivande sjöofficer. Hans tre år äldre bror Christian satsade ännu mer på universitet. Bland Christians meriter märks, att han var kunglig livmedikus och i två omgångar rektor för Lunds universitet.

Lars Wollin blev 1757 antagen i "högsta classen af den året förut inrättade Amiralitets-Cadett-Corpsen". Därefter blev han genast utsänd på expeditioner i Nord-sjön, Medelhavet m.m.

År 1762 gifte sig Lars med Fredrica Liedbeck. De fick 17(!) barn.

Lars Wollin

Intresset för vetenskap

Lars Wollin hade en vetenskaplig läggning. Åt Svenska Sjökarteverket utförde han triangelmätningar från Kalmar till Landsort 1767 och från Signilskär, Åland till Jungfrun i Hälsingland 1768.

Åren 1799 - 1800 fick han uppdraget att som af Chapmans ombud övervara artilleriförsöken "till utrönande af Canoners förmånligaste verkan till skjutning, form och hållighet". Resultaten togs med i Vetenskapsakademins Handlingar 1802, 1. kvartalet.

Han kallades 1817 till "Ledamot af denna Kongl. Academie, i hvars Handlingar är af honom författad: Afhandling om upptäckten af Strömmars gång, eller rätta sättet att under segling, medelst 2:ne, å särskilde tider och ställen, förrättade pejlingar på ett och samma landmärke finna Strömmars Direction och Sättning. (1799, 1:a Qvart.)."

Dessutom har han, "såsom medlem af Örlogsmanna-Sällskapet, i 1:a häftet af dess handlingar för 1787, låtit införa en undersökning: Om vädrets kraft och verkan på Segel, desse sednares proportion, läge och struktur, för att befrämja välsegling, samt de egenskaper, som för Örlogs-Skepp med fastställd bestyckning bidraga till högsta grad af fullkomlighet, så i anseende till manöuvre som defencen".

Om fregatterna *Venus* och *Thetis*, samt linjeskeppet *Rättvisan*

År 1781 tog Fredrik af Chapman över som chef för varvet i Karlskrona. Fram t.o.m. år 1785 byggdes under Chapmans ledning 10 fregatter och 10 linjeskepp. Detta finns beskrivet i nr 4/2021 av Flottans Män. Av dessa

Fregatten Venus

skepp är fregatten *Venus* (från 1783), fregatten *Thetis* (från 1784) och linjeskeppet *Rättvisan* (från 1783) av intresse, när det gäller Lars Wollin. De 10 linjeskeppen brukar benämnas vara av *Kronprins Gustaf Adolf*-typ efter det första linjeskeppet i den här serien.

Dessa linjeskepp var ganska grundgående och hade goda seglingsegenskaper. Kanonportarna var högt placerade och skeppen rullade inte så mycket. Detta medförde, att kanonerna kunde användas i grov sjö. Dock var det övre batteridäcket inte inbyggt, vilket gjorde, att besättningen där var dåligt skyddad för fiendens kulor.

Slaget vid Hogland m.m.

Efter att Gustaf III blivit kung 1771 hade förhållandet mellan Sverige och Ryssland försämrats. Kungen ansåg sig ha bevis för rysk inblandning i svenska angelägenheter. Han insåg farorna och förberedde därför ett anfall, medan Ryssland var upptaget av krig mot Turkiet. Den svenska krigsplanen gick ut på att angripa Petersburg, som var praktiskt taget försvarslöst under kriget mot Turkiet.

I början av juni 1788 var flottan färdig att lämna Karlskrona. Den bestod av femton linjeskepp och fem fregatter. Major Lars Wollin var fartygschef på fregatten *Thetis*. Ryska krigsfartyg hade siktats på väg västerut.

Hogland är en rysk ö i centrala Finska viken. Ön tillhörde Kymmene härad i Viborgs län i Finland före andra världskriget och intill 1809 Sverige.

Ett gränsintermezzo, arrangerat eller ej, kom att bli anledning till krig. Vid denna tid var Katarina II regent i Ryssland. Den ryska flottan stod under befäl av amiral Greigh, en engelsman i rysk tjänst. Han fick order att angripa den svenska flottan för att efter dess nederlag vända sig mot Stockholm.

Slaget vid Hogland den 17 juli 1788 har betecknats som oavgjort, ehuru båda parter betraktade sig som segrare. Det innebar ändå ett svårt bakslag för den svenska anfallsplanen mot Petersburg, vilken nu ej kunde fullföljas. Utgången hade kanske blivit en annan, om skärgårdsflottan vid Sveaborg, i stället för att ligga överksam, hade angripit för att stödja huvuddelen av flottan. Wollin och den övriga besättningen på *Thetis* bidrog till

att det ryska 70-kanonskeppet *Wladislaff* erövrades. Ryssarna tog linjeskeppet *Prins Gustaf*, ej att förväxla med linjeskeppet *Kronprins Gustaf Adolf*.

Linjeskeppet *Prins Gustaf* byggdes 1758 under Gilbert Sheldons ledning i Karlskrona och sjösattes samma år. Skeppet var bestyckat med 62 kanoner och deltog i sjötågen 1760–61 och 1788 och gick alltså sistnämnda år förlorat till ryska flottan vid Hogland. Skeppet förliste under rysk flagg 1797.

Slaget torde alltså ha varit oavgjort. Den svenska "framgången" firades den 21 juli 1788 med ett "Te deum" (tacksägelsehymn) i Helsingfors domkyrka. Kortegen utgick från hamnen, där Gustaf III:s fartyg *Amphion* låg för ankar. Bland deltagarna märktes samtliga fartygschefer jämte två officerare från varje fartyg. Samtliga officerare befordrades en grad för den tapperhet och skicklighet de visat. Lars Wollin blev därmed överstelöjtnant och blev även riddare av Svärdsorden. (Titeln kommandörkapten infördes inte förrän 1824 i Sverige.)

I Karlskrona finns som bekant för många i Flottans Män, Hoglands park belägen i centrum och döpt efter slaget för 232 år sedan. Mitt i parken står hertig Karl staty, iklädd romersk dräkt som för att knyta an till det romerska rikets militära framgångar.

Fregatten *Venus* öde

Fregatten *Venus* patrullerade 1789 vattnen utanför den norska kusten under befäl av major Hansson. Norge styrdes under denna tid av Danmark och betraktades som neutralt.

Den 31 maj 1789 upptäckte man på *Venus* en rysk liten eskader bestående av två linjeskepp, två fregatter och en kutter. En förändring i vinden berövade plötsligt *Venus* möjligheten att nå öppet hav. Inringad av den ryska eskadern flydde skeppet till mynningen av det som numera kallas Oslofjorden, detta för att få skydd under en neutral nations flagga. Men de ryska fartygen följde efter och öppnade eld. Till en början orsakades skador på de först anlända ryska skeppen, men när linjeskeppen var på plats och öppnade eld beslöt fartygschefen major Hansson att kapitulera. Ryssarna tog *Venus* som pris den 1 juni 1789.

Efter nödvändiga reparationer deltog fregatten som ryskt örlogsskepp i sjöslaget vid Reval. *Venus* deltog som ryskt krigsfartyg även vid det Viborgska gatloppet 1790. Mer om detta nedan.

Slaget vid Reval (numera Tallinn)

Örlogsflottan lämnade Karlskrona den 30 april 1790, där *Rättvisan* under befäl av Lars Wollin ingick. Det hade beslutats, att örlogsflottan skulle genomföra ett överraskningsanfall mot den ryska flottan, som var stationerad vid Reval. Anfallet gjordes den 13 maj. Planen var att omringa, attackera och nedkämpa de enskilda ryska fartygen samt att landsätta trupper för att slå ut ett strandbatteri på flanken. Det gick inte, som man hade

tänkt sig. Artikelförfattaren har inte lyckats få fram vad *Rättvisan* utförde under slaget

Viborgska gatloppet

Sedan Gustav III med sin skärgårdsflotta den 15 maj 1790 förstört en del av ryska skärgårdsflottan, avancerade han österut längs kusten för att oskadliggöra den ryska skärgårdsflottan i Viborg. Samtidigt seglade den svenska örlogsflottan österut för att samverka med skärgårdsflottan. Den 2 juni hade den senare anlänt till Viborgska viken. Sedermera seglade den för att förena sig med skärgårdseskadern, vars reträtt annars lätt kunnat avskäras. Den 7 juni for örlogsflottan in i Viborgska viken och lade sig emellan Salvörgrundet (Kulta-Matala) och Biskopsöns norra udde. Örlogsflottan räknade då 21 linjeskepp, åtta större och fem mindre fregatter samt några mindre fartyg med en besättning på omkring 16 000 man. Skärgårdsflottan bestod av uppemot 200 fartyg. Bemannning och landstigningstrupper uppgick till 13 000–14 000 man. Med transportskeppen inräknade uppgick hela svenska fartygsantalet till cirka 250.

Följande dag ankrade de förenade ryska örlogseskadern – 50 linjeskepp, fregatter och mindre fartyg – i en linje tvärs över stora inloppet till Viborgska viken. De svenska flottorna, örlogsflottan och skärgårdsflottan, blev med andra ord instängda. Den ryska örlogsflottan var under ledning av den brittiske amiralen Robert Crown. Den fick den 19 juni förstärkning av skärgårdsfartyg och hotade med attack. De svenska flottornas ställning var nu betänklig, då all tillförsel från Sverige var avskuren av den blockerande ryska flottan. För deras räddning var en snar genombrytning av fiendens linje nödvändig. Man bestämde att man skulle bryta sig ut genom västra farleden, samma väg man kommit dit. Men motvind hindrade under en och en halv vecka planens verkställande.

Natten till den 3 juli började vinden att vända. Den började då att blåsa i ost-nord-ostlig riktning vilket var gynnsamt för en utbrytning genom västra farleden. På morgonen den 3 juli lade flottan ut. Vid utbrytningen ur Viborgska viken var överstelöjtnant Lars Wollin fartygschef på linjeskeppet ”*Rättvisan*”, ”den trögsta seglaren i flottan”. Fältprästen Anders Winberg skildrar förloppet:

”*Rättvisan* fick vid utgången förstängen bräckt, kom dock undan, när Sveaborg in emellan två grund en sjömil från svenska flottan.” En del av ryska flottan jagade efter och fregatten *Venus* gick in mellan grunden och sköt på *Rättvisan*. Ett ryskt linjeskepp gav på långt håll två salvor, Närmare vågade det sig inte för grunden. *Rättvisan* strök segel just i det att ryska flottan började vända. Här ska tilläggas, att *Rättvisan* var manöverodugligt efter de ryska träffarna och strök därför flagg. I Ryssland fick hon heta *Retvizan*. Besättningen inklusive Lars Wollin blev krigsfångar.

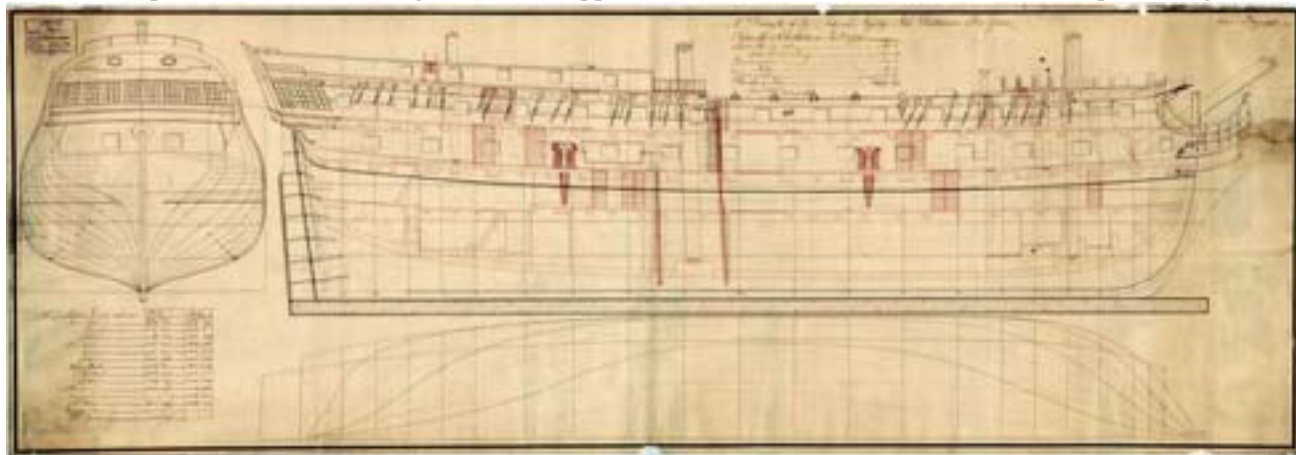
Inte mindre än sju linjeskepp och tre fregatter förlorades i Viborgska gatloppet.

Hur det gick sen för *Venus* och *Rättvisan*

År 1795 ingick *Venus* i viceamiral Peter Hanikoffs eskader och som tillsammans med engelske amiralen Duncans eskader blockerade de holländska kanalhamnarna. Amiral Duncan beordrade *Venus* att avsegla till Leith för att under åren 1795 - 1797, samt 1799 - 1800, eskortera handelsfartyg till Östersjön. Under år 1804 byggdes fartyget om och hon sändes att förstärka den ryska svartahavsflottan. Den 25 oktober 1804, under befäl av kommandören Grieg, lämnade *Venus* Kronstadt tillsammans med *Retvizan*, *Sviataija Elena* och *Avtroil*. Efter uppehåll i Portsmouth passerade man den 7 januari 1805 Gibraltar och anlände till Korfu den 23 januari. Hon tjänstgjorde i Adriatiska havet åren 1805 - 1807 och Egeiska havet 1807. *Venus* deltog 1806 i blockaden av Ragusa och i slutet av samma år, under kriget mot Turkiet, seglade hon i farvattnen vid Dardanellerna. Efter britternas anfall mot Danmark 1807 förklarade tsar Alexander I krig mot Storbritannien. I december, när *Venus* låg för reparation i Palermos hamn, krävde en brittisk örlogsenhet, som då blockerade staden till sjöss, att hon skulle överlämnas till britterna. För att undgå erövring såldes därför fartyget till kungariket Neapel i Palermo och besättningen fördes till Trieste för att därifrån återvända till Ryssland.

Rättvisan beslagtogs från ryssarna av en engelsk eskader i Lissabon 1808. Hon såldes 1813 till England.

Namnet *Retvizan* användes sedan på en lång rad far-

Ritning *Rättvisan*

tyg inom Rysslands flotta. Det sista var slagskeppet *Retvizan*, som deltog i det rysk-japanska kriget tidigt 1900-tal. Det var ett stort pansarfartyg, ryska flottans största, byggt i Philadelphia 1902. Före leveransen försökte chilenska regeringen, då nära en konflikt med Argentina, att få köpa fartyget. Det lyckades inte. Fartyget sänktes av japanerna i Port Arthurs hamn 1904.

Krigsfångenskap

Hur gestaltade sig de svenska fångarnas villkor under kriget mellan Sverige och Ryssland 1788 - 90?

I en dagbok från Nizjnij Novgorod den 19 september (1 oktober) 1812 skildras, hur svenska officerare som krigsfångar under ovannämnda krig genom sitt belevade uppträdande, blivit mycket uppskattade i denna stad. I en annan dagbok- "hållen på Kongl. Galär Flottan åren 1789 och 1790 samt Fångenskapen i Ryssland" - skildrar fältprästen Anders Winberg, hur svenska krigsfångar efter Viborgska gatloppet förts in i Ryssland. Winberg själv blev fången. De blev som krigsfångar väl bemötta av de ryska officerarna. Inom kort fördes de till Reval. Winberg namnger sina följeslagare, bland dem överstelöjtnanten Lars Wollin. Transporten gick under fria former, några fångvaktare nämns ej. Fångarna blev på flera ställen inbjudna till herrgårdarna, ja t.o.m. på bal.

Efter ryska fångenskapen

Efter att freden slutits med Ryssland, kom Lars Wollin hem och befordrades till överste. Åren 1799 - 1800 hade

Akterspegel Rättvisan

han, se ovan, uppdraget, att som af Chapmans ombud övervaka artilleriförsök. Han var medlem i Örlogsmannasällskapet.

År 1802 blev han konteramiral. Troligen var han kommandant i Karlskrona.

Lars Wollin dog den 29 november 1818 vid 84 års ålder. Hans maka Fredrica Liedbeck dog redan 1806. Lars Wollin fick ju många barn, och det finns ännu idag många Wollinare i Sverige.

Veth Integrated L-drive

The most compact electrical thruster ever

Veth Propulsion, by Twin Disc, is the thruster manufacturer that has stood for quality, service, innovation and sustainability for decades.

Extremely low mounting requirements, high efficiency, minimal noise production

TRANS-AUTO AB

www.transauto.se +46 8 554 240 00

VETH
PROPULSION
BY TWIN DISC

Mästerlotsen tryggt i hamn

När svärmor pratade om pojkarna på Skäret, var det bröderna Lennart, Sture och Åke Jansson hon menade och Skäret var det i Åkerö på Rådmansö. Hon var uppväxt i samma by och tonen var alltid positiv, om hon nämnde bröderna.

När jag sedan lärde känna Lennart och hans fru Marianne förstod jag svärmors tonläge. De två var alltid positiva och glada, när man träffade dem.

Lennart var full av berättaranda. Han hade svårt att sluta, när gamla minnen kom upp. Det ena gav det andra och berättelserna var alltid intressanta. Det målades upp en detaljrik bild av livet i byn i förgången tid.

Janssons på Skäret var en konstfärdig släkt. Där byggdes - förutom möbler - träsvärv, en orgel och fioler. Lennart visade en gammal leksak i form av en vackert snidad häst i fina proportioner. Den var målad i äggtempera. För att få fram rätt nyans hade man använt kakao-pulver som färgpigment och man förnimmar ännu en svag doft av choklad. Ett brorsbarn är aktiv konstnär och flitigt representerad i kommunen.

Lennart berättade hur hans pappa Kalle, som inte var

sjöman utan bonde, köpte skutan *Anny* tillsammans med sin bror Werner, som var mera sjövan. De seglade med ved till Stockholm, så länge det var efterfrågat och en del andra frakter i Roslagen. Kanske var den här skutan orsaken till, att Lennart gick till sjöss som 16 åring och att han sökte till flottan, när det var dags för värnplikten.

Dramatik med kryssaren Gotland på Atlanten

Han kom att, tillsammans med två andra rådmansöpojkar, hamna mitt i en orkans öga ute på Atlanten 1952. De var på väg hem till Sverige ifrån Halifax i Kanada med den ombyggda flygplanskryssaren Gotland, som faktiskt höll på att gå i kvav.

Man visste om ovädret, men det skulle ta en bana ofarlig för den lagda kurslinjen. Ovädret tog dock en annan kurs och ökade till orkan! Vaktavande officer var den enda som fick vara ute och han var surrad uppe på bryggan. Man försökte styra mot den största vågen, men i orkanens öga kommer vågorna från alla håll.

Det mesta av utrustningen sveptes över bord av översköljande, stormigt hav trots förstärkt sjösurning.

Mästerlotsen Lennart Jansson

Kryssaren Gotland

Det var kabelrullar, paravaner, livbältes- och rengöringslårar. Allt försvann i det upprörda havet. Mantåg trasades sönder av kringflygande gods. Kanonernas sidolåsning höll inte utan de vreds till ändläge. Vatten trängde in genom ankarklysen och ned i kättingboxen. Pannorna dog, lyset försvann, rullningen gjorde att man gick ömsom på durken, ömsom på skotten.

Man räknade med att förskeppet hade tagit in 600 ton vatten och befarade att skeppet skulle brytas av framför manövertornet. Som tur var klarade det sig, förmodligen tack vare att skrovet var nitat och inte svetsat.

När man så småningom kunde länsa förskeppet visade det sig att väggen till fartygschefens förråd hade rämnat, så där flöt rekvisitan som inte förbrukats vid representation i främmande hamnar. Man länsade förskeppet med hinkar och langarkedja. Det var de här killarna väl unt kan man tycka, att de kunde sitta i mässen och äta rysk kaviar på hårda brödbitar.

En amerikansk jagare hade i samma oväder försvunnit utan att hinna skicka nödsignal och ett hangarfartyg var illa tilltygat. Men Gotland kunde ta sig tillbaka till Halifax för reparation.

Valde arbetsliv till sjöss

Trots den vådliga duvningen på Atlanten valdes ett yrkesliv till sjöss. Men han ville inte ha så långa sjötörnar, vilket gjorde, att han först funderade på annat yrkesval. I

tankarna fanns t o m att bli furir i armén, men han valde, som tur var, att bli lots.

Han tog styrmans- och sjökaptensexamen och hamnade på Dalarö lotsstation 1958. Befordrad till mästerlots blev han 1975 och 1996 efter 40 år avgick han med pension. Vi läser i tidningen Skärgården, att det på stationen fanns två lotsar, som hette Jansson. För att skilja dem åt fick den, som kom från Värmland och snusade namnet "Snusjanne", medan Lennart, som kom från Roslagen fick heta "Piggjanne".

Han berättade, att det mesta gått bra. En lättare grundstötning p.g.a. maskinproblem och att han hamnade i sjön, när han skulle borda en båt, men även det gick bra.

Marianne var sommargäst i byn och det var så de träffades. Nu har en dotter med häst bosatt sig i Åkerö på en grannfastighet, så banden till bygden är säkrade. Lennart blev 90 år och avled den 23 februari. Flottans Män i Norrtälje kommer att sakna den glade mästerlotsen, men är tacksamma för de trevliga stunder, vi haft tillsammans.

Göran Hedberg

Basareholmen

Basareholmen från sjön - sydväst

Strax öster om Trossö i Karlskrona ligger Basareholmen, en ö som haft en stor betydelse för den svenska flottan från Karlskronas grundande till 1980-talet.

När flottan förlades till Karlskrona, så fanns de första varvsanläggningarna på Vämö mitt emot Hästö. På Hästö var det tänkt, att den nya staden skulle ligga, men så blev inte fallet.

Skröders skans var en av tre tidiga befästningsverk, som uppfördes på öarna kring den rätta leden in till Hästö och Vämö. Den "rätta" leden var ursprungligen en farled, som användes för att vattenvägen ta sig till Lyckeby. Segelleden gick mellan öarna Kungshall och Basareholmen, svängde av vid Mjölhareholmen, fortsatte sedan i nordlig riktning förbi Kalsholmen och Hästö för att slutligen nå fram till Lyckebyåns mynning. Skróders skans på Basareholmen bildade, tillsammans med två liknande skansar på Fläskholmen och Mjölhareholmen, ett skydd av flottans ankringsplats genom att effektivt spärra av farlederna mellan öarna.

Namnet Basareholmen kommer troligen från basa d.v.s. i ånga hetta upp virket, som användes vid fartygsbyggen. På så sätt blev virket mera formbart. Metoden används ännu idag. Troligen användes ön av något av de civila skeppsbyggerierna, som fanns i Karlskrona på 1700-talet.

När örlogsbasen efter några år flyttades till Trossö, flyttades sjöartilleriets verksamhet från Kalmar till Laboratorieholmen, en liten ö strax öster om Stumholmen och sedan 1950-talet genom utfyllningar förenad med huvudön.

Verksamheten på Laboratorieholmen blev inte långvarig. Huvuddelen av artilleriverksamheten flyttades några decennier in på 1700-talet till den nybyggda artillerigår-

den på örlogsvarvet, medan själva fyrverkeriverksamheten blev kvar på Laboratorieholmen.

Den stora stadsbranden 1790 skonade visserligen anläggningen på Laboratorieholmen, men brandrisken gjorde, att man beslöt att flytta verksamheten. Basareholmen österut passade bra och anläggningen påbörjades. På grannön Lilla Basareholmen, det som idag är Koholmen, planerades ett nytt kruthus för det krut, som behövdes på Basareholmen. Kruthuset ritades redan 1791, men stod inte klart förrän på 1830-talet.

Det finns ytterst få uppgifter om de första åren på Basareholmen, men successivt byggdes verksamheten ut och kan indelas enligt följande: (årtalen är ungefärliga)

1790 – 1880 Fyrverkerilaboratorium, pyroteknisk bombappteringsverkstad

1880 – 1920 Nya lokaler för tillverkning av modern ammunition

1930 – 1940 Kraftig utbyggnad, industriell massproduktion av skarp ammunition

1950 – 1960 Ersättningsprodukter, nedtrappning

1970 – 1980 Provsjöttningsverksamhet, nedläggning

1986 Verksamheten upphör

Kvar på ön från de första verksamhetsåren finns *Tillsyningsmannens bostad, Gamla ammunitionsförrådet, Förrådsbyggnad och Gamla verkstaden*. Dessa fyra byggnader flyttades strax efter 1790 från Laboratorieholmen till Basareholmen.

I slutet av 1800-talet påbörjades en om- och nybyggnadsprocess med anledning av den utökade verksamheten. Nya hus tillkom och de gamla moderniserades.

Åren 1905 – 1906 byggdes en apteringsverkstad för rationell ammunitionstillverkning. Byggnaden utgjordes

av en avlång verkstadslokal med ett antal arbetskamrar i trä. Mellan de olika lokalerna fanns en kraftig brandvägg, som skulle skydda vid en eventuell explosion. En längsgående kulvert förbinder de olika rummen och inne i kulverten fyller kraftiga järndörrar samma funktion som de kraftiga brandväggarna i tegel. Sammanlagt fanns åtta arbetskamrar, vilka rymde olika arbetsmoment enligt följande:

- 1 Tillverkning av laddningar
- 2 Patronsammansättning
- 3 Laddning och aptering av rör i projektil
- 4 Hopsättning av brandrör
- 5 Torkrum
- 6 Aptering av tändsats
- 7 Pressning
- 8 Satsblandning

Under andra världskriget bedrevs en industriell massproduktion på Basareholmen. Verksamheten hade egentligen startat redan efter 1936 års försvarsbeslut och från att ha varit ett 60-tal anställda vid Artilleridepartementet ökades styrkan successivt till 450 man, av vilka 90 – 100 arbetade på Basareholmen. Man arbetade i treskift och i styrkan fanns nu också kvinnor. Artilleridepartementet vid örlogsvarvet var vid denna tid landets största tillverkare av hylsor, cirka 100 000 hylsor i månaden. Nya hus tillkom på Basareholmen i takt med den utökade verksamheten.

Under andra världskriget fanns luftvärn grupperat på ön.

Efter andra världskrigets beredskap minskade verksamheten och 1986 skedde slutlig nedläggning av den pyrotekniska verksamheten på ön. Då hade hylstillverkningen i hylsverkstaden (nuvarande Gula kvadraten inom Örlogshamnen) upphört i slutet av 1950-talet.

Den siste verkmästaren på Basareholmen var Herbert Karlström och nedläggningen sammanföll med hans pensionsavgång. Men Herbert Karlström fortsatte sitt arbete i några av lokalerna, som han hyrde för konsultverksamhet åt Försvarets materielverk. När han slutade var han 90 år fyllda.

Två svåra olyckor har i modern tid inträffat på Basareholmen. 1949 inträffade en explosion i arbetskammar 8, varvid två man omkom. Den ena var den dåvarande platschefen. Av arbetskammarerna blev inget kvar och verkstadslängan har i dag endast sju kammar.

År 1952 inträffade en ny explosion och vid detta tillfälle skadades två arbetare allvarligt.

En kuriositet vad gäller byggnaderna är, att när verksamheten skulle utökas i slutet av 1930-talet, skulle det byggas nya omklädningsrum och lunchrum. Ritningarna angav två av varje, en vardera för män och kvinnor.

Herbert Karlström, siste platschefen på Basareholmen

Arbetskammarerna

Mot detta protesterade personalen och resultatet blev skilda omklädningsrum men gemensamt lunchrum.

Efter nedläggningen 1986 har byggnaderna förfallit. Statens fastighetsverk satte dock in räddningsåtgärder, framför allt för hustaken för ett eventuellt framtida bevarande. Och 2003 kom det efterlängttade beslutet, att Basareholmen med byggnader blev statligt byggnadsminnesmärke. Nu ankommer det på Statens fastighetsverk att vårda och kanske reparera anläggningen och förhoppningsvis kommer den i framtiden att kunna ta emot besökare och visa upp en speciell verksamhet i Karlskrona marina historia. Tyvärr har man på och runt ön påträffat en ansenlig mängd blindgångare, som gör, att ön tills vidare är avstängd, men att det för några år sedan sattes in röjningsåtgärder, som tyvärr visat sig inte vara otillräckliga.

Ytterligare kuriosa är, att den byggnad på ön östra del, som ligger närmast Koholmen, kallas för Afrika. Detta

Afrika

ska bero på, att de som rodde över det uppvägda krutet från Koholmen blev, ju längre dagen led, allt svartare i ansiktet. Det var i detta hus krutet placerades, innan det flyttades till de olika verkstadslokalerna.

Olle Melin

PS. Jag får be om ursäkt för sista stycket. Så får man kanske inte skriva idag, men det jag skriver, är i alla fall sant. Red

Foto Olle Melin

Det fallna imperiet.

Ryssland och väst under Vladimir Putin
Tidigt på morgonen den 24 februari 2022 inledde Ryssland en storskalig militär invasion i Ukraina. Det kommer för alltid att finnas ett före och ett efter denna dag. Detta även för all framtida historieskrivning och vår förståelse av Vladimir Putin, landets enväldige president. Den här boken pekar på de tendenser och strömningar, som lett till denna punkt: den inhemska repressionen, den externa aggressionen, ältandet av upplevda oförrätter, som måste vedergällas.

Det som utspelar sig i Ukraina handlar inte om västmakternas agerande historiskt. Inte heller är det i första hand en konflikt om global maktbalans eller kontroll över resurser. I grund och botten handlar det om Putin och de ryska eliternas fantasier om ett nytt imperium, en rysk stormakt, vilande på auktoritär grund.

Detta är Putins krig. Inte det ryska folkets, i vars namn han uppträder på den internationella arenan, som han kallar broderfolk. Svaret måste bli att förvägra honom dessa privilegier.

Putin kräver, att väst ska begränsa NATO och förbjuda att det utökas med flera medlemmar. Han vill diktera säkerhetsordningen för väst. NATO är en fredsbevarande organisation, som bildades 1949. År 1955 bildade östblocket Warszawapakten som en motvikt mot NATO. Warszawapakten var den enda försvarsallians i historien vars medlemmar enbart angrep varandra!

Boken inleds med den 25 december 1991, då Michail Gorbatsjov förbereder sitt sista tevesända tal till nationen. Några minuter senare hade en av världens mäktigaste politiker, det sovjetiska kommunistpartiets tidigare generalsekreterare och Sovjetunionens president, av sagt sig sina plikter och förklarat sitt land upplöst. Händelserna, som två år tidigare börjat med sprickorna i Berlinmuren, nationella självständighetssträvanden och en demokrativåg genom östblocket, saknar motstycke i Europas moderna historia.

Boken beskriver och förklarar, hur en av världspolitikens mäktigaste stater når denna punkt. Det sovjetiska imperiets upplösning var inte resultatet av fientligt angrepp.

Efter en längre stagnationsfas började det sovjetiska imperiet under 1980-talet att knaka i fogarna. Problemen låg såväl under

som över ytan. Landets planekonomi uppvisade flera oroande symptom. Korruption och ineffektivitet var strukturella särdrag, som anhopats över tid. När världsmarknadspriserna på olja och naturgas började sjunka minskade även intäkterna från Sovjetunionens viktigaste exportvaror. Dessa intäkterna hade varit de som hållit den misslyckade planekonomin under armarna.

Boken ger en exemplarisk historisk beskrivning, hur Sovjetunionen och Ryssland utveckling tett sig från 1917 till idag. En av de bästa böcker att läsa just nu!!

Martin Kragh tar i denna bok ett helhetsgrepp om Vladimir Putin och den ryska historien, från Tsarrysslands fall till Sovjetunionens upplösning och det postsovjetiska Ryssland. Han berättar sakligt och effektivt om Putins vägval: med ett ojämförligt rikt material avkommunikéer och uttalanden i statlig och oberoende press kan läsaren följa de retoriska manövrarna, som skulle leda Europa till krig.

Det fallna imperiet är omistlig läsning för den, som vill förstå Vladimir Putins drivkrafter och hans dröm om en rysk stormakt baserad på auktoritär grund.

Författaren **Martin Kragh** är biträdande chef för Centrum för Östeuropastudier vid Utrikespolitiska institutet och docent vid Institutet för Rysslands- och Eurasienstudien vid Uppsala universitet.

Utgiven av: FRI TANKE, 2022.

ISBN: 978-91-8913-903-9.

Stellan Andersson

Putins nya Ryssland - och det förflutnas skuggor

Ytterligare en bok om Putin och det ryska imperiet. Denna är skriven av en engelsk korrespondent, som har lång erfarenhet av Ryssland och ger en bild inifrån landet.

Ytterligt intressant, tankeväckande och ger en djup och bred förståelse och kunskap av det tidigare Sovjetunionen och det nuvarande Ryssland.

Allting förändras över en natt, när Sovjetunionen faller. Alla spelregler kastas överbord, inga sanningar gäller längre, rysarna vaknar upp i ett nytt och okänt fädernesland. Det vakuum, som uppstod, när ett gigantiskt rike kollapsade och en hel befolkning famlade efter en ny identitet, har Putin gjort sitt bästa att fylla.

I boken Putins nya Ryssland och det förflutnas skuggor ger författaren en djupgående förklaring till landets omsvängning under de senaste decennierna. Genom att självständigt annektera Krim och ständigt hänvisa till Sovjetunionens segerrika kamp mot fascismen, har Putins regim fått vanliga rysar att känna, att deras land är en stormakt.

Författaren reser till Kremls korridorer, Gulags ödemarker och Ukrainas skyttegravar för att genom sina skarpa analyser och pulserande reportage undersöka, hur arvet efter Sovjets kollaps har påverkat Putins politik och vardagslivet för de millioner ryssar, som allt mer nostalgiskt blickar tillbaka till sovjettiden.

”Det finns en välkänd berättelse om en överstelöjtnant i KGB, som 1989 var stationerad i den östtyska staden Dresden. Vad han upplevde där, var nu bara en enskild människas upplevelse av ett förlopp, som milliontals människor deltog i på olika sätt och som också hos många andra skulle lämna kvar sårigheter, vilka skulle förbli oläkta i årtal och årtionden. Men ekot av just den här personens upplevelser kom att få stor betydelse för Rysslands framtid.

Samtidigt som euforiska människor i Berlin började riva den mur, som skilde de båda Tyskland åt och skälade i den nya frihetsandan, lät en skärrad Putin förstöra allt material, som kunde kompromettera KGB, denna organisation som nyss verkat nästan allsmäktig. Det skulle dröja ytterligare två år, innan Sovjet gick under, men som Putin mindes det efteråt, var det just den dagen i Dresden, som han insåg, att slutet var nära för den kommunistiska supermakten. Han ska ha upplevt det som att han bevittnade, hur ett av världshistoriens största och mäktigaste imperier löstes upp inför hans ögon på det mest patetiska och förnedrande sätt. Det kändes som, om inte landet fanns längre, mindes Putin. Det var borta!

Boken Putins nya Ryssland är, som BBC News skriver: ”eftertänksam, modig och full av insikter. Alla som vill förstå Ryssland idag måste läsa den”.

Författare: **Shaun Walker**, som i över ett decennium har decennium varit korrespondent i Ryssland, bl. a för *The Guardian* och *The Independent*.

Originalalets titel: *The long hangover - Putin's new Russia and the ghosts of the past*.

Översättning: Nils Håkansson.

Tryck: ScandBook UAB 2020.

ISBN 978-91-7775-100-7.

Stellan Andersson.

Ett kustförsvar i världsklass

Det svenska invasionförsvaret under kalla kriget

Den här boken påminner mig osökt om strategi- och taktiklektionerna på såväl Sjökrigsskolan som Militärhögskolan. Boken beskriver bl.a. hur ett invasionsanfall mot Sverige skulle bekämpas. Först kom jaktflyget, därefter ubåtarna för spaning och eventuellt torpedanfall, utsjömineringar lades ut följda av attackflyget (ÖB:s klubba). Hade man slunkit igenom, så möttes man av flottans olika enheter och kom man nästan fram till kusten, så fanns ett starkt kustartilleri. Kom man iland möttes man av vår mycket stora armé.

Men boken innehåller mycket mera. Varje beskrivning av händelseförloppet vid en invasion får ett eget kapitel, där omfattningen av förbandsstrukturen beskrivs översiktligt och mycket informationsrikt.

Kärnvapenfrågan får en särskild beskrivning i boken.

Boken är skriven av filosofie doktor tillika reservofficeren kapten Ulf Sundberg och ger en fyllig bild om det svenska försvaret under kalla kriget. Ett mycket rikt bildmaterial förhöjer avsevärt bokens läsvärde. Boken beskriver också Kustflottans organisation vid olika tillfällen och en diger litteraturlista.

Pennan och Svärdet.

ISBN 978-91-88885-79-1

Olle Melin

Skeppsbrott

Den här boken handlar om handlar om skepp, som strandat på Scillyöarna och en familj, Gibson, som fotograferat dessa i närmare 100 år. Ögruppen ligger sydväst om Lands End i England och är känd för svårnavigerade vatten med stormar, dimma och häftigt tidvatten. Skillnaden mellan ebb och flod kan vara över 10 meter. De några tusen

innevånarna på öarna försörjde sig på fårskötsel och på fartygen som strandade.

John Gibson hade en liten affär, men köpte en kamerautrustning i Frankrike på 1850-talet. Han började fotografera strandade fartyg och erbjöd foton på dessa till respektive fartygs rederi, som i sin tur använde dem som bevis gentemot försäkringsbolagen.

Så småningom tog Johns son över verksamheten och så gick den i arv i ytterligare fyra generationer. Fotona blev under senare år vykort, som såldes i fotoaffären och negativerna bevarades. Dottern Sandra i femte generationen fortsatte fotograferingen, men ansåg att negativerna borde bli bättre tillverkningsfärdiga. Hon lämnade därför in negativerna på auktion Sothebys. De köptes av National Maritime Museum i Greenwich, som lade ner ett stort arbete på att restaurera och bevara negativerna. Flera böcker med dessa bilder har getts ut bland annat av detta museum. Denna bok är den första på svenska.

Totalt omfattar boken 70-talet fartygshaverier mellan åren 1871 till 1962. De ligger i kronologisk ordning, så boken blir en exposé över fartygsutvecklingen under de här åren. I början är det endast segelfartyg. Så kommer kombinationen segel ånga och på slutet enbart motordrivna fartyg. För det mesta är det en helsidesbild på varje strandat fartyg, men i några fall är det flera fotografier. Fotona är väldisponerade och ofta mycket dramatiska. En text berättar om fartygets namn, destination, hur olyckan gått till samt rederi och hur det gick för besättningen.

Tre av de strandade fartygen var örlogsfartyg från den engelska flottan. Det första, slagskeppet, *HMS Montagu*, gick på grund i tät dimma vid Shutter Point, en udde vid ön Lundy sydvästra spets den 30 maj 1906. Royal Navy skickade omedelbart assistans, men slagskeppet stod hårt på och kunde inte rubbas. Kanoner, all ammunition samt förnödenheter avlägsnades men under hösten slets fartyget sönder. Samtliga 760 man ombord hade räddats. Vraket såldes så småningom som skrot och ett skrotningsföretag tog rätt på det, som kunde säljas vidare. Det ligger fortfarande kvar delar av fartyget. Både kaptenen och navigationsofficeren blev straffade. Kaptenen framtogs befäl och navigationsofficeren förlorade tjänsteår, vilket påverkade hans pension.

Det andra marina fartyget var en ubåt, HM L1, som var under bogsering till skrotning, när stormen drabbade och lördagen den 30 mars 1930 brast bogsertrossen och ubåten drev iland. Hon fick skrotas på plats och fortfarande kommer mindre metalldelar fram i sanden på haveriplatsen.

Det sista örlogsfartyget var ett landstigningsfartyg för stridsvagnar, HMS LCT 354, som strandade på ön Newfort Island utanför S:t Marys 1943. Hon kom från Sicilien, där hon varit med vid den engelska

landstigningen och hennes destination var Portsmouth där, hon skulle rustas. När det blev högvatten igen, lättade hon och kunde fortsätta sin hemresa i stort sett utan skador. Hon var därefter med vid landstigningen i Normandie den 6 juni 1944.

Boken *Skeppsbrott* är en intressant bok som inte behöver läsas i ett sträck. Man kan läsa då och då och ha behållning av boken.

Christer Warfvinge

Bokförlaget Max Ström 2021

Författare Carl Douglas och Björn Hagberg

ISBN 971-91-7126-557-9

Stormaktsskärgård

Boken har undertiteln *Marin landskapshistoria utmed farlederna mot Stockholm*.

Under 1600-talet utvecklades Sverige till en militär stormakt samtidigt som internationella kontakter och handelsutbyte vitaliserades. I stormaktens mitt, omgärdat av tusentals svårnavigerade öar, skär och lömska undervattensgrynnor låg Stockholm. Härifrån administrerades landets moderniserade effektiviserade förvaltning av skatter och tullar för de skepp, som utgjorde kontakterna med utlandet. Farlederna genom skärgården kantades av en brokig och ständigt föränderlig bebyggelse, som till största delen bestod av skepp.

Spåren efter segelfartygen försvann från havsytan, så snart kölvattnet lagt sig och Stockholms skärgård framstår idag i det närmaste som ett orört naturlandskap. I *Stormaktsskärgård* berättar arkeologen Niklas Eriksson, hur staten omformade farlederna och skapade förutsättningar för handelssjöfarten att röra sig bland skären. Eriksson skildrar en landskapshistoria i gränslandet mellan stormakten och det öppna havet, berättad utifrån reseskildringar, kartor, fornlämningar, bilder, skeppsvrak och annat källmaterial.

Så här presenteras boken *Stormaktsskärgård* skriven av Niklas Eriksson (född 1976), docent i arkeologi och forskare på Centrum för maritima studier vid Stockholms universitet.

En mycket intressant bok, som är försedd med ett utmärkt bildmaterial.

Nordic Academic Press, Lund.

ISBN 978-92-89361-05-8

Stellan Andersson

Stockholms mörka hemligheter

Boken har undertiteln *Hemliga platser och berggrum i Försvarets tjänst*. De handlar om tio platser, inte endast i Stockholms stad utan även platser en bit bort, men samtliga med uppgift att försvara rikets huvudstad. Boken har två författare, Melker Becker och Pelle Strindberg Jutehammar. Melker Becker är känd för en stor allmänhet för sina TV-program, kallade *Hemliga rum*. Han har också producerat ett antal filmsekvenser om Marinen 500 år. Dessa filmer hade premiär i april.

Det börjar med Hårsfjärdskatastrofen 1941. Därefter följer Spionplatserna på Östermalm och Karlplan, Hur många visste t.ex., att under Storkyrkan i Gamla stan finns ett omfattande tunnelsystem.

Den tidigare ammunitionsfabriken i Vinterviken får ett eget kapitel. Exempel på skyddsobjekt kan åskådliggöras med Kaknästornet och det är ett av väldigt många anläggningar, som kan kallas skyddsobjekt.

Ett av kustartilleriets många anläggningar exemplifieras med ERSTA-batteriet på Landsort. Det är ett batteri utrustat med 12 cm kanon m/70. Det fanns sex sådana batterier i landet – ett av världens allra bästa artillerisystem. Batteriet på Landsort hade en viktig uppgift att förhindra fientligt angrepp på Stockholm.

Under Södersjukhuset fanns ett stort Krigssjukhus, som får en omfattande beskrivning. Hur många Stockholmare visste detta?

Stockholms, och kanske hela landets största skyddsrum är kanske Storstockholms största skyddsrum. Att utnyttja en tunnelbana som skydd är inget nytt. Engelsmännen utnyttjade sin "Underground" under Blitzen under andra världskriget.

Detta var en kort beskrivning av bokens innehåll. Den ska läsas, men framförallt bör man utnyttja det omfattande bilderna, kartorna och skisserna.

Boken är välskriven i en lättam stil, bilderna är omfattande och mycket bra och de medföljande kartorna betyder mycket vid läsandet av boken.

En stor eloge för författarna Melker Becker och Pelle Strindberg Jutehammar. Svenskt militärhistoriskt bibliotek. ISBN 978-91-88885-74-6

Olle Melin

Statsministermordet

Det här är ytterligare en bok om mordet på Olof Palme! Så reagerar säkert många, när de ser denna titeln. Under åren sedan mordet har det skrivits närmare 100-talet böcker om Palmemordet där olika delar av verkligheten har sytts ihop och sedan elektrifierats med skönlitterära gnistor.

Denna boken har skrivits av Hans-Gunnar Axberger och han var huvudsekreterare i den kommission, som granskade utredningen av statsministermordet. En oerhört läsvärd bok, vilken ger en samlad bild över vad som hänt under 34 år, fram till år 2020.

Utredningen av statsministermordet kantades från början av misslyckanden. Det dröjde bara några månader, innan regeringen tvingades tillsätta en kommission, som sedan följdes av ytterligare en. Under tiden urartade utredningen. Regeringen försökte gripa in men nådde inte missförhållandenas rötter. Ur dem växte den informella mordspaningen kring polisfantasten Ebbe Carlsson fram. Det politiska ansvaret granskades i riksdagen, men mer blev det inte, innan intresset vändes mot Christer Pettersson. Sedan han frikänts tilltog åter misstankarna om mörkläggning.

När ingenting vidare hände, tillsattes efter närmare tio år en granskningskommission, i vilken H-G Axberger ingick. De lämnade en rapport 1999, vilken redovisade det polisarbete, som gjorts.

När polisens förundersökning år 2020 lades ned med beskedet, att mordet begåtts av försäkringstjänstemannen Stig Engström, som dock var avliden och vars skuld inte kunde fastställas, då hade en del, av vad som hänt genom åren, sjunkit undan i det allmänna medvetandet.

Av huvudaktörerna har flera gått ur tiden och andra bryr sig inte längre.

Boken söker inte och ger inte svaret på vem granningsmannen var. Den försöker beskriva skälet till, varför han aldrig hittats.

Det som tydligt framgår i boken är polisens tillkortakommanden. De stod utan beredskap för händelser som denna; utan beredskapsplaner överhuvudtaget. Inte ens det mest grundläggande fungerade. När andra backade in i sina tjänsterum, tog Stockholms polismästare i stället ett steg framåt och började organisera. Det fungerade inte, det blev kaos. Alla paralyserades av en polischef i Stockholm, som inte visste vad han

gjorde, men fick hållas och hade statsledningens fulla förtroende,

Det mesta tyder på, att den generationens politiker saknade insikt om, hur oförberedd och oförmögen polisorganisationen var. Annars skulle Ingvar Carlsson och hans regering inte tytt sig till Hans Holmér. Eller också föreställde man sig, som Anna-Greta Leijon, att polisen inte behövdes utan det hela kunde ordnas upp av Ebbe Carlsson.

Men det hela överträffades efter 34 år, när en av riksåklagaren förordnad ämbetsman, utan bevis och med regeringens tysta bifall, sänkte en postum dom över en sedan decennier avliden person.

Det var den svenska rättsstatens slutliga kapitulation inför ett statsministermord den varken förmått förebygga eller utreda!

Författaren avslutar boken med: Det är hårda ord, jag vet. Beskriv det gärna vackrare, den som kan.

Författaren **Hans-Gunnar Axberger** är jurist var ledamot och huvudsekreterare i granskningskommissionen på 1990-talet. År 2007 blev han JO, där polis- och åklagarsändet ingick. Han blev därefter professor i konstitutionell rätt.

Utgiven av Hans-Gunnar

Särtryck ur Vår Marin 500 år

Ett särtryck ur *Vår marin 500 år* har tagits fram under titeln *Sjöförsvarets vänner*.

Särtrycket beskriver ett antal frivilligorganisationer med koppling till marinen. Det handlar om KÖMS, några ordnar, sjöofficerssällskapen, KA kamratföreningar samt Flottans Män, som fått det klart största utrymmet. Avsnittet är skrivet av vår kansli-chef Lennart Bresell.

Särtrycket vänder sig till dem, som inte köpt bokverket, men ändå är intresserade av Flottans Mäns historia.

Vill man ha särtrycket, så finns två alternativ.

Alt 1 Kontakta kansliet. Häftet kostar 25 kronor + porto 52 kronor

Alt 2 Samla hop beställningarna föreningsvis och kontakta kansliet. Portokostnad kan här inte anges p.g.a. viktvariationer. Välkomna med Din beställning!

Olle Melin

Stiftelsen Kronprinsessan Margaretas landstormsfond

Det finns några fonder, vars gävoändamål är att stödja frivillig försvarsverksamhet.

Stiftelsen Kronprinsessan Margaretas landstormsfond är en förmögen stiftelse, som årligen delar ut mellan 3,5 och 4 miljoner kronor. Vilka frivilligorganisationer, som är godkända, framgår av förordning.

Under senare år har delats ut anslag till icke godkända organisationer men med hänvisning till "Försvarsvänlig verksamhet". Ansökan bör då handla om projekt. Det kan säkert finnas sådana projekt inom Flottans Män, såväl centralt som i varje lokalförening. Därför kan det vara bra för vårt förbund att känna till fonden.

År 2021 skulle fonden firat sitt 100-årsjubileum, men pandemin satte käppar i hjulet. Lagom till jubileet, som sköts fram i tiden, var jubileumsboken klar.

Sten Munck af Rosenschöld fick uppdraget att skriva jubileumsboken och det är en mycket påkostad och intressant bok, som nu sprids på olika sätt. Boken bygger på en skrift om fonden, som utkom 1998. I bokens inledning finns ett välskrivet porträtt av kronprinsessan Margareta och vidare ett antal avsnitt om fonden utifrån olika perspektiv. Ett antal bilagor ingår med bl.a. olika reglementen men också en bilaga om Försvarsmaktens grundorganisation och utveckling från 2022.

Boken är mycket intressant, välskriven med ett utmärkt bildmaterial.

Olle Melin

Marinen 500 år i historietidning

Det har skrivits mycket om Marinen 500 år. I förra och detta nummer har det funnits artiklar främst kopplade till det utmärkta bokverket.

Men det skrivs om Marinen 500 år i flera andra sammanhang. Ett sådant exempel är tidskriften *Populär Historia*, som i nummer 6 – 2022 har en lång artikel, författad av professor emeritus vid Försvarshögskolan, Lars Ericson Wolke, välkänd och välskrivande militärhistorisk skribent.

I en tidskrift av detta slag kan man givetvis inte plocka in hela historien, utan här handlar det om nedslag. De episoder, som författaren tar upp, är:

- Amiralskapet *Mars* blodiga undergång 1564
- Slaget vid Femern 1644
- Slaget vid Svenskund 1790
- Ubåtskriget i Östersjön 1942
- U 137 grundstötning 1981

Artikeln är verkligen läsvärd.

Olle Melin

Lokalföreningarna informerar

Region Mitt

Gotland

Årsmöte 26 februari

Ett tjugotal medlemmar hörsammade kallelsen till årsmötet, som genomfördes den 26 februari i Marinstugan. Vid mötet godkände medlemmarna styrelsen förslag om ändring i stadgarna avseende, under vilken tid styrelsen ska väljas. Numera gäller 2 år på samtliga 5 ledamöter, vilka också väljs vid samma årsmöte. Valda på 2 år blev Lars Ellebring som ordförande tillika sekreterare, Lars Danielson till vice ordförande tillika programansvarig, Marita Wöldern till kassör samt Olle Håkansson till ledamot tillika klubbmästare och ansvarig i byssan. Efter mötet informerade ordföranden om kommande våra aktiviteter. Mycket handlar om Marinen 500 år samt vår egen förening, som firar 80 år. Fika med dopp avslutade mötet.

Ärtmiddag 31 mars

Till årets första ordinarie ärtmiddag i Marinstugan anslöt cirka 20 medlemmar. Som brukligt vid en ärtmiddag hade Lars D ordnat med en intressant programpunkt. Denna gång gavs vår nye medlem Stephen Trodden, dåvarande sjöofficeren i Royal Navy, möjlighet att presentera sig från sin tid i kungliga engelska flottan med mycket skiftande befattningar. Ja till och med som Drottningens av Förenade kungadömet personliga officer ombord på den kungliga jakten Britannia under en period. Stephens upplevelser i den Royal Navy kommer sä-

kert att fortsatt förgylla våra sammankomster. Klubbmästaren bjöd därefter till bords med en förnämligt god gubbröresmörgås och en efterföljande vällagad ärtsoppa med tillbehör. Glada att åter träffas i vår Marinstuga i god kamratlig samvaro skiljdes vi åt i kvällningen.

Jubileumsföreläsning Marinen 500 år 19 april

Till vår inledande programpunkt under jubileumsåret, en jubileumsföreläsning om Marinen 500 år, byggd på bokverket Vår Marin 500 år, lyckades Lars D få kontakt med dess huvudredaktör, den pensionsavgångne örlogskaptenen Claes- Göran Dahl, och bjudit in honom till Visby. Med ekonomiskt stöd från Gotlands Försvarsförening arrangerades en offentlig föreläsning på Gotlands museum, som lockade cirka 30 åhörare, vilka fick en mycket personlig och initierad föreläsning om tillkomsten av och utvecklingen av den svenska örlogsflottan, alltifrån dess "födelsen" i Slätbaken den 7 juni 1522 till dags dato. Föreningen överlämnade Bokpaketet Vår Marin 500 år till museet som tack.

Ärtmiddag 28 april

Till sammankomsten blev vår medlem Åke Fagelberg ombedd att kåsera över Kalmar Nyckel. Som han är ordförande i

föreningen Kalmar Nyckel, blev det ett initierat och intressant kåseri. *Kalmar Nyckel* eller *Calmare Nyckel* var ett frakt- och örlogsfartyg, som byggdes i Holland runt 1625 och var i svensk ägo från 1628. *Kalmar Nyckel* och *Fågel Grip* var de två fartyg, som 1638 fraktade huvudparten av de svenska kolonisterna till Nya Sverige. Fartygen tillhörde då Söderkompaniet. Fartyget var i det närmaste unikt för tiden genom att ha genomfört fyra transatlantiska seglatser. Fartyget ingick då i den svenska flottan, men såldes sedan tillbaka till Holland 1651 och förliste den 12 juli 1652 utanför Skottlands östkust i ett stort sjöslag mellan England och Holland. Den amerikanska staden Wilmington, Delaware i det tidigare Nya Sverige är hemmahamn för en modern replik av fartyget, som byggdes 1997. Föreningen Kalmar Nyckel äger och förvaltar båten. Där finns även Delawaremonumentet en skulptur av fartyget gjord av Carl Milles. Som avslutning bjöd klubbmästaren på laxsmörgås och sedan god ärtsoppa med tillbehör. Som grädde på moset lottades två amatörsmålningar gjorda av Åke F ut till förmån för Röda Korsets insamling till Ukraina.

Lars Ellebring

Stephen Trodden

Claes-Göran Dahl

Lars Ellebring/Lars Knuthof

Åke Fagelberg

Åke Fagelberg/Lars Ellebring

Norrköping

En välbesökt Klubbafton den 30 mars avslöpte under god stämning och med god mat. I ett av kommunens hus i vår närhet har kommunen placerat flyktingar från Ukraina, kvinnor med barn. I samband med påsken samlade styrelsen tillsammans med några trogna "klubbhusare" in lite pengar till dessa. För dessa köptes in frukt, påskägg med godis och lite mediciner, som de saknade.

Årsmötet gick av stapeln den 23 april med förhandlingar och efterföljande middag. Vi var 46 personer närvarande, varav drygt hälften var medlemmar.

Årsmötesförhandlingarna förlöpte snabbt och det blev inte några förändringar i styrelsen. Valberedningen utökades med en medlem.

Föreningens ekonomi är mycket god, så god att avgiften till årsmötet sponsrades med en mindre summa. Som vanligt köptes alla lotterna i de två lotterierna och fyra glada vinnare gick hem med choklad och eldvatten.

Vår eminenta medlem Sven-Erik Mars underhöll efter middagen med mycket sång och medryckande musik, som också lockade till lite dans.

Roland Ekinge

Årsmöte i Norrköpingsföreningen

Norrtälje

När restriktionerna upphörde i februari kunde Norrtäljeföreningen återuppta de veckovisa ärtluncherna. Vi mjukstartade med att lämna ordet fritt, där var och en som hade något av allmänintresse, kunde berätta om sin tjänstgöringstid.

Ordet fritt

Som alltid i sådana sammanhang blir det lite trögt i början, men det släpper. Vi fick höra om episoder vid örlogsbesök i både när och fjärran. Om då det vid skjutövning visade sig, att pjärsers laddare sköt bättre än skyttar. Om både besvär och glädje, om incidenter och dråpligheter till spikraka skyldigheter. Det blev underhållande – så pass, att det drog ut på tiden längre än normalt.

Carlskronas långsegling

Sedan berättade vår medlem Jöran Westling om HMS Carlskronas långsegling. Vi fick se en film gjord under resan och vara med om storm på Biscaya, solbad i Australien och bogsering genom Korintkanalen. Vi fick också veta, hur man mutade lotsarna i Suezkanalen för att få bra turordning. Materialet var intressant och så omfattande, att det delades upp över två torsdagar.

Harald Hårfagre

Vi tittade på det imponerande bygget av det 35 meter långa vikingaskeppet *Harald Hårfagre* och dess resa i grov sjö bland isberg på väg mot Amerika och New York. Bygget gjordes så långt möjligt var efter gamla metoder. Vi imponerades över, vilken yrkesskicklighet både i material och konstruktion våra förfäder besatt. Vi fick också veta ursprunget till ordet "klink".

Årsmöte

Nu kunde vi äntligen hålla årsmöte efter två års uppskjutande på grund av pandemin. Den ståndaktiga styrelsen fick nytt förtroende, så när som att Bo Nirvin ersätter Per Joelson, som på grund av hälsoskäl avsagt sig som kassör.

14 medlemmar hade beställt jubileumsboken, som hämtades på kansliet och fördelades mellan beställarna.

Strussen Bodekull

Dalarövraket *Bodekull* var en intressant skuta, en struss, som skulle hämta mjöl till flottan, som låg i Kalmar. Men vid Dalarö gick man på grund och förliste. Strussarna skulle byggas 72 fot över stäv och med

bredden 19 fot. De var flatbottnade, varför man hade lös kölskiva på utsidan för att kunna segla. De skulle ha låg förstäv och ett däck, som till stor del var öppet för att få plats med 40 hästar. Ett av de första fartygen, som färdigställdes för svenska flottan, var just *Bodekull*, vilket även är det gamla namnet för Karlshamn, där varvet låg.

Man försökte rädda mjöltunnor bemängda med sjövattnen. I vraket har man hittat, rostiga kanoner, kolvar från pistoler och gevär samt många Bartmankrus och glasflaskor.

Fyrar i Finska viken

Vi har från en medlem fått en film om fyrar i Finska viken. Fyren på Russarö vid Hangö har vi tittat på och läst dess historia och hur Hangö, som sista isfria hamn byggdes upp med direkt järnväg till Sankt Petersburg. Auktoriteten har växlat mellan Finland och Ryssland, vilket resulterat i befästningar, som byggts och rivits växelvis. Till hösten kommer vi att se filmen om den än mer utsatta fyren Bengtskär och de väpnade drabbningar, som skedde där.

Kulneff i Grisslehamn

Till torsdagsårtsoppan den 5 maj hade Lars Nylén från Roslagens Sjöfartsminnesförening inbjudits. Han föreläste under ämnet *Roslagen i örlogstider*. Vi är vana vid, att krigshandlingar i våra trakter alltid handlar om rysshärjningarna 1719. Nu fick vi en intressant historisk resa ända från *Lübska Svan* 1522 till dagens nedlagda kustbatterier.

Naturligtvis berördes den fege generalmajoren Zöge, som bar skulden till, att Norrtälje och många järnbruk brändes. Intressant var att höra om slaget i Grisslehamn, som egentligen inte blev något slag. von Döbelns trupp hade ansatts hårt av ryssar på Åland så hellre retirera än nedkämpas. Isen låg för en gångs skull stark på Ålands hav. Förföljda tog sig 5 250 man med hästar och tross ut på isen med kurs mot Sverige och Grisslehamn. 1 750 stupade eller togs tillfånga, men resten kom till Väddö med ryssen i hämlarna. von Döbeln inrättade sig i gamla prästgården.

Så kom en rysk här över isen under ledning av generalmajor Kulneff. Han som kysste och slog ihjäl med samma varma själ, enligt Runeberg. Det blev en kort strid i hamnområdet. Kulneff gav som ultimatum full kapitulation eller nedkämpning. von Döbeln svarade, att isen när som helst skulle försvinna eftersom årstiden var sådan. Så han rekommenderade ryssarna att snarast

Lars Nylén

ta sig tillbaka för att inte bli fast utan möjlighet till förstärkning. Det lyckades och Kulneff gav sig av med sitt manskap. På Väddö finns båda husen, där generalmajorerna hade stabsplats kvar än idag med anslag om historien. Samma år pågick strider i Norrland och fredsavtalet i Fredrikshamn 1809 innebar, att vi förlorade Finland och Åland.

Solkompassen

Den 12 maj såg vi en film om vikingarnas intressanta navigeringsinstrument, solkompassen. En professor i Danmark har forskat

i ämnet och lagt fast, hur våra innovativa förfäder med solens hjälp kunde styra kontrollerat västerut både till Island och Grönland. Vi fick också veta, hur det gick till, när det skogbevuxna Island befolkades.

Göran Hedberg

Solkompass

Stockholm

Årsmöte 2022

I år kunde Stockholmsföreningen ha sitt årsmöte den 17 mars på sedvanlig tid och med 42 personer närvarande i Sjöfartshuset på Skeppsbron.

Ett ljus stod tänt för att hedra de kamrater, som lämnat oss under 2021. Vår kaplan Carl-Olof Berglund läste upp namnen, varefter det hölls en tyst minut. Calle höll sedan en betraktelse över hur vi människor prövas. Först två år av pandemi och som inte det vore nog, så har det startats ett krig i Ukraina. Därefter citerade han Hjalmar Söderberg ur Doktor Glas. Man vill bli älskad, i brist därpå beundrad, i brist därpå avskydd och föraktad med adress till en viss rysk ledare. Avslutningsvis lästes välsignelsen över oss.

Årsmötet med dess 16 punkter gick igenom. 2021 års verksamhet redovisades och godkändes. Efter personvalen delades hederstecken ut till fem personer, som är aktiva inom föreningen. Nya medlemmar fick klubbna och de som varit medlemmar sedan 2004 fick veterantecken.

Styrelsen konstituerade sig på följande sätt. Ordförande Örjan Sterner, skattmästare Krister Hansén. Övriga ordinarie ledamö-

ter är Birgitta Nordenbris, Leif Lindberg, Per Erik Tibblin, Fredrik Scholander, Sven Sahlsten och Thomas Svensson. Suppleanter är Lennart Bresell och Lars-Göran Gahmberg. Adjungerad kaplan är Carl-Olof Berglund.

Middagen i Sjöfartshusets festvåning bestod av sill med tillbehör och Wallenbergare. Sånger och drycker förgyllde ytterligare vår kväll i kamratlig gemenskap.

Birgitta Nordenbris

Lotsverksamheten

Tisdagen den 12 april var det åter dags för ett föredrag i FM Stockholms regi. Denna gång hade vi i Örlogshotellet besök av mästertlotsen Anders Knutas, som under åren 1990 till 2016 var verksam vid lotsstationen i Södertälje. Och vad är då en mästertlots? Jo, berättade Anders, det är en lots med 15 års erfarenhet av sitt yrke och den gränsen hann han överskri-

Anders Knutas

da med ett tiotal år, innan han gick pension. Att vara lots är ett exklusivt yrke, som i Sverige utövas av 233 personer, varav sex kvinnor. Ett ingångskrav är sjökaptensexamen och den blivande lotsen bör ha seglat som kapten men erfarenhet som överstyrman, kan också godtas. Efter anställning vid Sjöfartsverket följer en lång teoretisk och praktisk utbildning, som innehåller såväl simulatorträning som utbildning ombord, där en äldre lots handleder den blivande lotsen. Efter avslutad utbildning börjar den nya lotsen arbeta i mindre fartyg och får efterhand ansvaret för att lotsa allt större fartyg. Riktigt stora fartyg lotsas av en särskild grupp erfarna lotsar.

Vid Södertälje lotsstation tjänstgör 33 lotsar och de kan möta sina fartyg vid Landsort och föra dem hela vägen upp till de olika Mälarhamnarna. Anders berättade levande om, hur det är att i busväder ta sig upp kanske tio meter efter en lotslejd för att sedan hamna på en okänd brygga med befälhavare från de mest skiftande länder. Den första fråga lotsen får är hur han vill ha sitt kaffe. När detta är avklarat gäller det för lotsen att skapa sig en överblick över kurs, fart och den utrustning, som finnas på bryggan.

Anders har träffat på allt från ålderstigna ryska radar-PPI:n till det nyaste, som finns att tillgå. Befälhavarna är som regel mycket tacksamma för den hjälp de får av lotsen och det är inte ovanligt, att de också ber lotsen ta över manövern i trånga slussar eller vid tilläggning i hamnar, de inte känner till. Under sin karriär har Anders bara vid två tillfällen träffat på befälhavare, som inte velat följa lotsens instruktioner. Anders har vid dessa tillfällen meddelat, att han inte längre tar ansvar för lotsningen och när dessa befälhavare förstått att det inte rörde sig om ett tomt hot, har de tagit skeden i vacker hand och följt lotsens instruktioner. Vid ett tillfälle rörde det sig om en befälhavare, som inte ville följa den led, lotsen hade bestämt och vid det andra tillfället var en som ville åsidosätta hastighetsbegränsningen i ett sund för att inte komma sent till kaj.

Lotsarna arbetar dygnet runt och i alla väder. För Södertäljelotsarna är det mycket arbete nattetid, eftersom fartygen behöver komma till kaj under morgonen för att kunna lossa eller lasta under dagen. När detta har klarats av, avgår fartygen direkt och det blir en ny nattlig färd från t.ex. Köping till Landsort. Till skillnad mot fartygsbefälet ska dock lotsen ha vilat, innan lotsningen påbörjats. Befälhavaren kan ha befunnit sig på bryggan flera timmar, innan fartyget

Årsmöte i Stockholmsföreningen

passerar Landsort och skulle han sedan själv ha fört fartyget till Mälärlhamnen, under dagen varit engagerad vid lossning eller lastning för att därefter utan föregående vila föra fartyget ut genom Södertälje kanal och vidare mot Landsort, skulle risken för olycka vara överhängande. Därför har lotsen en viktig uppgift att fylla på bryggan och befälhavarna kan känna sig trygga under färden.

Tack, Anders, för att du gav oss denna le-

vande inblick i ett omväxlande och intressant yrke, som flertalet av oss bara har en minimal kunskap om. Som traditionen bjuder i vår förening, överlämnade vår ordförande, Örjan Sterner, en buteljerad gåva till Anders som tack för ett intressant föredrag.

Krister H

Södertälje

Tillbaka till normala rutiner

Nu planerar vi för att våra traditionsenliga aktiviteter på Notholmen blir som normala efter de restriktioner, vi har haft under pandemin. Sillfrukosten, som vi alltid har lördagen före Midsommarhelgen, brukar som oftast dra en hel del medlemmar och tillhörande vänner, vilket vi hoppas nu att vi åter får se. Före sillfrukosten mitt på dagen så blir det ett medlemsmöte, där vi ventilerar information, aktuella frågor och idéer med alla närvarande medlemmar. Vi äter gemensamt lunch utanför köket och föreningen bjuder på fika och vi håller ett lotteri. Sillfrukosten, Midsommarhelgen samt Kräftskivan lite senare på säsongen brukar se till att beläggningen på våra stugor ökar. Medlemmar från andra lokalföreningar är hjärtligt välkomna att besöka vår klubbholme via bil eller egen båt.

I skrivande stund så är planerna för underhållet på Notholmen att främst se över klubbstugans fasad, som ska skrapas och sedan målas. Skrapor har redan köpts in och målarfärgen har Kenneth Sandås fixat! Sedan måste en ny brygga anläggas på bilsidan,

då isen och det varierande vattenståndet mer eller mindre förstört den helt.

Detta arbete kommer främst att utföras på utsatta arbetsdagar, så att arbetet fortskrider bättre men insatser kan även utföras

på detta eller andra aktiviteter även vid andra tillfällen.

Christer Norman

Karlshamn

Flottans män Karlshamn har detta året 85 medlemmar. Under 2021 har verksamheten varit problematisk på grund av Coronapandemin. Vår förening har varit stängd under första halvåret. Tiden användes till att fortsätta renoveringen av vårt fina hus av medlemmarna själva. Uthyrning startade under juli månad, då pandemireglerna förändrades. Vårt hus är mycket uppskattat.

Verksamheten började efter coronareglerna ändrades med en väffelträff i juli ute i trädgården. Träffen var mycket uppskattad.

Ordförande Sewe Lindberg deltog i juli på Riksårsmötet Stockholm-Helsingfors.

Den 13 september genomfördes ett försenat årsmöte. I samband med årsmötet delades medaljer ut till Jonny Bram, Britt-Marie Landgren, Irené Ericson, samt Göran Fridh.

I september genomfördes en webbutbildning i Karlshamn för föreningarna i syd. Utbildningen genomfördes efter byte av hemsidesleverantör. Den nya sidan kommer att ge större säkerhet.

Flaggvakt genomfördes i september för avliden medlem.

I oktober höll vår vän Lars-Ingvar Elofsson ett uppskattat föredrag om inbördeskriget i USA, då riktat mot de svenskar, som deltog. I november hölls månadmötet på Karlshamns museum, där vår medlem Bo Ringdahl guidade oss

I december genomförde vi ett julsamkväm med levande musik och även en träff

Karlskrona

Verksamheten har kommit igång på ett bra sätt i och med att pandemin avtagit påtagligt. Men vi iakttagit fortfarande hänsyn och håller avstånd.

Den 17 februari hölls medlemsmöte med ett 20-tal närvarande. Det var mycket positivt att kunna träffas igen. Efter medlemsmötet intogs ärtsoppa, pannkakor och kaffe. Därefter presenterade örlogskapten Johan Melin program och upplägg för firandet av Marinen 500 år. En tydlig föredragning kring de platser och aktiviteter, där firandet sker.

Årsmöte genomfördes den 17 mars med 32 deltagare. Efter högtidlig parentation för avlidna kamrater under 2021 vidtog årsmötessförhandlingar med Göran Löfgren som ordförande. Vid valen till styrelsen nyvaldes Lars Sager som ordförande. Ny i styrel-

Medalj tilldelades från vänster

Från vänster Jonny Bram, Britt-Marie Landgren, Irené Ericson och Göran Frid

med värdförbandet F17.

Vi startade upp igen i februari med väffelaf-ton. I mars har vi haft årsmöte med efterföljande sedvanlig ärtsoppa och pannkakor, genomfört parentation med trumpetare, fanor, och tyst minut för avlidna medlemmar. Det blev mycket högtidligt.

Medlemmarna var nöjda med den sittande styrelsen, som fick fortsatt förtroende.

Marinen fyller 500 år. FM Karlshamn har kontaktat ansvarig för festligheterna, för att se om vi kan marknadsföra oss med banderoller, affischer eller annat.

Oroligheterna i Ukraina har gjort, att vi inbjudit till kaffestunder varje måndag, där man kan ventilerat sin oro och få lite sällskap.

Framöver kommer föreningen att ha olika föreläsare, och försöka få ett besök i ett bergsskyddsrum, så medlemmarna får en känsla av, hur det fungerar.

Vi kommer att engagera oss i Östersjöfestivalen, en stor fest i dagarna tre i juli.

Då bjuder vi på ärtsoppa till *Ärtsoppe-seglingen*, som genomförs i gamla blekings-ekor.

Vi hoppas på ett besök från Roskilde vänförening den helgen. Olika studiebesök planeras, exempelvis besök *Mörrums bruk*, en stor fabrik för massa och även textiltillverkning.

Till alla föreningar i Flottans män önskar vi en god fortsättning på året!

Sewe Lindberg

sen blev Lars Gelderman. Övriga styrelse-representanter kvarstår.

FM Hederstecken utdelades till Tommy Johansson och Elving Gustafsson som bevis på de stora insatser, de gjort för föreningen under många år. Veterantecken utdelades till fyra närvarande kamrater av de 14, som varit medlemmar i 18 år.

Efter 10 års ordförandeskap i FM Karlskrona önskade Göran Löfgren lämna detta uppdrag. Göran Löfgren avtackades av styrelse och årsmöte för den stora insats, han gjort för vår förening och medlemmarna under många år.

Medlemsmötet den 21 april inleddes med lunch i vår föreningslokal Fylgia. Vår medlem Olle Hjorth bjöd på Blekingekroppkakor från sin egen fabrik. Ett 25-tal medlemmar lät sig väl smaka!

Nye ordföranden Lars Sager

Mätta och belåtna förflyttade vi oss till Nya Ambulanscentralen i Karlskrona där Stf. avd. chefen Ulf Lindberg tog emot och presenterade anläggningen och dess uppdrag och uppgifter. Därefter rundvandring och visning av de nya och moderna lokaler-na och dess utrustning.

Vår stora utmaning nu är att stå som värd för NMK- Nordiska Militära Kamratmötet i Karlskrona den 10 - 12 juni. Delegater från Danmark, Norge, Finland och Sverige kommer till Karlskrona för att träffas och besöka militära sevärdheter under två fullspäckade dagar.

För vidare aktuell information om våra aktiviteter i årsprogrammet anmodas våra medlemmar gå in på vår hemsida, <https://flottansman.se/karlskrona>, för att hitta dagaktuell information. Eller kontakta någon i styrelsen för att få senaste information. Vi ser fram emot, att så många som möjligt kommer till våra aktiviteter. Stellan Andersson.

Malmö

Årets första möte är också alltid årsmöte. Nu är ju pandemirestriktionerna borta och vi kunde samlas som förr. Vi var cirka 20 denna kväll. Det hela inleddes med en presentation för de två, som lämnat oss under 2021. Jörgen Persson utsågs till ordförande för mötet och klubbade resolut igenom punkt för punkt i dagordningen. Revisorerna konstaterade, att räkenskaperna var i ordning och ansvarsfrihet för detta klubbad. Ekonomin är bra konstaterade vår avgående skattmästare Mikael Westerberg.

En av våra nya medlemmar, Peter Johansson, fick äntligen sin FM-nål. Tyvärr meddelades det, att vår kock i byssan sedan många år, Göran Hagman, nu inte längre orkar fortsätta med detta. Vi tackade Göran för han insatser och nu får vi ordna skaffning på annat sätt, förmodligen via catering. Göran hedrades ju förra året med Flottans Mäns ankarmedalj i guld.

Hans Carlsson visade därefter bilder och berättade om Erik Malte Napoleon Gamelius, född 1902 och som levde ett helt liv i flottan från att han antagits som 2. kl. sjöman den 1 september 1921. Hans hade fått materialet av Eriks sonson. Erik hade ett stort antal befordringar, som vi kunde se i hans tjänstgöringsrulla. Bilderna, som Hans visade, var mycket intressanta, inte minst bilden på ubåten *Draken* bland skummande vågor, då de letade efter *Ulven*. Kul också att se bilder på ubåtsbesättningen, som läskar sig på däck med förmodligen endast alkoholfria drycker. Hans hade med sig de efterlängtna böckerna om flottans 500-åriga historia, som han delade ut till de, som beställt. Nu har vi många kvällar framför oss att läsa igenom dessa två vackra böcker.

Vi var inte så många, som dök upp till

Örln Johan Melin informerar

mötet den 28 mars, men vi hade ändå en trevlig stund. Vi har alltid mycket att prata om, oavsett hur många vi är samlade. Denna gång blev det landgång och öl och därefter kaffe och kakor. Ett litet lotteri hade vi så klart också. Kvällens underhållning stod Stefan Leo för. Det blev en filmkväll. Han hade samlat ihop ett antal av alla de små filmer, som finns på www.forsvarsmakten.se. Försvarmakten har ju på sin hemsida massor av reklam- och informations-filmer om sin verksamhet. Man kan även se dessa på Youtube, om man söker efter "Försvarmakten". Då kommer man till deras egen kanal, där de har sina officiella filmer. De är oftast endast 3 - 10 minuter långa.

Till mötet den 25 april åt vi ärtsoppa och pannkakor från catering. Det var förstås inte lika gott som Göran och Britts, men vad ska vi göra nu, när Göran inte längre orkar? Föredragshållare var vår egen Mikael Westerberg, som berättade om Finlands nutidshistoria. Tänk så mycket man inte visste om detta vårt kära grannland! Vi fick även se två journalfilmer, en när Gustav V var på besök i Helsingfors 1936 och en när Gustaf VI Adolf besökte Helsingfors 1952. Gustav V kom dit med *HMS Gotland*, som då bara var tre år gammal. Gustaf VI Adolf kom med kryssaren *HMS Göta Lejon*.

Stefan Leo

Draken i storm

Besättning på däck

Västervik

I Västervik skiner solen och träden har slagit ut. Vårblommorna är i full gång och de första maskrosorna tittar fram. På Flottans Mån har vi haft årsmöte och undertecknad fick äntligen avlösning som sekreterare. Det är Barbro Bevernick, som tagit över, ny i föreningen och särskilt rekryterad för sekreterarskapet. Själv har jag kvar den här spalten i vår tidning tills vidare.

Vårt årsmöte hölls som vanligt i slutet av mars utan några stora beslut.

Barbro har moderniserat våra stadgar och arbetar med att utveckla vår hemsida. Vårt första föreningsmöte efter pandemin handlade om Slottsholmens Marina, vår centralt belägna småbåtshamn. Det var nya ägaren, Andreas Nilsson, som berättade om nyheter och utvecklingsplaner.

Vad beträffar vår inre hamn, så ligger där för närvarande en av Gotlandsbolagets båtar. Den ligger som reserv för att kunna gå in i den händelse någon av bolagets ordinarie fartyg av någon anledning inte kan fullgöra tidtabellen. Fartyget är rätt stort och skymmer utsikten för flera av de boende längs kajen. Så placeringen har vållat en hel del protester. Därtill är hamnen i stort sett helt blockerad vilket exempelvis hindrar örlogsbesök i den inre hamnen bland annat med anledning av Flottans 500-årsjubileum. Men åtskilliga andra arrangemang planeras i

Gotlandsbåten upptar en stor del av den inre hamnen i Västervik

vår stad till sommaren. Det börjar med en drakbåtsfestival den 9 juli. Så kommer Visfestivalen den 14 - 16 juli

som vanligt i Slottsruiuen och så Haselörodden den 20 juli, som följs av Classic Boat meet. Så nog händer en hel del i vår stad.

Med anledning av Marinens 500-årsjubileum, så samverkar vi med Västerviks Museum i en utställning om Tjusts Båtsmanskompani, kanske med särskild fokus på båtsmannen Johan Oskar Humbla. Han kommer nog att framträda vid Västerviks

Museums båtsmanstorp. Detta arrangemang blir nog i anslutning till Classic Boat-meet i slutet av juli. Vi har också talat med vårt Stadsbibliotek om en särskild utställning av litteratur om vår Svenska Flotta till den 7 juni.

Den 3:e september har Västerviks Militärhistoriska Förening en träff på Västerviks flygplats och Flottans Mån tillsammans med Sjövärnsskåren kommer nog att delta.

Jag var och lyssnade på en presentation av Sjövärnsskåren, som ordföranden i Norra Smålands Sjövärnsskår, Magnus Holmbom, höll. Han började att tala om att Sjövärnsskåren var från början en utbildningsorganisation för unga. Den började sin verksamhet 1913 och integrerades med Frivilliga Motorbåtskåren på 1920-talet.

Numera är Sjövärnsskåren en militär organisation ungefär som Lottakåren och Hemvärnet. Men samverkar också med Civilförsvaret och de lokala Frivilliga Resursgrupperna. Kåren har en vuxendel, som sköter den löpande verksamheten såsom sjötransporter och förstärkning av samhällets funktioner vid olyckor och krig. Därtill genomför kåren utbildning av ungdomar 15 - 18 år i gott sjömanskap, militär ordning och ledarskap.

I Västervik har man idag en äldre båt, bevakningsbåt 77, men den skall inom nära framtid ersättas med ett modernare fartyg.

Christer Warfvinge

Växjö

Vid filmaften den 9 februari visades filmen SS Marta, till de närvarandes stora förtylsning. Filmen är en dansk komedi från 1967. Klubbmästeriet serverade potatissallad och kycklingklubbor.

Ett stort antal medlemmar mötte upp vid årtaften den 17 mars. Vår medlem Mats Friman höll ett uppskattat föredrag om Nordostpassagen 1879 - 1880 - Vegaexpeditionen. Mats gav först en bakgrund om, vad en ny snabbare farled skulle innebära. Mats morfars far, Per-Olof Fäste, anmälde sig som frivillig till expeditionen på samma sätt som övriga i besättningen. Den 27 september 1878 - till den 18 juli 1879 låg Vega infrys i ismassorna endast 15 mil från Beringssundet. Det finns en bevarad dagbok från expeditionen, Vega-Svens dagbok, som Mats läste vissa delar ur. Efter föreläsningen föräddes Mats en slipsklämma och manschettknappar som tack.

Trots en del återbud p.g.a. sjukdom var det glädjande nog ett stort antal medlemmar, som träffades vid vårmiddagen 29 april. Klubbmästarna hade denna gång lagat till en trerätters meny bestående av nässel-soppa med ägghalvor, kokt potatis och

ugnsbakad lax med två sorters sås samt jordgubbar och glass. Till kaffet serverades ordförandens goda bakelser.

Våra tisdagsträffar fortsätter att vara välbesökta.

Växjö önskar alla en Skön sommar och på återseende!

Annelie Sandgren

Vega-Sven

Boken Vega-Svens dagbok

Vega fast i isen

Kamrater inom Flottans Män!

Denna essä beskriver verksamheten inom FM Göteborg under de första fyra månaderna av 2022 med en glimt av maj. Det speglar även något av FM Göteborgs syn på kriget i Ukraina och några ställningstaganden, som gjorts med anledning av kriget och dess följder för världen, Europa, Norden och inte minst Sverige. Mer om det längre fram.

Januari månad kännetecknades av, att pandemin gjorde ett återbesök och vår planerade klubbafon den 27 januari på "Förintelsens dag" fick ställas in. Förintelsen kom i verkligheten en knapp månad senare den 24 februari i Ukraina.

*Marinstugans gunrum efter omklädsel.
Foto: L-E Uhlegård*

Under januari avslutades omklädseln av gunrummets soffor och stolsisar med återmontering och lackning av omgivande trävirke med mera genom Kjell Åsbergs utmärkta försorg.

Nya tag togs och vi förberedde oss för att delta i årets båtmässa i Göteborg, när det redan i början av januari stod klart, att även denna båtmässa ställdes in i likhet med 2021. Mot bakgrund av osäkerheterna beslöts att flytta årsmötet från 5 mars till lördagen den 26 mars. Den 24 februari blev det dags för årets första klubbafon utan några restriktioner annat än lite större avstånd och sedvanlig god hygien. Cirka 40 personer deltog. Årtsoppan och pannkakorna smakade utmärkt varefter kvällens föredragshållare Karl-Henrik Weddig, ordförande i FM Varberg, med en betydande reserv-officerskarriär bakom sig och flera FN-uppdrag bland sina meriter levandegjorde det svenska kustartilleriet under Kalla kriget. Karl-Henrik agerade som i en nyårsrevy med snabba klädbyten (olika uniformer) samt med stöd av ett gott bildmaterial. Föredraget var intressant och vi fick alla tillbakablickar, som visade, att en del gamla kunskaper åter kom upp i ljuset. Denna afton kom vintern till oss genom kyla och ymnigt snöfall samt att en annan form av kyla drabbat Europa under natten mot den 25 februari – Krig!

Den kvällen och natten visste vi inte om,

att ryssarna provocerat startat kriget mot Ukraina genom en massiv invasion i norra och nordöstra Ukraina från ryska och vitryska områden. Det stod ju klart för oss alla under morgonen den 25 februari och efter hand blev det allt tydligare, vad Vladimir Putin och Sergej Lavrov tillsammans med sin militärledning var i färd med.

Den 26 februari genomfördes, trots denna händelseutveckling, regionmöte Väst i vår Marinstuga. Alla sju föreningarna deltog, varav tre genom telefon. För de som hade tid bjöd FM Gbg på lunch i Dockyard Hotel på Nya Varvet.

Kaplanen Christopher Asker håller parentation för de bortgångna kamraterna, standerten är hissad och ljusen kommer snart att släckas ett efter ett allt eftersom namnen läses upp. Foto: Lars-Erik Wennersten

Den 26 mars genomförde vi i Göteborg årets årsmöte, där drygt 40 personer deltog. På grund av sjukdom var vår kaplan Bert Löverdal förhindrad att delta, men ersättaren komminister Christopher Asker från Carl-Johans församling agerade på ett utmärkt sätt och höll parentation över 14 bortgångna kamrater. Därefter höll Christopher en bön för Ukraina och dess drabbade befolkning. Årsmötet genomfördes i övrigt på traditionellt sätt med vissa förändringar i styrelsen samt avtackningar. Möjlighet att följa årsmötet via videolänk fanns, men hörsammades endast av ett fåtal medlemmar.

Sten Johansson berättar om sin märkliga upplevelse från mastkorgen 1956. 3 Foto: Jan Björnehaag

Den 31 mars var det så dags för årets andra klubbafon. Föredraget handlade om en klassisk sjöolycka – kollisionen mellan Stockholm och Andrea Doria utanför USA:s ostkust 1956. Föredragshållare, dåvarande befälseleven, Sten Johansson, som vid händelsen hade plats som utkik i förliga mastens utkiksplats. Alltså klubbafon med

Stockholm på väg för egen maskin mot New York efter den fatala kollisionen med Andrea Doria Foto: Jan Björnehaag

drygt 40 närvarande och sedvanlig ärtmåltid med vad därtill hör. Sten, som numera är i 80-årsåldern, har klara minnesbilder av händelsen efter mer än 65 år sedan och han beskrev enligt sina minnesbilder händelseförloppet kompletterad av information ur efterföljande utredningar och stödd av ett passande bildmaterial. Det blev ett mycket intressant föredrag, där flera av åhörarna kände den då vakthavande styrmannen (3.e styrman Johan-Ernst Carstens-Johansen) och resonerade om händelsen med Sten.

Den 19 april genomfördes årets första Skepps- och pubkväll i Marinstugan med cirka 30 närvarande, som fick smörgåstårter och lättöl. Baren var öppen och efter ett vederkvikande quiz baserat på allmänkunskaper, fick vi lyssna på intressanta anekdoter om händelser från förr. Kvällen blev mycket uppskattad av de närvarande.

Årets tredje klubbafon genomfördes den 28 april. En ändring i sent skede, där utlovad föredragshållare inte hade möjlighet delta, räddades av vår medlem Kent Nordström, som efter att ha fått sitt framträdande i januari inställt nu på kort tid ställde om sig och på ett utmärkt sätt levandegjorde sitt ämne. Utan spaning ingen aning, mindre kända händelser i radiorymden under andra världskriget. Kvällen inleddes givetvis med årtsoppa (varm punsch för den som så önskade), pannkakor med sylt och vispgräddade samt kaffe och kaka. Därefter kvällens höjdpunkt i form av Kents föredrag. Framställningen var lätt att följa, pedagogisk och lagom humoristisk. De närvarande, cirka 30, ställde väl formulerade frågor, som besvarades klokt av Kent. En trevlig kväll med gott i magen och mycket att fundera över. Kamrater, följ utvecklingen i Ukraina och notera, att vi och Finlands verkar närma oss ett Natomedlemskap som jag personligen bedömer vara den bästa försäkringen mot ett allt aggressivare Ryssland.

Mer från Göteborg i nummer 3 och i vår tidskrift Pejlingar som Du finner genom vår Hemsida.

Lars-Erik Uhlegård

Halmstad

Kamrataton 31 mars

Ordförande Ulf Ångemo hälsade välkommen till kvällens kamratafton och till kvällens föreläsare Anders Bergenek. Samvaron var ganska välbesökt, men det fanns plats till några till.

När maten/ärtorna var serverade, var det dags att sjunga till punchen. Leif tog första tonen till Ewert Taubes dryckesvisa "Än en gång därän bröder",

Kvällens första applåd tillföll föreläsare Anders Bergenek, som berättade om, hur han med ett otroligt genforskningsarbete, som sträckte sig runt om i världen, och där han till slut hittade sin farfar. Det krävdes oerhört mycket arbete och tålamod, att vid ena tillfället tror sig ha hittat en del av svaret, medan i nästa steg ta något eller några steg tillbaka och börja om. Ett trevligt föredrag om där enträgen vann till slut. Tack för dina minnestunder Anders och välkommen tillbaka med nya trevliga föredrag.

Kvällens andra applåd tillföll klubbmästare Mats Leminger och hans duktiga medarbetare, som alltid ser till, att alla blir nöjda med mat, dricka och finfin service.

Kamratafton 28 april

Tack Dag för ett underhållande föredrag! Vår medlem, Dag Ekelund Landskrona, höll ett intressant föredrag om s/y *Bonita*, som byggdes 1902 i Hamburg och fick namnet *Stella* och som deltog i åtskilliga regattor och långa seglingar i Skandinavien. Efter första världskriget fick hon ny ägare i Hamburg, som döpte om henne till *Gertrud VII*. 1919 togs hon till Sverige och återtog nam-

Dag Ekelund

net *Stella*. 1927 skänktes *Stella* till flottan och blev baserad på Stockholms Örlogsstation på Skeppsholmen. 1958 - 59 såldes *Stella* till en sjökapten i Lomma. Hon hette då *Atlas* med Malmö som hemmahamn. Nästa ägare blev en person i Borstahusen, som ändrade namnet till *Bonita* och riggade om henne till bermudarigg. 1969 köptes hon av Landskrona Sjöscoutkår.

Sist, men inte minst, ett stort tack till "de goe gubbarna i köket" under ledning av klubbmästare Mats Leminger. Ni gör ett utmärkt jobb till allas belåtenhet.

Leif Leihed

Foto Leif Leihed

Bonita

Jönköping

Föreningen Flottans Män Jönköping hade årsmöte för några veckor sedan i Domsands Båtklubb, Bankeryd.

Föredragshållare var kommandören Gustaf von Hofsten, Täby, som berättade om sin tid i örlogsflottan och om sin uppgift att vara redaktör för boken *I fred & Örlog, Svensk och engelsk sjömakt under 500 år*. von Hofsten berättade bl.a. om datum för den svenska flottans tillkomst och om jagarepisoden, då de fyra nyinköpta jagarna från Italien 1940 skulle föras hem, men som blev fast på Färöarna av Royal Navy p.g.a. av problem och oturligheter. Efter några veckor kunde jagarna äntligen nå målet för resan: Sverige.

Föredragshållaren berättade utförligt om, när Royal Navy besökte Jönköpings 700-årsjubileum 1984, då amfibiefartyget *HMS Fearless* utanför Vinga sjösatte fyra landstigningsbåtar för att gå genom Göta Kanal

till Domsand och Jönköpings hamn.

Kapitlet heter *Engelska Flottan har sikats vid Jönköping* och är författat av f.d. engelske marinattachen Michael Ellis. Från Royal Navys högkvarter ringde man vid planeringen av flottbesöket och frågade var ligger detta *John Copping*? Vi kan inte hitta det på sjökortet. Kapitlet avslutas på följande sätt: Den enda smolken i bägaren under denna fantastiska färd var en anmärkning återgiven i den allmänt positiva lokala tidningen Jönköpings- Posten, som skrev: *Dessa pråmar var inte de eleganta fartyg ur Royal Navy, som vi kunde förvänta oss.*

Sjömännen gav föreläsaren en kraftig applåd efter anförande och frågestund.

Ordföranden Måns Suneson överlämnade traditionsenligt en flaska Linjeaqvavit till föreläsaren som tack för hans medverkan. Årsmötet valde följande personer till förtroendeuppdrag i Föreningen: Måns Sune-

son ordförande, Leif Aljered sekreterare, Stig Karlén kassör, Claes Göran Borg klubbmästare, Thorleif Rubin ledamot, Sven-Anders Nyström ledamot.

Webbmaster Bengt Granrot 2 år, suppleant Ingvar Ericsson, 2 år till 2023, revisor:

Thorvald Alfrdsson 1 år omval till 2022. Valberedning Claes von Sivers (1 år) till 2022 och Per-Åke Strandsäter.

Leif Aljered

PS Föreningen hade "Öppet styrelsemöte" på Hotell Savoy i slutet av april. Planering för 10 års firandet av den nyupptäckta Föreningen i Jönköping fanns bl.a. på dagordningen. Resa till örlogsstaden planeras genomföras i september 2022. Men först ses sjömännen på S.O.S i Domsands båtklubb den 8 juni DS.

Mer än hälften av medlemmarna i Flottans Män på plats i Domsands Båtklubb. Sittande längst till vänster på bilden, föredragshållaren Gustaf von Hofsten.

Ängelholm

För de som vill veta, kan jag berätta, att Ängelholm är en liten, havsnära stad med drygt 40 000 invånare. Den präglas av den ringlande Rönne å och Skälderviken med dess omgivande halvöar Bjärehalvön och Kullaberg. I denna lilla idyll finns den välkända Kajutan, där Flottans Män huserar, inte mitt i staden men centralt.

För att blicka tillbaka en aning har staden upplevt en trist januari, en regnig februari, solig mars och nu början på en regnig april. SMHI, som bestämmer, vilket väder vi haft, har konstaterat, att Skåne, delar av Blekinge och Halland inte har haft någon vinter i år. Trots det har vi drabbats av enstaka snöfall, mest nattetid, men nästa dag har det varit barmark igen.

I Kajutan har livet gått sin gilla gång. Lokalen har genomgått en omvälvning med städning, ommöblering, nygammal spis och en del inslag av intellektuell art. Söndagsfrukostarna lyfter sakta till högre och högre nivåer. Samarbetet mellan ordförande Bertil och le Chef Uffe har gjort, att atmosfären inte bara har fyllts av väldoft från "byssan" utan även flera inslag av nya idéer inför framtiden. För komfortens skull kommer det att installeras någon form av nymodighet, som ger billigare värme. Gammalt sådant har rensats bort. Bokhyllor har kommit upp för tidskrifters exponering. Märkligt vad det finns mycket av broschyrer och annan reklam, som rör det marina livet. För att inte tala om mängden tavlor på väggarna föreställande både nya och antika fartyg. Senaste alstret, välvilligt skänkt, är en imponerande bild av ett av landets krigsfartyg, fortfarande i tjänst.

Trots den osäkra april månaden har vår trädgårdsmästare varit verksam. Han har klippt ner äppelträden, (hamlat?) och planterat ett och annat. Solen har varit oss gunstig flera dagar i mitten av april, vilket inneburit, att rabatten innanför grinden nu är

prydd av färggranna blommor. Penseer? Vår trädgårdsmästare Joakim har gröna fingrar och hans verksamhet syns då och då, ibland med bistånd av den energiske ordföranden. Just denna söndag, men det var måndag, för det var påsk, strålade solen över oss, vilket innebar, att Uffe och jag efter välförrättat värv med mat och frågesport lutade oss tillbaka på en bänk ute och njöt av solen och en pilsner och löste en massa problem under ett par timmar. Vad beträffar den intellektuella utmaningen, som nu sker vid varje sammankomst, är det lite skralt med kunskaperna. Här plöjer vår Caj fram i ensamt majestät och har en överlägsen ledning. Jag hade väntat mig mera kunskap, men det är inte så lätt.

I den nära framtiden fanns inplanerat lite händelser av intresse: ett föredrag om Ängelholm, det årliga besöket av stadens hemvärnsmusikkår, som traditionsenligt konserterar hos oss den första maj. Och Uffe bjöd på lyxig lunch i mitten av april. . Kanske blir det också en resa till Helsingborg för att "tura" och kanske inta "två röda och en grön", som är mycket traditionsbundet och välkänt.

Sammantaget mår vi väl och ser fram emot sommaren med våfflor och solig samvaro. Och snart har vi den goda bjärepotatisen med sill och annat att glädjas åt.

Lite hålls vi under armarna av flottiljen i Blekinge och den lokala banken, som på olika sätt underlättar för vår verksamhet. Men viktigast är den kamratliga stämning, som råder under frukostarna varannan söndag i Kajutan. Och det finns plats för fler medlemmar att dela detta. Kom och lär känna vår ordförande, bilskolläraren, urmakaren, majoren, Kurt, Uffe, Caj, Uno och de andra. Vid tangentbordet

Hans Otto Nilsson

Vi har nu installerat och driftsatt vår luftvärmepump. Caj håller i projektet och är i full färd med att programmera maskinens

styrsystem, så att vi får en behaglig temperatur i Kajutan när vi är i lokalen och en lägre temperatur (sparlåga), när lokalen är tom. Sparbanksstiftelsen Gripen har välvilligt sponsrat hela kostnaden, både hårdvara och installation. Vi tackar för detta! Elkostnaderna stiger och nu kan vi dra ner på energiförbrukningen i Kajutan.

Vi tackar våra medlemmar för snabb betalning av årsavgiften. Tyvärr har några glömt att betala. Det känns inte solidariskt, att några får tidningen Flottans Män gratis och har fritt tillträde till samvaron i Kajutan utan att betala för sig! Vänligen betala in årsavgiften på vårt BG 829 - 9737. Summan är låg, 250 kronor! Vem får en tidningsprenumeration i dag för denna kostnad?

Bertil Lundvall

Föredrag i Stockholmsföreningen

Tisdagen den 22 februari samlades en intresserad skara i Örlogshemmets konferensanläggning för att få en inblick i dagens befälsutbildning. Föredragshållare var Stockholmsföreningens styrelsemedlem, kommendörkapten Thomas Svensson, sedan flera år tillbaka verksam som lärare vid Försvarshögskolan och därmed i allra högsta grad insatt i ämnet.

Innehållet i föredraget är så intressant, att det får utgöra ett eget kapitel i tidskriften.

Dagens befälsutbildning

Det svenska försvaret, och därmed också Flottan, har ju sedan 1960-talet genomlidit flera befälsreformer. Under en period trodde man, att det räckte med "universalofficerare", som skulle kunna vara specialister på allt. Det var en önskedröm och gav dessutom ett egendomligt intryck vid de allt flitigare förekommande gemsamma övningar och operationer vi bedrev tillsammans med inte minst samarbetspartners från Nato-länder. (Jag upplevde själv detta märkliga förhållande, när kompaniadjutanten på Berga var kapten medan kompanichefen var löjtnant). Verkligheten kom dock ifatt illusionen och vi har nu, som i "fornstora dagar", ett trebefälssystem uppdelat i grupp-befäl, specialistofficerare och officerare.

Vad skiljer då mellan dagens utbildning och gårdagens, då man kunde rycka in som officersaspirant, bli kadett och så småningom utexamineras som fänrik? Idag är alla blivande officerare studenter, precis som blivande läkare och ingenjörer. Det, som krävs för att antas som kadett, är allmän behörighet till universitet och en kortare militär grundutbildning. Det finns dock ett snabbspår för akademiker med mastersexamen. Dessa kan anställas som fänrikar och de får en tvåårig utbildning vid FHS efter anställningen. (Som kuriosum berättade Thomas, att det är mastersexamen i sig som är styrande och inte ämnet. En person som avlagt mastersexamen i operasång är behörig att söka anställning som fänrik).

Det som framför allt skiljer officersstudenten från läkarstudenten är, att officersstudenten har fri bostad, mat och uniform och därmed behöver han eller hon inte ta studielån. (Dessa förmåner har till exempel inte polisstudenten, som finansierar hela sin utbildning själv och varken får fri mat eller bostad under utbildningen). Redan vid mönstringstillfället får den som antas veta, att han eller hon ska utbildas till ubåtsofficer, ytattack, o.s.v. Utbildningen är helt akademisk och därmed kan den student, som tänkt om, ta sin fil kand-examen och kanske magisterexamen för att ägna sig åt annan verksamhet utanför försvaret. Nu för tiden är det förbanden, som anställer de fänrikar, de behöver och fänriken söker ett ledigt jobb, precis som man gör i det civila. Bristen på officerare medför dock, att alla, som klarar utbildningen med godkända betyg, är garanterade en anställning.

Flottans studenter (kadetter) utbildas vid Karlberg tillsammans med kamrater från armén. I kursplanen finns praktik inlagd och då får flottans kadetter stifta bekantskap med sin kommande arbetsmiljö. Under den fortsatta tjänstgöringen befordras fänriken till löjtnant och kapten. Det har då gått cirka 10 år och det blir dags för kaptenen eller örlogskaptenen att genomgå den högre officersutbildningen för att kunna fortsätta uppåt i karriären. Den högre officersutbildningen är i princip tvåårig. Ursprungligen var det inte avsett, att alla officerare skulle gå den högre utbildningen, eftersom det också finns behov av officerare som stannade på nivån kapten/örlogskapten. Bristen på officerare har dock lett till att i princip alla, som vill, får genomgå kursen.

Tanken är att det nya befälssystemet ska vara uppbyggt av en tredjedel officerare och två tredjedelar specialistofficerare. Specialistofficeraren kommer oftast från anställning som soldat eller sjöman och utbildas för att bli specialist inom ett bestämt område, t.ex. robot. Från att ha anställts som sergeant, blir de överserganter, fanjunkare och förvaltare. Däröver finns flottilj/regementsförvaltare. Dessa är ju i egentlig mening inte specialister och passar inte riktigt in i systemet.

Det är nästan omöjligt att byta karriär. En specialistofficer, som vill bli officer, måste börja om från början och läsa officersprogrammet vid FHS med samma villkor som de nya unga kadetterna. Omvänt finns ett problem med officerare, som anställts för att tjänstgöra i specialistbefattning i den tidigare befälsordningen och idag är till exempel löjtnanter eller kaptener. Dessa ska nu graderas om och bli fanjunkare, något som väcker starka känslor.

Sedan finns soldater/sjömän och gruppbefäl och de utgör den största personalkategorin inom försvaret. Beroende på tidigare utbildning kan dessa söka utbildning till specialistofficer eller officer efter att ha arbetat som sjöman/soldat under ett varierande antal år.

Det var mycket nytt som nådde våra öron och naturligtvis ställdes frågan, om den nya akademiska ordningen är bra? Thomas svarade, att han inledningsvis varit skeptisk, men att han nu tror att försvaret är på rätt väg. Hela samhället har "akademiserats" och att återgå till den gamla ordningen är inte längre möjlig. Dagens unga behöver denna bakgrund, inte minst för att kunna ta sig vidare, när de vill byta officersyrket mot något annat.

Thomas avtackades på sedvanligt sätt med en buteljerad gåva för ett intressant föredrag.

Thomas Svensson

Krister Hansén

Revelj i Karlskrona efter pandemin

Den traditionella Reveljen, där Marinens Musikkår marscherar i syfte att hälsa vårens ankomst liksom att väcka stadens invånare och locka till deltagande, återupptogs till Karlskronabornas stora förtjusning årets 1 maj. Reveljen har anor från 1840 och det är inte många gånger, som man tvingats ställa in.

På årets Första maj var det dags igen efter två års uppehåll p.g.a. pandemin.

En stor skara människor följde troget musikkåren genom staden med uppehåll vid Föreningen Gamla Karlskronas klubblokal, på Björkholmen, där byalaget serverade blåbärssoppa och så avslutades marschen vid Gröna Gången, där marinbaschefen bjöd på kaffe.

Olle Melin

*Musikkåren under marsch på Vallgatan med kasern
Najaden till höger på bilden. I täten flaggtrumslagare*

Karin Svensson

Foto Johan Melin

Evert Taube i flottan

Det nya bokverket Marinen 500 år inleds med Evert Taubes Örlogssång, en komposition, som Evert Taube överlämnade till Flottans Män i samband med bildandet den 7 maj 1935. Bilderna är tagna ur Evert Taubes bok, *När jag var en ung caballero*, som utkom 1970.

Bilden med Evert stående är tagen 1916 från Stumholmen i Karlskrona och man ser också byggnaden Gamla bageriet, mest känd som flottans beklädnadsförråd.

Evert Taube hade tjänst som avståndsmätare i stridsmärsen och kanske var det ombord på det pansarskepp, som syns i bakgrunden på fotot. När detta kort togs är okänt.

Olle Melin

Födelsedagar

Vi hyllar

95 år född

1927-07-03 Bertil Axelsson GÖTEBORG
1927-09-18 Kurt Rydberg MALMÖ

90 år född

1932-07-05 Sture Eneström NOL
1932-07-13 Stig Bengtsson VÄSTERHANINGE
1932-07-17 Lars Brorsson ARLÖV
1932-07-18 Olle Måhlgren KRISTIANSTAD
1932-07-27 Osvald Lundqvist HJO
1932-08-28 Allan Regnander STENUNGSUND
1932-09-07 Wilhelm Sebardt VÄSTERVIK
1932-09-09 Gunnar Rasmusson STOCKHOLM
1932-09-11 Åke Aspengren SÖDERBY
1932-09-26 Kjell Hartvig KARLSKRONA
1932-09-26 Valle Wikberg NORRTÄLJE

85 år född

1937-07-03 Ulf Randahl BRÄKNE HOBY
1937-07-13 Elof Davidsson TANUMSHEDE
1937-07-17 Lars Elfving ÄNGELHOLM
1937-07-17 Per-Olov Didong ÅBY
1937-07-20 Håkan Blom RONNEBY
1937-07-28 Bengt Reinhold Bergqvist TÄBY
1937-08-01 Marianne Jansson ENEBYBERG
1937-08-07 Arne Askeröth LYCKEBY
1937-08-09 Sture Wennerberg STUGUN
1937-08-14 Max Nikka RÖDEBY
1937-08-19 Magnus Andrén GÖTEBORG
1937-08-22 Morgan Karlsson TRÄSÖVSLÄGE
1937-08-24 Evert Elgefjord NORRKÖPING
1937-08-28 Jan Johansson HALMSTAD
1937-09-02 Kjell Hansson HELSINGBORG
1937-09-04 Helge Hansson TRELLEBORG
1937-09-06 Per Lyrheden LYSEKIL
1937-09-07 Björn Johnsson VÄSTRA FRÖLUNDA
1937-09-17 Ingemar Brunnberg EVERÖD
1937-09-20 Anders Johansson NORRKÖPING
1937-09-20 Herbert Jansson BLIDÖ

80 år född

1942-07-04 Bertil Magnusson OLOFSTRÖM
1942-07-04 Monika Ruda SUNDSVALL
1942-07-09 Björn Esping ENEBYBERG
1942-07-10 Lars Linderöth VÄLLINGBY
1942-07-11 Nils Freiberg NYNÄSHAMN
1942-07-20 Tore Börjesson MÖLNDAL
1942-07-21 Hans Kolmodin SÄVEDALEN
1942-07-27 Lennart Friberg VÄXJÖ
1942-08-06 Lennart Zackrisson NORRKÖPING
1942-08-12 Krister Backman VÄSTRA FRÖLUNDA
1942-08-12 Sten Johnsson LYSEKIL
1942-08-20 Bo Cederholm HELSINGBORG
1942-08-20 Roland Ekinge NORRKÖPING
1942-09-04 Sverker Eriksson FORSHEDA
1942-09-06 Gösta Karlsson HAKENÄSET
1942-09-09 Bengt Gustavsson BILLDAL

1942-09-16 Sven-Erik Lodén ÄLANDSBRO
1942-09-23 Jan-Otto Pettersson LYSEKIL
1942-09-25 Bo Strömberg HALMSTAD
1942-09-25 Per Ringhagen NORRTÄLJE
1942-09-26 Håkan Larsson HÄRNÖSAND
1942-09-27 Dag Svedung VÄSTERÅS
1942-09-27 Rolf Carlsson ÅTVIDABERG
1942-09-29 Tommy Stenvall VÄSTRA FRÖLUNDA
1942-09-30 Lennart Engren VÄSTERVIK

75 år född

1947-07-02 Krister Nilsson TRELLEBORG
1947-07-04 Lennart Danielsson STOCKHOLM
1947-07-12 Sven Elofsson HOVMANTORP
1947-07-13 Tommy Sandh MOHEDA
1947-07-14 Gun Lagsjö NYNÄSHAMN
1947-07-14 Lars Wedin COMBLOUX
1947-07-16 Jan Calderon VISBY
1947-07-16 Mats Berglind SUNNE
1947-07-17 Anders Behring ÄLVSJÖ
1947-07-19 Stefan Gunhammar VÄXJÖ
1947-07-22 Jan Lindgren TÄBY
1947-07-23 Per-Olof Fröjd HÄGERSTEN
1947-07-24 Sven Petré KALMAR
1947-07-25 Björn Wideberg NYNÄSHAMN
1947-07-26 Lennart Ingeltun VARBERG
1947-07-28 Cawe Johansson BERGEFORSSEN
1947-07-29 Ulf Lundberg VÄSTERHANINGE
1947-07-30 Karl-Gunnar Lönnqvist LIDINGÖ
1947-08-01 Olof Jonsson LUDVIKA
1947-08-02 Anette Wilén Gotlands TOFTA
1947-08-09 Gösta Swendsén VÄSTERVIK
1947-08-12 Thomas Hasselberg LIDINGÖ
1947-08-13 Klas Berntsson GRUNDSUND
1947-08-18 Lars-Bertil Agö LIDINGÖ
1947-08-21 Bo Andersson DÖSJEBRO
1947-08-27 Lennart Forss NORRKÖPING
1947-08-30 Dan-Åke Alfredsson LYSEKIL
1947-08-30 Leif Edlundh NORRKÖPING
1947-09-02 Tommy Frisk TORSLANDA
1947-09-10 Lars Hall ASARUM
1947-09-16 Björn Petersen NORRKÖPING
1947-09-16 Bo Melin NORRTÄLJE
1947-09-28 Lennart Johansson KUNGSHAMN

70 år född

1952-07-01 Rolf Emanuelsson ÅRJÄNG
1952-07-02 Bo Hansevi BJÖRKÖ
1952-07-12 Christer Hansson KRISTIANSTAD
1952-07-15 Mikael Westerberg LIMHAMN
1952-07-23 Magnus Andersson PIXBO
1952-07-23 Marina Backer Skaar STOCKHOLM
1952-07-27 Lars Hagewald VÄSTERÅS
1952-07-31 Ann-Britt Karlsson SKOGHALL
1952-08-05 Rolf Landon JÄRNA
1952-08-08 Claes Strömvall GÖTEBORG
1952-08-17 Tommy Bergman GÖTEBORG

1952-08-24 Bo Rask KOLBÄCK
1952-09-01 Jerry Jönsson HEMSE
1952-09-11 Mikael Kekonius VÄSTRA FRÖLUNDA
1952-09-21 Rolf Isaksson VARBERG

65 år född

1957-07-02 Göran Mauritsson STOCKHOLM
1957-07-05 Anders Gelderman ALINGSÅS
1957-07-09 Christer Stenbeck SUNDBYBERG
1957-07-10 Pär Berggren HEMSÖN
1957-07-17 Dan Fjällroth Aberdeen, SCOTLAND
1957-07-17 Monica Aspebo SÖDERTÄLJE
1957-07-22 Stefan Sörensson TRENSUM
1957-07-25 Peter Bonnerius STOCKHOLM
1957-08-03 Anders Wossmar FAGERSTA
1957-08-08 Carin Carlsson JÄRNA
1957-08-14 Björn Hygrell SUNDBYBERG
1957-08-18 Leif Wallander VÄSTERVIK
1957-08-28 Tommy Fransson GÖTEBORG
1957-09-20 Nils-Erik Hedin NACKA
1957-09-24 Dan Brundin VÄSTRA FRÖLUNDA
1957-09-28 Jan Engberg STOCKHOLM
1957-09-28 Kjell Sandgren ALVESTA
1957-09-30 Mikael Dahlgren STOCKHOLM

60 år född

1962-07-02 Kenth Johansson-Wiipa KARLSTAD
1962-07-04 Carl-Johan Rydell STOCKHOLM
1962-07-09 Kenneth Marbäcken ÄNGELHOLM
1962-07-17 Tomas Ohlin TYRESÖ
1962-07-19 Jan Hallström STOCKHOLM
1962-07-25 Patrick Brunosson MIAMI, FLORIDA
1962-07-25 Per-Olof Lindeborg RUDA
1962-08-28 Björn Lundkvist VÄSTERÅS
1962-09-04 Ronny Andersson RÖDEBY
1962-09-08 Göran Nilsson LYSEKIL
1962-09-13 Lars-Erik Hörnlund FRIDLEVSTAD

50 år född

1972-07-05 Mikael Öhrling V FRÖLUNDA
1972-07-21 Andreas Ahlqvist ÅKERSBERGA
1972-09-16 Fredrik Drake SÖDERBÄRKE
1972-09-18 Niclas Johansson ALNÖ

40 år född

1982-09-11 Peter Lilja OSKARSTRÖM
1982-09-14 Rebecca Landberg TYRESÖ

Nya medlemmar

Vi hälsar följande medlemmar välkomna och önskar att alla skall få mycket glädje av medlemskapet.

Gotland

Lars Flemström

Göteborg

Andrew Torstensson

Bert Westenberg

Claes Berg

Claes Strömvall

Gunnar Falkdahl

Lars Hök

Leif Gyllenhök

Leif Gunnar Svensson

Halmstad

Magnus Brobeck

Haninge

Göran Petersson

Lars Sandberg

Mikael Lidberg

Härnösand

Björn Stark

Hans Johansson

Stig Norberg

Jönköping

Christer Werner

Leif Berglund

Kalmarsund

Gunnar Hallberg

Karl-Evert Nilsson

Staffan Sagrelius

Karlshamn

Gunnar Johansson

Karlskrona

Anders Dahlgren

Carl-Olof Nordbäck

Christian Gunnarsson

Kjell Nilsson

Karlstad

Ann-Britt Karlsson

Conny Rahm

Lysekil

Love Strömgren

Ronny Malmqvist

Stig Larsson

Stig Pettersson

Malmö

Lars-Ingvar Ljungman

Staffan Sjöberg

Norrköping

Lars Gustavsson

Magnus Olander

Norrköping

Kjell Smith

Sture Andersson

Stockholm

Göran Forsén

Jonas Looström

Mikael Ekström

Örjan Elvingsson

Sundsvall

Andreas Lithén

Per Nylén

Per Näslund

William Rosenholm

Södertälje

Henric Kimbratt

Mattias Roots

Sofie Chamoun

Thomas Björklund

Tobias Sandås

Trelleborg

Carl Gustaf Wittberg

Sune Persson

Västervik

Gert Johansson

Växjö

Barbro Bergman

Ängelholm

Gunnar Hulth

Sven Montan

Avlidna kamrater

Bertil Ahlqvist VISBY
Född den 14 maj 1927 Avliden den 18 februari 2022
Stig-Åke Andersson VÄSTERÅS
Född den 2 augusti 1931
Björn Askensjö GRÄDDÖ
Född den 16 april 1939 Avliden den 16 mars 2022
Björn Bjarke BROMMA
Född den 21 november 1937 Avliden den 12 april 1922
Göran Björk VÄSTERHANINGE
Född den 14 januari 1939 Avliden den 22 mars 2022
Stig Arne Broqvist FILIPSTAD
Född den 7 maj 1944
Lars-Erik Clarin KARLSHAMN
Född den 22 april 1930 Avliden den 5 september 2020
Boris Enqvist UPPSALA
Född den 7 maj 1945 Avliden 29 september 2021
Stig Friberg KARLSTAD
Född den 20 september 1936
Nils Eric Gustavsson SURAHAMMAR
Född den 7 juli 1939 Avliden den 25 mars 2022
Jack Hagström TORSLANDA
Född den 14 oktober 1946 Avliden den 15 februari 2022
Anders Hansson KARLSHAMN
Född den 4 mars 1939 Avliden den 27 februari 2022
Göran Harrisson LYSEKIL
Född den 8 oktober 1943 Avliden den 22 november 2021
Lennart Jansson ENEBYBERG
Född den 4 augusti 1931 Avliden den 23 februari 2022
Kurt Johansson KARLSKRONA
Född den 23 juni 1928 Avliden den 3 februari 2022

Torsten Johansson VÄSTERVIK
Född den 28 april 1931 Avliden den 12 februari 2022
Nils Kägelfeldt GUSTAVSBERG
Född den 22 augusti 1926 Avliden den 20 februari 2022
Lars Källemark LYCKEBY
Född den 1 juni 1944 Avliden den 24 februari 2022
Bengt Larsson LYSEKIL
Född den 11 juli 1938 Avliden den 19 november 2021
Roger Lundgren LYSEKIL
Född den 21 april 1942 Avliden den 18 januari 2022
Leif Park SORUNDA
Född den 5 mars 1938 Avliden den 18 mars 2022
Björn Rud SOLNA
Född den 7 januari 1948 Avliden den 19 mars 2022
AnnaLisa Tafvelin KARLSHAMN
Född den 14 januari 1939
Roger Thein HALMSTAD
Född den 10 augusti 1950
Holger Thufvesson STOCKHOLM
Född den 10 november 1933 Avliden den 8 november 2021
Gunnar Ullmarker ARVIKA
Född den 25 november 1936 Avliden den 12 februari 2022
Gunnar Utbult ÖCKERÖ
Född den 20 april 1933 Avliden den 14 mars 2022
Bernt Wahlström KARLSKRONA
Född den 7 maj 1932 Avliden den 27 februari 2022
Per-Olov Österman NORRTÄLJE
Född den 15 december 1924 Avliden den 4 mars 2022

**Hedra våra avlidna kamraters minne med en gåva till Flottans Män.
Pg 5 88 19-4.**

Efter Din betalning sänder FM kansli blanketten till de sörjande.

In memoriam

Vår kamrat Stig Friberg har hastigt lämnat oss. Stig var med och grundade lokalföreningen och satt sedan i styrelsen. Har varit de sista åren vår revisor, ett uppdrag han skötte med stor bravur. Han ställde alltid upp och inget verkade omöjligt för Stig. Han var en person, som lyste upp tillvaron för alla. Vi minns hans humor och han hade alltid glimten i ögat. Hans fängslande berättelser, om hur han var med som dykare och bärgade Wasa, kommer vi inte att glömma. Han berättade även om sin barndom och när han växte upp på den skånska landsbygden under kriget.

Stig var verkligen en riktig kamrat i ordets verkliga betydelse. Vi kommer aldrig glömma allt Stig gjorde för föreningen. Jag är glad över, att jag fick chansen att lära känna Stig. Han tog sig alltid tid att lyssna och komma med goda råd och lösningar. Saken efter Stig är stor.

Flottans Män Karlstad/Värmland genom Göran Olsson.

Kontaktmän i förbundsstyrelsen och lokalföreningar

Styrelse och lokala föreningar kan även nås via hemsidan www.flottansman.se

Förbundsstyrelse och kansli

Förbundsordförande	Thomas Engevall	070-588 75 89	Junibacken 9	135 54	TYRESÖ	thomas.engevall@telia.com
Vice förb.ordf	Göran Löfgren	070-495 80 14	Saltö Torg 2 B lgh 1303	371 37	KARLSKRONA	goran.lofgren1@gmail.com
Sekreterare	Krister Hansén	070-381 03 12	Ripstigen 4	170 74	SOLNA	kristerh@flottansman.se
Kanslichef	Lennart Bresell	070-774 31 83	Balingsnäs vägen 92	141 34	HUDDINGE	lennartbresell8@gmail.com
Medlemsregister	Lennart Bresell	070-774 31 83	Balingsnäs vägen 92	141 34	HUDDINGE	lennartbresell8@gmail.com
Infoansvarig	Bo Schagerberg	070-521 44 39	Månbergsvägen 4	140 39	NYNÄSHAMN	bo.sch@bredband.net
Webbansvarig	Krister Hansén	070-381 03 12	Ripstigen 4	170 74	SOLNA	kristerh@flottansman.se
Kansli	Flottans Män	076-7786870	Teatergatan 3	111 48	STOCKHOLM	riksforbundet@flottansman.se
			Öppet tisdagar 9-16			

Region Nord

Representant i förbundsstyrelsen: Cawe Johansson

Härnösand	Roger Karlström	073-410 24 55	Brunnhusgatan 14B lgh 1002	871 33	HÄRNÖSAND	roger.karlstrom@telia.com
Sundsvall	Cawe Johansson	070-659 54 65	Backvägen 6	861 38	BERGEFORSSEN	cawejohansson3@gmail.com sundsvall@flottansman.se

Region Mitt

Representant i förbundsstyrelsen: Krister Hansén

Gotland	Lars Ellebring	070-853 78 73	Furugatan 54	621 44	VISBY	lars.ellebring@live.se
Föreningslokal:	Marinstugan	Gotlandsresor/Scandic	Visby, Färjeleden 3,	621 58	VISBY	
Haninge	Lars Larsson	079-334 18 98	Kullerstensvägen 63	137 61	JORDBRO	vodkalasse@gmail.com
Norrköping	Ove Kumlov	073-156 10 35	Tallvägen 10	616 34	ÅBY	kumlov49@outlook.com
Föreningslokal:	Marinlokalen	073-156 10 35	Lansengatan 38	602 09	NORRKÖPING.	flottansman@telia.com
Norrköping	Olle Jansson	070-587 03 44	Kristoffers väg 1	760 15	GRÄDDÖ	olle-jansson@live.se
Föreningslokal:	FOS-huset		Regementsgatan 22		NORRTÄLJE.	(ej postmottagning)
Nynäshamn	Kjell Johansen	070-641 35 53	Båtsmansvägen 13	149 31	NYNÄSHAMN	kjelljohansen756@gmail.com
Stockholm	Örjan Sterner	070-627 53 97	Marknadsvägen 179	183 78	TÄBY	orjansterner77@gmail.com
Kansli	Flottans Män	072-363 855 4	Teatergatan 3	111 48	STOCKHOLM.	sthlm@flottansman.se
Södertälje	Thomas Westerberg	070-441 311 8	Oaxen 24	153 93	MÖRKÖ	t_westerberg@hotmail.com
Föreningslokal:	Notholmen		Hörningsholm,		MÖRKÖ	(ej postmottagning),
Västerås	Magnus Leucovius	070-332 01 15	Uniformsgatan 12	723 50	VÄSTERÅS	magnus.leu@gmail.com
Föreningslokal:	Flottans Män		Slakterigatan 10	721 32	VÄSTERÅS	vasteras@flottansman.se

Region Syd

Representant i förbundsstyrelsen: Göran Löfgren

Kalmarisund	Stefan Horndahl	070-554 41 80	Värdshusvägen 14	394 77	KALMAR	stefan.horndahl44@outlook.com
Karlshamn	Sewe Lindberg	070-625 60 92	Ronnebyvägen 260	374 30	KARLSHAMN	sewe@sewe.se
Föreningslokal:	Flottans män	0454-163 40	Lärkgatan 2	374 34	KARLSHAMN	
Karlskrona	Lars Saager	0702-815096	Varvsvägen 23	372 97	RONNEBY	lars.saager@telia.com
Kristianstad	Lars-Ingvar Elofsson	0765-10 04 72	Byastensvägen 10	291 77	GÄRDS KÖPINGE	navymanelof@gmail.com
Malmö	Hans Carlsson	070-376 73 89	Vendelsfridsgratan 6 A 6 tr	217 64	MALMÖ	malmö@flottansman.se
Trelleborg	Thomas Ohlsson	0702-56 98 31	Flundrevägen 3	231 92	TRELLEBORG	thomasgohlsson@gmail.com
Västervik	Åke Revelj	079-341 14 26	Hornsvägen 15 M	593 54	VÄSTERVIK	akerevelj@hotmail.com
Växjö	Sten Svensson	0470-811 74	G:a Teleborgsvägen 12	352 55	VÄXJÖ	leifcarlsson41@hotmail.com

Region Väst

Representant i förbundsstyrelsen: Lars-Erik Uhlegård

Göteborg	Lars-Erik Uhlegård	0723-97 21 86	Broslättsgatan 25	431 31	MÖLNDAL	lars-erik@uhlegard.se
Föreningslokal:	Marinstugan	031-29 07 23	Örlogsvägen 6, Nya Varvet.	426 71	V.FRÖLUNDA	goteborg@flottansman.se
Halmstad	Ulf Ängemo	070-350 09 14	Södra vägen 37	302 90	HALMSTAD	ulf.angemo@hotmail.com
Föreningslokal:	Marinstugan	076-880 70 53	Dragvägen	302 90	HALMSTAD	halmstad@flottansman.se
Jönköping	Måns Suneson	0706-372 106	Bergstigen 3	564 32	BANKERYD	mans.suneson@telia.com
Karlstad-Värmland	Göran Olsson	070-415 02 76	Nordsjötorp Backarna	669 92	DEJE	golsson@kommunensbesta.se
Lysekil	Mattias Bergsten	070-535 27 94	Valbogatan 72	453 34	LYSEKIL	lysekil@flottansman.se
Varberg	Karl Henrik Weddig	070-686 70 71	Östra Långgatan 89	432 43	VARBERG	varberg@flottansman.se
Föreningslokal:	Gamla Tullhuset	070-391 04 26	Otto Torelles gata 3	432 43	VARBERG.	
Ängelholm	Bertil Lundvall	070-257 23 66	Storgatan 69	262 35	ÄNGELHOLM	b.lundvall@gmail.com
Föreningslokal:	Flottans Män	0768-49 48 61.	Östergatan 89	262 00	ÄNGELHOLM.	angelholm@flottansman.se

Vid definitiv eftersändning
återsänds försändelsen till:
FLOTTANS MÄN
Teatergatan 3,
111 48 STOCKHOLM

Skanna QR-koden och läs mer

Lösenord: **swedishnavy500**

Commander

Swedish Navy Ltd. edition

3990 SEK

Ord. pris 6580 SEK

Commander Swedish Navy Ltd. edition har utvecklats av MALM Watches i Linköping tillsammans med personal i den svenska flottan. Klockan hyllar den svenska marinen och dess 500-årsjubileum samtidigt som den uppfyller högt satta krav på funktionalitet och prestanda. Commander tillverkas i en limiterad upplaga om 500 exemplar.

- Limiterad till 500 ex
- Leverans juni 2022
- 5 års garanti
- Gratis frakt & retur
- 1 extra gummiband

